

HRVOJE KOVAČEVIĆ
KUMA SLAVA, BRAT I KRAVA
roman za djecu

1. LONAC

- Što ti to radiš?
- Ja?! – trgne se Rokada pa oprezno pogleda Šniclu koji se odjednom stvorio pokraj njega.
- Da! Ti! Što to petljaš oko pile moga starog?! Ha?! Neka tvoj stari kupi ovakvu pilu pa petljaj oko nje koliko hoćeš! Oko pile moga starog nećeš! Je' l to jasno?! Ha?! Ovdje možeš dobiti jedino po zubima?! Je' l to jasno?! Ha?!

Ton kojim mu se Šnicla obraća i više od sadržaja govori o njegovoj ljubavi prema bližnjima, srdačnosti, mogućnosti izražavanja i, konačno, pameti. Tijekom cijelog tog monologa ton je bio ravan. Šnicla se derao, žile su mu na kratkom, debelom vratu poiskakale od deranja, ali je to činio sasvim ujednačeno. Nijednu riječ, nijedan slog nije izgovorio višim, ili nižim tonom, glasnije ili tiše.

Derao se kao glupi kaplar pred glupim vojnicima.

Rokada zna: Šnicla je glup kao sva ona svinjetina i govedina što ju njegov stari prodaje po svojim mesnicama.

I dobro je da je glup. Da nije, Rokadu bi već odavno ljudski prebio. Sad bi ga prebio. Kada mu se već tako nečujno prišuljao, mogao ga je jednom svojom ogromnom šakom zgrabiti za vrat, a drugom naravnati Rokadina ne osobito snažna leđa. Mogao je to učiniti zbog onoga što mu je Rokada napravio prekjučer, a i zbog ovoga što je napravio prije pola minute.

Dobro, ovo što je Rokada napravio prije pola minute, Šnicla zacijelo nije vidio. Bit će da se pojavio sekundu prekasno. To je Rokadu spasilo. Da je Šnicla vidio kako kroz malo, ali ipak dovoljno otvoren prozor Mercedesa ML 320, velikog terenca koji je najnoviji ljubimac njegovog starog Rokada ubacuje Francuzove mačiće, slabiji bi dječak sasvim sigurno već ležao u lokvi vlastite krvi.

Nakon što ih je Rokada ubacio u auto, troje se prestrašenih mačića odmah posakrivalo ispod sjedišta. Sada sve ovisi o tome kada će mesar sjesti u auto. Sudeći po tome kako ga je nemarno parkirao pred svojom kućom, to bi moglo biti uskoro.

Mačići će se okuražiti i krenuti u istraživanje tek tijekom vožnje, što i jest Rokadin plan.

Mesar će poludjeti kada se to dogodi. Nikom se ne mili tijekom vožnje iznenada dobiti mačića za vrat. Takvo iznenađenje i najstaloženiju osobu može učiniti histeričnom. A opće je poznato da se mesar Janko Marić kojega unatoč njegovih sto trideset kilograma junačniji Požežani zovu Janjac panično boji mačaka.

Požegom kruži priča da je Janjac na početku svoje mesarske karijere talijanske, ili tajlandske, ili tko zna kakve restorane opskrbljivao mladim mačkama i da se sada patološki boji odmazde mačje populacije. To možda je točno, možda nije, no da se boji mačaka, sasvim je sigurno. U to se čak i Rokada jednom prilikom osobno uvjerio.

Srce će mu početi skakati kao prase u vreći kada iznenada osjeti mačje šape na vratu.

Eh, što bi to Rokada volio vidjeti!

Možda i hoće, ako Janjac ubrzo sjedne u auto i ako mačići odmah krenu u akciju.

Inače, Rokada se ne može sjetiti da mu se Janjac nečim posebno zamjerio. Jednostavno, našao se u prilici koju je bilo šteta propustiti. Prozor auta je bio odškrinut, a među mačkama koje su se po običaju smucale oko Francuzove kuće, tri su mačića bili baš prikladne veličine. A i Janjac je prikladne veličine. Tako krupne ljude treba s vremena na vrijeme dobro preznojiti.

Lijepo ih je vidjeti kada se preznoje. Kada im se na okruglim, mesnatim licima sitne, ravnodušne oči izbeče od straha, a iz dubine pluća kroz zube kojima otvaraju pивske boce provali urlik panike. Rokada živi za takve trenutke.

Nije mu se zamjerio ni njegov sin Šnicla pa mu je svejedno prekjučer priuštio najžešće batine u životu. I to je bila prilika koju je bilo šteta propustiti.

Šnicla je prekjučer došao posjetiti svoju baku koja živi u Rokadinoj zgradi. Rokada je izašao na balkon i ugledao antipatičnog, mrzovoljnog, krupnog dječaka na bakinom balkonu dva kata niže. A još tri kata niže, na pločniku, upravo su zastali opaki Samir i još dvojica sličnih njemu i o nečemu živo raspravljali.

Prilika koja se ne propušta!

Rokada je brzo ušao u svoj stan, uzeo jednu plastičnu vrećicu za zamrzivač, napunio je hladnom vodom, zavezao, pa je kroz prozor bacio na Samira i druga dva majmuna.

Naravno, vrećica je pukla, voda je obilno zalila zaprepašteno društvo ispod zgrade, a glupi je Šnicla ostao na balkonu.

Možda još treba napomenuti da je jesen, dan je bio jedan od hladnijih, nimalo pogodan za takvu vrst osvježenja.

Samir je podigao glavu. Nije mogao vidjeti Rokadu jer se ovaj odmah sklonio, ali je ugledao krupnog mesarevog sina kako kopa nos. Ni Samir nije osobito bistar pa mu nije palo na pamet da bacač vodene bombe ne bi samo tako ostao izložen pogledu nakon napada. Zaključio je da krivac za neočekivano tuširanje mora biti upravo Šnicla koji je toliko glup da se čak nije ni smijao onome što je vidio. Samo je buljio, kao telac. I marljivo kopao nos.

Mokri nasilnik je krupnom dječaku naredio da smjesta siđe dolje. Da mu on ne mora ići gore. «Silazi dolje da ti ja ne moram dolaziti tamo gore, prase jedno abnormalno!!!!!!!!!!!!!!»

Nezamijećeni Rokada iz sigurnosti svoga stana nije čuo da se Šnicla pokušao braniti, da je pokušao objasniti kako on s vodenom bombom nema nikakve veze. Možda mu je mozak previše lijep za bilo kakva objašnjenja. Bilo mu je jednostavnije šutke poslušati Samira i sići dolje.

Možda je i to što ga je Samir nazvao abnormalnim prasetom bilo nešto što se može riješiti jedino šakama. Možda ga je zasmetao i ton kojim mu se Samir obratio. Ne da je Šnicla senzibilan dečko, dapače, sasvim je neosjetljiv, ali izazov zna prepoznati.

Sišao je da se obračuna sa Samirom.

Samir je nekoliko godina stariji od njih i slovi za uistinu opakog momka. Nije baš krupan, ali je žilav, podmuklog pogleda i udara bez upozorenja. Navodno na one koji mu se zamjere običava nasrnuti i nožem, i čeličnim bokserom, a i kakvom letvom ako mu se nađe pri ruci.

Protiv Šnicle nije koristio hladno oružje, ali je koristio pomoć prijatelja. Morao je. Šnicla se pokazao neočekivano dorašlim protivnikom. Čim je izašao iz zgrade, bez ikakva uvoda, prišao je Samiru i opalio ga je šakom u glavu, a onda je posrnulog protivnika još dohvatio nogom po rebrima. Da je Samir bio sam, vjerojatno bi izvukao deblji kraj. Njih trojica su ga ipak uspjeli savladati.

Šnicla nije plakao ni dok su ga na kraju bijesni i krvavi mladići cipelarili. Rokada mu mora priznati da se hrabro ponio. Muški.

Poslije, u školi, Rokada je svima pričao o Šniclinom junaštvu. Naravno, pri tome nije spominjao tko je bacio vodenu bombu. Da je Šnicla samo malo manje glup, lako bi to shvatio. No, nije shvatio. Ili nije bio siguran. Sudeći po mrkim pogledima kojima je strijeljao susjeda svoje bake, sumnjao je, ali nije bio siguran.

Doduše, Šnicla ga uvijek strijelja mrkim pogledima. Rokada mu je antipatičan, kao i svi ostali kojima mozak radi brže, nego njemu. A uglavnom svima mozak radi brže, nego njemu. Usporediti Šniclin mozak s mozgom vola bila bi uvreda za vola.

Hoće li voloumni shvatiti tko je ubacio mačiće u veliki terenac njegovog starog? Valjda neće.

- Učinilo mi se da iz auta čujem mijaukanje – bezbrižnim glasom primijeti Rokada.
- Ti ćeš mijauknut ako te ja opalim šakom među rogove! Jesi me čuo?! Ha?! Jesi me čuo!
- Jesam – pomirljivo reče Rokada. – Oprosti ako te moja pojava uzrujala.
- Što ti uopće ovdje radiš?! Ha?! Što se tu muvaš?!
- Idem kumi Slavi – Rokada palcem preko ramena pokaže trošnu kućicu svoje kume.
- Aha! Ideš staroj glupači! Reci joj da je mi ne mislimo izvlačiti ispod ruševina kada joj se krov sruši na glavu!
- Reći ću joj – nasmiješi se Rokada.

Pretpostavka da bi se krov kuminog kućerka mogao srušiti, uopće nije pretjerana. Dapače. Čudno bi bilo da taj raspadajući krov preživi slijedeći malo jači nalet vjetra. Život ispod njega opasniji je od igranja gumi-gumi u minskom polju. Kumu spasiti može jedino to što je cijeli život pjevala u crkvenom zboru pa kod Gospodina na račun toga valjda ima nekakav bonus u zemaljskim danima.

Inače, kuma je i postala kuma tako što je pjevala u crkvenom zboru.

I što su Rokadini roditelji takvi kakvi su.

Otac Mile Jurić zvan Sicilijanac i majka Ljubica Jurić rođena Šarić zvana Milostiva donijeli su i doveli djecu na krštenje, a zaboravili povesti nekoga tko bi bio kum. Ili kuma. Pa im je zgranuti župnik predložio da izaberu neku od žena koje su pjevale u crkvenom zboru.

I tako je otac izabrao kumu Slavu. Prošetao se pred ženama koje su stajale u formaciji pjevačkoga zbora kao časnik pred postrojenim vojnicima, svaku pjevačicu

pažljivo promotrio dok su one zaprepašteno buljile u njega, nekima čak popravio zavrnutu kragne, a onda svojom lulom, istina ugašenom, pokazao kumu Slavu.

Slavica Gačić zvana Slava bila je daleko najstarija pjevačica crkvenog zbora, i po stažu, i po godinama. Upravo je pjevala svoju zadnju sezonu iako to tada još nije znala.

Naravno, znala je da su je godine opako stisnule i da se nije loše kumstvom povezati s Miletom Jurićem zvanim Sicilijancem koji je unatoč svojoj ekscentričnosti ipak liječnik i kao takav joj itekako može pomoći pa je ponuđeno kumstvo bez dvoumljenja prihvatila.

Dobro, Sicilijanac je specijalizirao ginekologiju, pomaže ženama da se porode i tako to, ali radi u bolnici. Tamo se gospoda doktori svi međusobno znaju.

Ako joj je i zasmetalo što uz tromjesečnog Bornu, budućeg Rokadu, treba krstiti i njegovu četiri godina stariju, u socijalizmu rođenu sestru Anđelinu, to ničim nije pokazala.

Zašto je Mile Jurić Sicilijanac za kumu izabrao baš kumu Slavu?

Dva su moguća odgovora:

Prvo, njega je njegova žena, Rokadina majka Ljubica Jurić Milostiva koja se za vrijeme izbora kume glupo smijuljila baš tih dana gnjavila zbog nekakve prsate, pobljhane medicinske sestre pa je zato izabrao najstariju pjevačicu. Da ga žena poslije ne bi još gnjavila i zbog kume. Naravno, u tome slučaju nije morao izabrati baš kumu Slavu, i među mlađima je bilo sasvim dovoljno žena za kojima se muškarci ne običavaju okrenuti na ulici, ali on je valjda htio posebno naglasiti svoju nezainteresiranost za čari suprotnog spola.

Drugo, znao je da će ga u budućnosti gnjaviti kojekakvim sitnim medicinskim uslugama bilo koja kuma. Zato je izabrao onu za koju je u tom trenutku vjerovao da će najkraće živjeti.

Oni koji poznaju Sicilijanca, vjeruju da je točan drugi odgovor.

Tako je to.

Inače, ima i onih koji vjeruju da to zaboravljanje kuma i nije baš bilo sasvim slučajno. U Sicilijančevom selu običaj je da su dvije obitelji povezane kumstvom kroz sve generacije. Sicilijanac je navodno htio s tim običajem prekinuti kao što je i inače nastojao prekinuti većinu veza sa svojim selom. Postao je gospodin doktor i odmetnuo se od svojih bivših suseljana.

Sicilijanac se u životu ne želi baviti ničim što bi ga na bilo koji način opterećivalo. A opterećuje ga je uglavnom sve. Sve mu je gnjavaža. Čak i žena, i djeca, i struka. Zanima ga jedino šah. Otud mu i nadimak. Po sicilijanskoj obrani. Znae što je to? To je ono kada crni u drugom potezu izbacuje crnog lovca u ravninu pješaka pa onda baca konja ispred njega.

Po šahu je nadimak dobio i Borna. Vjerujem da svi znate što je rokada. Ono kada kralj ide vamo, top tamo. Shvaćate? E da, to je to.

Dok se nije pomirio s tim, Rokadu je smetao nadimak koji je vezan uz omiljenu igru njegovog oca. Zapravo, moglo bi se reći da je nadimak dobio po ocu. To ga je smetalo. Ispada da je kao Šnicla. Robertu je otac mesar pa ga zovu Šnicla. Njemu je šahist pa ga zovu Rokada. Šnicla je neviđena budala, otac mu je Janjac neviđena budala, ni njegov otac Sicilijanac nije bitno pametniji. Što će on u tom društvu?!

Kada čovjek malo promisli, život je pun budalaština. Eto, i on je upravo sada usred jedne velike: Ide kumi Slavi po lonac. I poklopac, valjda. Kada ga je slala kumi Slavi po lonac, majka Milostiva nije spominjala poklopac, ali po onoj da svaki lonac ima poklopac, morat će i njega vratiti među posuđe majke mu Milostive.

Mrzi ići kod kume Slave. Povraća mu se kada je vidi onako staru, glupu i nemoćnu. I još ga zove milim mojim kumčetom. «Kako si mi narastao! Pravi momak! Jesi li već veći od tate? Od mame sigurno jesi! Gdje te smijem poljubiti?»

I opasno je kod nje. Krov se doista može urušiti svakog trena. A Šnicla mu je upravo jasno i glasno rekao kako u tom slučaju susjedi ne kane reagirati. Neće im se dati ni policiju pozvati, da ne troše telefonske impulse. Ili vatrogasce. Tko zna koga uopće treba zvati kada nekog zatrpa vlastiti krov?! Normalnim se ljudima to ne događa.

Doduše, to pozivanje policije i vatrogasaca je besplatno, i pozivanje hitne pomoći isto tako, ali susjedi kume Slave su glupi pa to ne znaju. Nitko im nije rekao.

A susjedi su zbilja bože-me-sačuvaj. Da su barem samo glupi, još nekako, ali oni su i ružni, prljavi, zli i izrazito opasni. I uz to strašno bogati. Pogotovo prvi susjedi. Ruševina kume Slave našla se u okruženju. Ako se nekim čudom sama ne sruši, srušit će je susjedi jednom kada im bude dosadno. Jednom će rukom kopati nos, a drugom će joj rušiti kuću.

Preko puta kumine ruševine velebno je zdanje spomenutog mesara Janjca u kojem on živi sa snažnom mu ženom Ružom koju neki potihom zovu Krvava Ruža zbog izbora boje kojom farba kosu, a i zbog nijansi šminke koju preferira i snažnim

sinom Šniclom. Za njih se priča da u kući nemaju otvarač za boce. Ne treba im. Pivske boce otvaraju svojim oštrim zubima.

S jedne strane kumine kuće živi Francuz, ljubitelj mačaka. Zapravo, prema vlastitom iskazu, on ne ljubi toliko mačke, koliko mrzi ljude. A njegovi su iskazi obično nešto za vola ubiti. Visoki, izduženi starac, potpuno uspravan unatoč zlatnim godinama, jednom je prilikom debeloj prodavačici u dućanu na uglu šapnuo da je on više ljudi ubio, nego što ih je ona upoznala. Jadnica je dobila asmatični napad kada je to čula.

Gdje je to Francuz ubijao ljude? Tko se to usudi pitati! Umirovljeni je časnik Legije stranaca, opet prema vlastitom iskazu. Jednom je drugom prilikom pričao kako je u Francuskoj bio spiker na radiju. Čak i na televiziji. Istina, nema razloga da umirovljeni časnik Legije stranaca ne bude spiker, ali to nekako baš ne ide skupa. A i Francuz o sebi svašta običava pričati. Nekad ovo, nekad ono. Nikad ne možeš znati što je istina. Možda i nije nikog ubio. Niti je bio negdje časnik.

Jednom je čak spominjao i nekakvo plemenito porijeklo. Valjda se pogledao u zrcalo i zaključio da tako dostojanstveno ostarjeti može samo netko čijim žilama teče plava krv. Pa je to razglasio.

Jedino je sasvim izvjesno da Francuz mrzi ljude više, nego što je to normalno.

I da je bogat. Doselio je prije pet godina nakon što je pozamašnu svotu za veliku kuću isplatio u gotovini. I to u devizama. Voli se i elegantno odijevati.

To što voli mačke, znači i da ih hrani. Pa da ih samo hrani kako to već neke stare babe čine, ribljim glavama i pilećim crijevima, nego im i kuha. Na meniju su najčešće jetrice, pileće, svinjske, čak i teleće. Francuz kupi dva-tri kilograma jetrica, ispeče ih, sam pojede koliko pojede, a ostatkom počasti mačke lutalice.

Među mačjom se populacijom brzo pročulo da tu živi tip koji mačke hrani pečenim jetricama, još toplim pa su gladne mačke počele pristizati iz svih dijelova grada. A našlo ih se svakakvih: starih, mladih, vrlo mladih, bolesnih, mršavih, olinjalih, smrdljivih, uhatih, buhatih, repatih, jednookih i... da ne nabrajam dalje. Sve vam je jasno.

Većini je Francuzovih susjeda invazija mačaka bila samo lagano odvrtna, dok je Janjcu to bilo užasno. Njegovi pit bull terijeri zloslutnim izgledom i povremenim potmulim režanjem uspijevaju držati mačke na kakvoj-takvoj udaljenosti od dvorišne ograde, no Janjca užasava već i sam pogled kroz prozor na dlakavu družinu.

Pokušao je Janjac uvjeriti Francuza da se okani te ludorije, no nije uspio. Učinio je to na svoj način: vikom, prijetnjom i psovka. Francuz mu je pak odgovorio na svoj način: Ljubazno ga je pozvao u svoju lijepu kuću, tamo mu pokazao impresivan arsenal oružja uredno složen u ormaru od mahagonija, iza kristalnog stakla, a onda ga mirno upitao kojim komadom oružja Janjac želi da ga ubije.

Nakon toga se Janjac usuđivao tek tu i tamo neku mačku gađati kamenom ako je baš bio siguran da Francuz nije u blizini.

Ima i Janjac oružje. Sigurno ga ima iako se time ne hvali. Ne pokazuje nikom pištolj, pušku ili što već ima, ali takve su budale uvijek naoružane. Svejedno se boji Francuza. Francuz nije toliko glup koliko je lud. A s ludim nemaš šta. Ili ga ubiješ pa ideš na robiju, ili on ubije tebe pa on ide na robiju. A briga njega za robiju i za vlastiti život. A tebe baš i nije da te nije briga. Živi ti se i to ne na robiji.

Život zna biti usran, a susjedi zaguljeni.

S druge strane kumine ruševine žive susjedi zaguljeni skoro kao Francuz – Pero Živković zvan Živac i žena mu Mara. I njih su dvoje, kao i Francuz, dugo bili u inozemstvu. Trideset su godina radili u Njemačkoj, u tvornici koja proizvodi šatore, suncobrane, kišobrane, vreće za spavanje, ležaljke, gumene čamce i slične gluposti. Bili su tamo najobičniji radnici na traci, ali su tijekom svih tih godina rada uspjeli lijepo uštedjeti, zaslužiti za naše prilike sjajne mirovine i još uz to izgraditi veliku kuću koja je završena prije nekoliko mjeseci kada su se za stalno vratili u Hrvatsku.

Prije su dolazili samo za Uskrs. Svake bi se godine treći dan po dolasku njih dvoje dobro napili, a onda i potukli. Nakon toga bi zvali Sicilijanca da vida njihove rane. Sicilijanac se uredno odazivao pozivu. Nije to činio zato što je smatrao obavezom zbog liječničke etike, nego mu je bilo drago dobiti poklone od njih, proizvode one njemačke tvornice u kojoj su radili. Tijekom vremena su Živkovići tih proizvoda navukli nekoliko tona, a nekoliko stotina kilograma nepotrebne plastika i najlona završilo je u vlažnom podrumu Jurićevih.

Rokadi kao i ostalim ukućanima dugo nije bilo bistro što će Sicilijancu svi oni šatori i vreće za spavanje, zašto se za takvu naknade pristaje gnjaviti sa pijanim, smrdljivim, zatucanim Živkovićima. Konačno su otkrili da on cijelo vrijeme priželjkuje čamac. Rokada nije točno znao kakve su to čamce radili Živkovići, ali mu je ta očeva želja kao i sve ostale bila glupa.

S lijepim običajem da se potuku, Živkovići su nastavili i nakon trajnog povratka u Hrvatsku. Manjim se okršajima broja ne zna, a barem jednom mjesečno nakon tučnjave im je trebala liječnička pomoć. No, Sicilijanac nikako da dobije čamac.

Sicilijanac bi čamac!

Što bi s tim čamcem, sam dragi Bog zna. Sasvim je sigurno da za veslanje nema ni ruke, ni volje.

Kuma Slava nije imala nikakav čamac, a ni išta drugo doista vrijedno čime bi primamila gospodina doktora. Radni je vijek provela kao krojačica. Šivala je po kućama, krojila, popravljala, prepravljala, bila je vrijedna, vješta i jeftina, a nigdje nije bila zaposlena. To je, dakako, bila nesretna okolnost. Na račun pjevanja u crkvenom zboru nije mogla dobiti mirovinu. Ono što je za radnog vijeka zaradila odavno je pojela, popila i dala u crkvenu škrabicu pa je starost i bolest dočekala posve nespremna.

Udavala se nije nikada. Od rodbine je imala samo nekakvog brata u Australiji o kojemu je ona rado pričala u rijetkim prilikama kada ju je imao tko slušati, ali nikada nije pokazivala njegova pisma. Ako je taj brat ikada i postojao, teško da je još živ. A ako i jest živ, sasvim je sigurno zaboravio svoju onemoćalu sestru. A ako je i nije baš sasvim zaboravio, nije mu se dalo gnjaviti s njom. A ako mu se kojim slučajem i dalo gnjaviti s njom, nije mu se dalo potegnuti iz Australije kako bi to činio.

Tvrđnje da će je on uskoro doći posjetiti, jadnica je iznosila već dvadeset godina.

Ako je u početku i bilo onih koji su vjerovali tim tvrdnjama, danas ih više odavno nema.

Dakle, kuma je Slava imala jedino Sicilijanca, a i to sasvim uvjetno rečeno. On ju je posjećivao samo usput, nakon što bi previo rane Živkovićima i još jednom bezuspješno pokušao doći do čamca.

Tako je bilo i danas. Kada je čula kamo ide, Milostiva je mužu u ruke ugurala lonac s jučerašnjim gulašom i tijestom, da starica ima ručak. Ona ponekad to učini. Da se poslije može hvaliti prijateljicama kako se uz sve svoje brojne obaveze još stigne brinuti i za nesretnu staricu.

Milostiva se prilično oneraspoložila kada se Sicilijanac vratio bez lonca. I bez poklopca valjda. Nije mu se dalo čekati da kuma Slava pretrese gulaš u neki svoj lonac jer bi za taj jednostavan posao starici trebalo pola sata.

Milostiva se nije usudila reći mužu da je baš i on mogao pretresti gulaš jer je Sicilijanac bio bijesan kao ris. Opet nije dobio čamac.

I ne samo to. Živkovići su mu uvalili suncobran, treći po redu, kojim si je nervozni i ne osobito spretni Sicilijanac poderao navlaku na sjedalu automobila. Poslije je taj suncobran ubacio u kontejner za smeće nakon što ga je bezuspješno pokušao prebiti preko koljena. Uspio je samo malo iskriviti metalni štap i dobro nažuljati koljeno. Zatim je šepao po stanu psujući Živkoviće i sve pijane gastarbajtere, a onda je zapalio lulu pa se posvetio nekoj partiji šaha koju je odigrao tko-zna-s-kim, godine tko-zna-koje neki Capablanca, danas već odavno mrtav tip.

Dakako, nije dolazilo u obzir da po onaj lonac ode Milostiva osobno. Nema ona želudac za to. Nanjušivši opasnost, starija i iskusnija Anđelina Balerina sklonila se na sigurno pa je neugodni zadatak zapao Rokadu.

Pokušao se oduprijeti, ali nije uspio. Majka mu je zaprijetila da će ga dati u dom za delikventnu djecu ako je ne poslušava. Koliko je luda i samoživa, ona bi to zbilja bila u stanju izvesti.

I tako je sada tu.

Ubacivanje mačića u veliki terenac marke Mercedes Šniclinog oca koliko-toliko mu je podiglo raspoloženje. Bit će mu lakše suočiti se sa svojom nemogućom kumom.

Dok je gledao kako će otvoriti vrata kuminog dvorišta, a da se trulo drvo ne raspadne, krajičkom oka zapazi da Janjac izlazi iz svog dvorišta.

Maačićiiii! Gdje stee?! Uskoro će početi rock'n'roll!!!

Pojava krupnog mesara nije privukla samo Rokadinu pozornost. Kao da ga je čekala i Mara Živković.

Kada su Živkovići bili mlađi, Mara je u tučnjavama s mužem redovito izvlačila deblji kraj. S godinama se odnos snaga promijenio. On se nekako sasušio, a ona proširila. Ne udebljala, nego baš proširila, posebno u ramenima. Niska žena sve više liči na Janjčeve pit bull terijere. Žilavi Živac više joj nije dostojan suparnik. I dalje uporno vjeruje kako je može srediti, no Mara tučnjave redovito rješava u svoju korist silovitim hrvačkim zahvatima nakon kojih žestoko izudara protivnika na podu. Ponekad je on prije nego što ga ona zgrabi uspije opaliti stolicom u glavu, no i to sve rjeđe.

Trenutno Živac čuči na pragu svoje kuće. Pred njim je poluprazna boca rakije, kutija cigareta i upaljač. U jednoj ruci drži čašicu, a u drugoj upaljenu cigaretu.

Povremeno si natoči rakiju u čašicu pa je popije jednim gutljajem. Pogled ispod sasušene krvi na gustim obrvama mu je odsutan.

Neobično je da tu čuči. Studeni je mjesec, lagano se i smrkava, vani je hladno i vlažno. Živac je vani valjda zbog žene koja nervozno šeta po dvorištu, odnosno zbog susjeda, da im pokaže da nakon tučnjave nije samo ona u voznom stanju. On je, eto, nakon svega čak u stanju popiti i pola boce rakije.

Izdržljiv čovjek, nema što.

- Ej, ti, Janjac, dođi malo ovamo – iznenada zaurla njegova žena preko ulice.
- Ne deri se, pijanduro stara! – mrzovoljno upozori prozvani mesar.
- Hoću ti nešto reći – po Marinom se glasu razaznaje da nije samo Živac pio iz one boce.
- Nemaš ti meni što reći! – otrese se mesar, ali ipak ne sjedne odmah u auto kao što je prvotno namjeravao, nego priđe susjedi nekoliko koraka.
- Imam! Reci onom svom usranom bratu da mi se najkasnije sutra nacрта ovdje jer ću mu ja noge polomiti ako ga budem morala tražiti. Točno to mu reci. Da ću mu ja noge polomiti!

Taj «usrani brat» zove se Matija Marić poznatiji kao MM. To se tako i izgovara. Mm. Ne emem, nego baš mm. To je zato što MM mmalo mmuca. Po struci je građevinar. Ima privatno poduzeće. Dobro mu ide. Bogat je skoro kao brat mu Janjac.

Doduše, nije sasvim neuobičajeno da mu ljudi, nakon što su njegovi radnici obavili posao kod njih, žele polomiti noge. Kako je MM na glasu kao nezgodan čovjek, većina se to ne usuđuje tako glasno izgovoriti kao Mara Živković, ali ih ima po Požegi koji bi ga rado vidjeli u gipsu.

Nije teško pogoditi zašto je sada Mara bijesna. Dok su ona i Živac bili u Njemačkoj, MM-ovi radnici su im obavljali radove na kući. Bit će da su na vidjelo počeli izlaziti propusti. Kada s MM-om treba dogovoriti posao, a pogotovo kada taj posao treba platiti, može ga se naći bez problema, ali kada ga treba naći zbog ispravljanja grešaka, nema ga nigdje.

Dok je Mara galamila kako će njegovom bratu polomiti noge, pokraj Janjca se odjednom stvori Čevap.

Čevap nema taj nadimak zato što je zaposlen kod mesara, nego zato što se preziva Čevapović. Tako su ga zvali i prije, nego što ga je Janjac zaposlio.

Momak je neobičan. Zapravo, možda i ne bi djelovao neobično kada se ne bi znalo što radi. Rokadi baš nije bistro koji taj film vrti u glavi, ali takvih je viđao, nije usamljena pojava. Ima dugu, crnu kosu vezanu u rep, spojene obrve, zulufe, često je neobrijan, visok, mesnat, pomalo usporen, uvijek u kožnoj jakni i često sav u crnom. Osim kada nema bijelu, mesarsku pregaču. Šutljiv je i voli se družiti sa šutljivim mladićima sličnim sebi.

I ne samo da se ti šutljivi, mesnati mladići sa zulufima družu, nego imaju i nekakav band. Kakvi točno glazbu oni sviraju uglavnom nitko ne zna jer u svojoj glazbenoj karijeri momci još nisu uspjeli nastupiti pred više od petnaest ljudi. Toliko ih se najviše uspije skupiti prije početka koncerta. Na kraju koncerta ih je obično znatno manje.

Svi su ti dečki iz banda negdje zaposleni kako bi mogli kupiti opremu za koncerte i tako to. Čak i nije toliko neobično što je Čevap mesar, iako su ostali iz ekipe uglavnom električari, neki čak i stručnjaci za kompjutore, koliko je neobično da je Janjčeva desna ruka. A Janjac ga je za svoju desnu ruku izabrao iz dva razloga: savršeno je poslušan i fizički užasno jak.

Čevapova je snaga bila poznata otprije, još od njegovih srednjoškolskih dana što i nije bilo tako davno. Nikada nije bio nasilan, nije poznato da se ikada s nekim potukao, nevolje je izbjegavao, a i nevolje su izbjegavale njega.

Njegovu je snagu prvi otkrio Minja, nastavnik tjelesnog. Minji je palo na pamet da bi se Čevapova snaga mogla iskoristiti u sportu. Prvo mu je predložio da trenira bacanje kugle, disciplinu kojom se i sam bavio. Čevap je poslušno pristao. Kuglu je bacao što je dalje mogao. U početku je bio jako dobar. No, nije napredovao. Snaga je bila neupitna, ali tehniku nije uspijevaio usvojiti. Drugim riječima: Čevap nije bio talentiran za taj sport. A nije mu se baš ni dalo baviti njime. Trenirao je preko volje.

Minja je s vremenom shvatio da od toga neće biti ništa pa je teška srca svoga snažnog pulena prepustio Brdi, treneru mladih rukometaša Požege.

I tu je dobro počelo, a onda se izjalovilo. Problem je bila ta prevelika Čevapova poslušnost. Brda se kao i većina trenera, pogotovo rukometnih, izražavao vrlo živo. Upute su mu obilovale riječima tipa: uništi, razbij, ubij, rasturi, zgazi, polomi, skrši, zatuci, opljevi, raznesi. Čevap je upute shvatio sasvim doslovno. Nakon što je na jednoj utakmici skršio i trećeg protivničkog igrača, zaključeno je da ni rukomet nije sport za njega.

Ma, ta poslušnost zapravo i nije nešto s čime se Čevap rodio. Usadila mu ju je majka. Čevapov djed je stalno mijenjao poslove, sa svima se svađao i na kraju se sasvim propio, njegov otac isto tako pa je nesretnica sinu usadila u glavu pravilo kako šefa mora slušati da ne bi i njega zadesila ista sudbina. Pri tome je očito malo pretjerala.

Uglavnom, Čevap je stasao u djelatnika kakvog bi svaki mesar poput Janjca samo poželjeti mogao.

- Čevapa znaš? – upita Janjac Maru Živković.
- Zнала sam njegovog starog – pomalo zbunjeno odvrati Mara.
- Vidiš ga koliki je? – nastavi Janjac. – Ja da mu sada rekнем riječ, on će tebe zabiti u travnjak kao suncobran. I to glavom prema dolje. Samo riječ da mu rekнем.

Mara se okrene prema mužu. Prije deset godina bi Živac već iščupao letvu iz vlastite ograde pa njome razbio glavu i bezobraznom mesaru, i njegovom kosatom pomoćniku. Sada je drugo. Godine su učinile svoje. I rakija. A i batine koje mu je ona osobno udijelila prije dva sata. Živac i ne zapaža što se događa. Čuči na svom kućnom pragu, puši, pije rakiju i bulji u prazno. Uskoro bi se mogao prevaliti pa zahrkati.

- Slušaj, janjetino... – Mara uzalud nastoji glasu vratiti prijašnju odlučnost. Žalosno je svjesna činjenice da od nje neće ostati ni masna fleka ako je balavac dohvati. Dobro zna da je stari Čevap bio lud, možda mu je i sin takav.
- Čača ti je bio janjetina! – smjesta je prekine mesar. – I nemam ja tebe šta slušati! Nisam ja s tobom ovce čuvao! Pa da sada možeš tako sa mnom! Slušaj ti mene, glupačo pijana! Ja sada idem potražiti nekakvog Samira i njegove kompanjone zato što su tukli moga sina. Kada ih nađemo, boga ćemo ubiti u njima! Je' ti to jasno?! Ha?! Je' ti to jasno?!
- Što se to mene tiče? – sada već sasvim zbunjeno upita Mara.
- Ticat ćete se ako mi nastaviš tu galamiti! Može ti se dogoditi da za one klipane koji su mi tukli sina malo treniramo mlateći tebe! Malo da se ugrijemo premda ni oni nisu bog-zna-što! Je' ti to jasno?! Ha?! Je' ti to jasno?!

- Ja sam samo htjela reći da nemam tople vode – pokuša još jednom Mara iako joj je već savršeno jasno da nikakav problem neće riješiti svađajući se s ovim susjedom. Na kraju još zbilja i batine može dobiti.
- Baš me briga što nemaš tople vode, kravetino pijana!!! – prodere se Janjac, a onda se naglo okrene pa se praćen Čevapom i sinom odlučnim korakom zaputi prema svome terencu.

Možda mu ipak nisam trebao ubaciti mačiče u auto, pomisli Rokada stojeći prilijepljen uz kumina dvorišna vrata.

A mačiči su reagirali točno onako kako je Rokada priželjkivao. Pričekali su da se nabrijani putnici ukrcaju, da krenu, a onda su počeli skakati po vozaču koji se smjesta izbezumio.

Mesar je u trenu promijenio stav. Iz nabusitog, odlučnog, mrzovoljnog, bahatog i poprilično opakog čovjeka pretvorio su u sto trideset kilograma vrištanja. Čak se i Živac donekle pribrao, nekako ustao pa se zaprepašteno zagledao u poludjeli terenac svoga susjeda.

Rokada tek sada shvati da je ovom podvalom mogao ubiti čovjeka. Da je Janjac bio sam u autu, da su se mačiči javili nakon što je vozilo postiglo veću brzinu, tko zna gdje bi završio.

Ovako je samo pomeo jednu kantu za smeće. Čevap je odmah nakon toga sa suvozačkoga sjedišta nekako uspio zaustaviti veliki, teški automobil. I Šnicla je prilično dobro reagirao. Čim je auto stao, iskočio je van, a onda širom otvorio vozačeva vrata.

Iz automobila kao iz katapulte izleti jedan mačić, upadne u dvorište Žikovića, odmah nakon pada zagrebe i nekud nestane. Potom iz automobila ispadne i vozač, padne na sve četiri pa ostane tako teško dišući.

- Što se ovdje događa? – upita Francuz kojeg nije privuklo Janjčevo vrištanje, nego mijaukanje onog mačića koji je izbačen iz automobila.
- Mrzim mačke!!! – prodere se Janjac još uvijek četveronoške.
- A ja mrzim ljude pa zbog toga ne urlam – mirno mu odvraća Francuz.
- Sve ću ih pobiti!!! – opet se prodere Janjac.
- Nećeš ih stići mnogo ubiti prije nego što ja ubijem tebe – upozori ga Francuz.

Janjac polako podigne glavu. Čim je pogledao ljubitelja mačaka, naglo se ohladi.

Fracuz je u hladno, jesenje popodne izašao potpuno bos, u crnim hlačama i bijeloj košulju, razdrlijenoj gotovo do remena tako da se vide posijedjele dlake na koščatim prsima. U jednoj ruci drži голу sablju, a u drugoj starinski revolver. Na licu mu se vidi da ne čuti studen, nego samo bijes. I da je opasno lud.

Čak je i mesaru jasno da je starog luđaku bolje ne izazivati. Zapucati može svakog trena.

I to zbog mačaka.

Dok se uspravljao, Janjac baci brz pogled prema Čevapu. Taj mu u ovoj situaciji ne može biti od velike koristi. Sasvim je sigurno da bi ludi starac krupnog mladića iz revolvera gađao među oči čim bi ovaj krenuo na njega. A nakon što bi jednog ustrijelio, nakon što bi nanjušio krv, nastavio bi pucati i ustrijelio i drugog – Janjca.

Ne, ne isplati se išta pokušavati. Francuz je luđi od svih njih zajedno. Ovoga puta treba jednostavno priznati poraz i podviti rep.

Zanimljivo, nikome nije palo na pamet zvati policiju iako bi ovdje itekako bilo posla za njih.

Rokada zapazi da ga Šnicla promatra. Vrijeme je za povlačenje! Oprezno otvori vrata kuminog dvorišta pa uđe.

Je li ovoga puta pretjerao? zapita se zastavši na trenutak u uskom, zapuštenom, blatnom prolazu između kumine kuće i zida dvorišta Živkovićevih.

Ako i jest, sada se ne isplati time razbijati glavu. Što je – tu je.

Kada se gleda izvana, kumina kuća djeluje maleno, stisnuta između dviju bogataških kuća. Građena je na front: prema ulici su dva prozorčića, uz kuću dvorišna vrata. Usko, zapušteno dvorište je iza kuće. Iznutra kuća djeluje još manje. Prema ulici dvije sobice, jedna mala, druga minijaturna, prema dvorištu kuhinjica. Sve je ruševno i pretrpano namještajem.

Kuma živi u manje maloj sobici. Tamo spava, gleda televiziju i ponekad jede, kada ima što.

I, što je najčudnije u svemu tome, malena se starica srebrene kose i veselih očiju nikada ne žali. Uvijek je dobre volje.

Usamljena i teško pokretna nimalo se ne dosađuje. Neprestano doživljava nešto silno uzbudljivo: ili joj pozvone Jehovini svjedoci, ili je nazovu iz neke anketarske agencije da čuju što misli o suradnji s Haaškim sudom, ili zapazi da joj je u vrtu prije tko zna koliko vremena niknuo orah.

Nije gluha pa mora čuti česte i glasne svađe susjeda, ali o njima nikada ne priča. A to je po Rokadinom mišljenju daleko najzanimljivija tema. On ju je nekoliko puta načinjao, ali je starica nije prihvaćala. Samo bi neodređeno klimala i zbunjeno treptala.

Ima ljudi koji svađama ne vole ni svjedočiti.

Kuma je zimogrozna žena pa je u sobici uvijek pretoplo. U svim je ostalim prostorijama hladno, samo je u sobici pretoplo. I televizor je uvijek uključen. Na televizoru je heklani stolnjak čiji jedan rub malo pada i preko ekrana, na stolnjaku vaza, u vazi stručak umjetnog cvijeća, a na ekranu lagano retardirani voditelji koji se skupa s publikom u studiju ludo zabavljaju.

Taj televizor ima i svoju priču. Kuma ga je dobila najuzbudljivije večeri u svome životu.

Kuma Slava rođena je Požežanka i drži do toga. Uvijek je željela sudjelovati u društvenom životu grada. Nije joj važna bila neka od velikih uloga, uloga statista sasvim ju je zadovoljavala.

Jedan od središnjih događaja društvenog života Požege pa tako i kuminog života bili su Požeški festivali zabavne ili takve nekakve glazbe koji su poslije prerasli u Zlatne žice Slavonije. Požeški su se festivali održavali u sportskoj dvorani Grabrik i kuma je obavezno bila u publici. Od onoga što bi doživjela te večeri, živjela je godinu dana, do sljedećega Festivala.

A onda je došao Taj Festival!

Voditelj je bio Oliver Mlakar, kumin omiljeni voditelj kojega je ona zvala intimno, imenom – Oliver iako on do Tog Festivala pojma nije imao da u Požegi živi nekakva krojačica Slavica Gačić. Završne večeri Tog Festivala ju je upoznao, malo popričao s njom, ali onda vjerojatno i vrlo brzo zaboravio na nju. Oliver Mlakar je u to vrijeme vodio dosta sličnih priredbi i teško da je pamtio kojekakve Slavice Gačić koje nekakve iščašene obitelji zovu kuma Slava.

Organizator Tog Festivala, valjda u dogovoru s proizvođačem televizora odlučio je jedan televizor pokloniti nekome iz publike. Oliver je u pogodnom trenutku, dok su se čekale odluke žirija, obznanio da će taj televizor dobiti osoba kojoj je na taj dan rođendan.

A kumi Slavi je rođendan bio sutradan. Pa joj je unatoč svoj njenoj životnoj vedrini došlo da se ubije.

Kad, ispada da toga dana nitko u publici nema rođendan.

Dobro, kaže Oliver smireno, neka se onda javi onaj kome je rođendan sutra. Trči kuma Slava sva vesela prema Oliveru po televizor i možebitan njegov cjelov!

Ali, ne lezi vraže, ne trči sama. Još troje ljubitelja televizora i Olivera trči skupa s njom.

Unatoč svoj njenoj blagosti pjevačice iz crkvenoga zbora, došlo joj je da im glave porazbija.

I što sad? Oliver je i dalje miran. Ništa, kaže on, televizor dobiva najstariji od vas.

A najstarija je bila... kuuumaaa Slaavaaaa!!!!!!!!!!

Ovo je najkraća verzija te priče. Kuma je u sve rjeđim prilikama kada nađe slušača, po mogućnosti nekoga tko je priču čuo manje od pet puta, obogati mnoštvom pojedinosti – od toga kakvu je aplikaciju imala na bluzici koju je odjenula te večeri do boje očiju ljubaznog mladića koji joj je televizor pomogao nositi kući.

I tako je sada taj televizor neprestano uključen. Zahvaljujući njemu kuma ima iluziju da nije baš sasvim sama.

Iako ne prima mirovinu, kuma ipak prima nekakvu malu naknadu, socijalnu pomoć ili takvo što, od koje uspije platiti režije, pa tako i TV pretplatu, dok joj za ostale životne troškove ne ostane uglavnom ništa.

Kada je Rokada stigao, kuma je već oprala i lonac, i poklopac, i to prilično temeljito. Bio je čistiji, nego što je bio prije nego je Milostiva u njega ubacila ručak.

Kuma je voljela kada dođe njeno kumče, voljela je kada dođe bilo tko, ali se nije usudila produljiti njegovu posjetu tako što će on čekati dok ona pere lonac.

- Žuri mi se – objasni Rokada nakon što ga je kuma na prepad poljubila u obraz.
- Znam da ti se žuri – nasmiješi se kuma. – Vama mladima se uvijek nekamo žuri.
- Ha, što ćete... - slegne ramenima Rokada.
- Morala bih malo pospremiti. Imam nekakav predosjećaj da bi me ovih dana mogao posjetiti brat. Ti znaš da ja imam brata u Australiji? Slavko. Slavko mu je ime...

Rokada pogleda kroz prozor. Iznenadi se vidjevši da su se Francuz, Šnicla, Čevap i Janjac vratili do kumine kuće. Automobil je ostao tamo gdje se dogodila

mačkijada, možda su jedan ili dva mačića još uvijek unutra, a Janjac je kao i ostali stigao privučen nekim zanimljivim prizorom koji je toliko zaokupio njegovu pozornost da je, čini se, na tren zaboravio neprijateljstvo s Francuzom.

U slijedećem se trenutku u Rokadinom vidnom polju pojave i Živkovići. Živac lagano leluja, ali kao i ostali nešto promatra sa živim zanimanjem.

Što je to privuklo opću pozornost kuminih susjeda? Kroz mali se prozor ne može vidjeti što oni s tako živim zanimanjem promatraju.

Mora izaći van i vidjeti što se događa!

Ostavljajući raspričanu kumu, Rokada izjuri iz sobe. Pri tome se ne sjeti pokupiti ni onaj nesretni lonac zbog kojega je i došao.

U ulaznom je hodniku pet stepenica. S obje strane ulaznoga hola su vrata. Ispod je nekakav vlažni podrum. Kada je dolazio, Rokada je vanjska vrata ostavio otvorena. To, naravno, nije bilo u redu jer se tako kuća dodatno hladi, ali koga briga.

Sada Rokada jednim skokom preleti svih pet stepenica, a onda slijedećim skokom izleti iz kuće i nađe se u onom uskom prolazu između kumine kuće i dvorišne ograde Živkovićevidih.

A u prolazu se neposredno ispred Rokade u tom trenu našla jedna velika, dlakava, blatna, smrdljiva, rogata, uhata, repata, šarena, glupa, flegmatična krava.

Zapravo, Rokada u prvi mah nije znao da je iskočio pred kravu. Mislio je da je bik.

I krave bi se uplašio, a kamoli bika.

Rokada napravi nespretni korak unazad pa sjedne u blato.

A velika gubica krene prema njemu. Ta se velika krava, za koju Rokada u tom trenu još misli da je bik, zaustavila pred njim, noge su joj stale, samo je gubicom krenula prema njemu.

Sicilijanac je o svome selu rijetko pričao. Nekog je vruga u djetinjstvu morao doživjeti, no to nije volio spominjati. Jedino što se od njega moglo čuti vezano uz njegovo selo bile su priče o bikovima. Priča je bilo nekoliko, ali su bile vrlo slične. Imale su isti zaplet: bik bi od nekud pobjegao. I istu kulminaciju: bik bi napravio sranja. U jednoj je priči, na primjer, nekog jasnika sa svojih rogova bacio u krošnju oraha, na visinu četvrtog kata.

Glavni junaci tih priča rijetko su preživljavali. Zapravo, Rokada i ne pamti da je ijedan od njih preživio bliski susret s bikom. Neki bi dušu ispustili odmah, a neki poslije, u bolnici, u teškim mukama. U tome je bila sva razlika.

Bilo bi pretjerano reći da se Rokada panično bojao bikova jer je teško mogao zamisliti kako bi se on mogao naći pred nekim od njih. Rokada ne samo da nikada uživo nije vidio bika, nego je lako moguće da bika nikada nije vidio ni itko od njegovih vršnjaka koje poznaje. I krave su se jako rijetko mogle vidjeti, i uvijek su bile na sigurnoj udaljenosti.

A sada je odjednom nešto što bi moglo biti bik prošlo kroz vrata kuminog dvorišta i krenulo uskim prolazom gotovo ga sasvim ispunivši svojim velikim, rogatim tijelom.

Sjedeći u blatu dok mu se užasna gubica približavala, Rokada je bio prilično siguran da mu je odzvonilo.

Istina, u očevim su pričama odlutali bikovi bijesno puhali, toptali prednjim nogama pa jurišali i nabadali nesretnike na rogove, nisu grizli, ali ta pojedinost u tome trenutku prestravljenom Rokadi nije pala na pamet.

Onda ga po licu zapljusne nešto vlažno, odvratno i hrapavo.

Zamalo umre od straha. Za-ma-lo!

Tek nakon beskrajno dugih trenutaka shvati da ga je to kravetina polizala.

2. ZUB

Požega nije velegrad, ali nije ni selo. Susjedi se s jedne strane poznaju, pozdravljaju, ponekad svađaju, ponekad pozivaju na kavu, a s druge svatko živi svoj život ili barem to pokušava. Ne može se dogoditi da neki samac umre u svom stanu pa da se to dozna tjedan dana nakon što cijela ulica počne zaudarati, niti, s druge strane, da se odmah pročuje kada zagori nečiji ručak.

Ljudi nisu ni sasvim ravnodušni, ni suviše znatiželjni. Taman su onakvi kakvi trebaju biti, pogotovo po mišljenju onih koji vole Požegu.

Onih koji zabadaju nos gdje mu nije mjesto i žive tuđe živote nema previše.

Doduše, ni premalo, kada smo već kod toga.

Kada se nekom vrati brat iz Australije nakon nekoliko desetljeća izbivanja, susjedi to komentiraju dan, dva i – gotovo.

Naravno, količina zanimanje koju će povratak izazvati ovisi i o tome koliko je osoba čiji se brat vraća poznata, a, naravno, ovisi i o samom bratu.

I o susjedstvu u kojemu je kuća u koju se povratnik vraća.

Kuma Slava nije baš netko za čiji bi se život susjedstvo živo zanimalo, pogotovo ne susjedstvo u kojem se ona našla – Francuz, Janjac s prikladnom ženom i sinom, Živkovići i svi ostali likovi. Živjeti u takvom susjedstvu bilo je slično životu u građanskom ratu. I to za vrijeme uzbune.

Ruku na srce, kuma Slava ne bi bila osobito zanimljiva ni znatno senzibilnijim susjedima. Ili, da budemo sasvim iskreni, kuma Slava baš nikog nije zanimala. Tako je bilo i dok je bila mlađa, a pogotovo sada, pod stare dane, kada je siromašna i nemoćna.

Ipak, povratak njenoga brata bio je prvorazredna senzacija.

No, treba reći da je za to zaslužan njen brat Slavko Gačić.

Bilo je povratnika koji su stigli u BMW-u, Mercedesu, Jaguaru, s toliko i toliko novaca na bankovnom računu, u odijelu ove ili one kuće mode, s ovakvim ili onakvim dragim kamenjem u prstenju, s toliko i toliko kilograma zlata oko vrata i zapešća, s ovim ili onim znanstvenim titulama, dr, mr, prim, dipl. ing., okruženi tjelohraniteljima,

ili oblacima mirisa najfinijih parfema, ili dimom najprobranijih cigara, poznati iz tiska, žutog ili znanstvenog, ili pak s tjeralica. Svakakvi su se vraćali.

Ipak, ne pamt se da se netko iz Australije vratio vodeći kravu. Običnu, najobičniju kravu.

Zaprepaštenim je susjedima odmah objasnio da tu kravu nije doveo čak iz Australije, nego ju je kupio od nekog čovjeka u Drškovcima. I to im je rekao prije, nego što su ga sami išta stigli pitati. Samoinicijativno.

- Dobar dan, ljudi. Ja sam Slavko Gačić. Brat sam Slavice Gačić. One koja je pjevala u crkvenom zboru. Znaete je? Naravno da je znate, susjedi ste joj. Vratio sam se iz Australije. A ovu sam kravu kupio od nekog čovjeka u Drškovcima. Nemojte misliti da sam je dopremio iz Australije. Nisam. Tko bi kravu dopremao iz Australije?! Usput, znate li možda je li mi sestra kod kuće?
- Je – odvratila Mara koja se prva pribrala.

Pitanje je, zapravo, bilo glupo. Vjerojatno je postavljeno samo zato što je povratnik iz Australije osjetio potrebu da se obrati susjedima svoje sestre koji su se zaprepašteno zagledali u njega kada se pojavio.

Oni su stajali tamo, svađali se, prijetili si međusobno batinama i vatrenim oružjem, a onda su odjednom ugledali kako sredinom njihove ulice ide čovjek i vodi kravu. I s tom kravom ide jednoj njihovoj susjedi. Vidjevši koliko ih je njegova pojava skupa s kravom zaprepastila, valjda nije imao srca proći pokraj njih samo tako, bez riječi, kao pokraj turskoga groblja.

Premda, s druge pak strane, čovjek baš ne djeluje kao jedan od onih kojima je važno mišljenje okoline. U njegovom se glasu nije osjećala zbunjenost, a kravu je vodio kao da je na drugom kraju povodca najobičniji pas.

Nekima se u jednom trenutku čak učinilo da je uživao gledajući njihova zbunjena lica. Da je zbog toga toliko i govorio. Znao je da ih time što govori zbunjuje još više. Ali nije to činio zato što je zloban čovjek kojim im se želio narugati. Ni govora. Samo se lagano zabavljao. Čak se činilo da se ponadao da će neki shvatiti vic pa se zabavljati skupa s njim.

I nekako je prikladno reagirao kada je zapazio da jedan od susjeda njegove sestre u jednoj ruci ima golu sablju, u drugoj revolver, da je bos i razdrljen. Kratko se zagledao u Francuza. Nije djelovao pretjerano iznenađen, samo je podigao obrve.

Time mu je jasno dao do znanja da nije baš pristojno vitlati oružjem na ulici, a opet ga nije provocirao.

Stari se legionar pred tim pogledom dodatno zbunio. Konačno je shvatio okolnosti. Pištolj zatakne za remen hlača, a sablju uzme drugačije, kao da se radi o igrački. Barem to, kada se već zbog znatiželje nije mogao odlučiti na povratak kući.

- Vaša je sestra u svojoj kući – lagano zaplićući jezikom potvrdi Živac.
- Osim ako nije na treningu – ubaci nepotrebnu duhovitost Šnicla.
- Hvala – jednostavno odvrati brat Slavko ne nasjevši na mamac da pita na kakvom bi to treningu mogla biti njegova stara, onemoćala sestra.
- Morate požuriti do nje prije, nego što joj se krov sruši na glavu – jednako nepotrebno doda Janjac.
- U redu – klimne povratnik, i dalje smrtno ozbiljan, a opet podržavajući neodređen dojam da ga sve ovo zabavlja. – Požurit ću.

Tek nakon što je krenuo prema kući svoje sestre vodeći kravu miroljubivog pogleda, okupljenim susjedima padne na pamet sva bizarnost njegovog iskaza.

Ako nije lagao...

Istina, bilo je određene veselosti u njegovom glasu, ali nikome nije palo na pamet da ne govori istinu, a i krava je nedvojbeno tu, svima jasno vidljiva. Nije lagao.

Kravu je kupio u Drškovcima?!!! Vratio se iz Australije nakon što sestru nije vidio desetljećima pa, umjesto da pohrli vidjeti svoju sestru, on ode u Drškovce i kupi kravu.

Ne možeš vjerovati!

Kakav god čovjek imao smisao za humor, ne možeš vjerovati.

- Kako ste vi stigli iz Australije? – upita Janjac hodajući uz povratnika. On je u trenu zaboravio na mačiče i Francuzove prijetnje.
- Avionom – kratko odvrati vlasnik krave.
- Stigli ste do Zagreba?
- Naravno. Avion je sletio na zagrebački aerodrom – povratnik iz Australije pogleda Janjca.
- A kako ste stigli od Zagreba do Požege?
- Taksijem.

Za slijedeće pitanje nije bilo vremena jer je krava skupa s vlasnikom stigla do dvorišnih vrata kume Slave. Brat Slavko otvori vrata i propusti kravu, a ona s

nevjerojatnom sigurnošću uđe u dvorište, kao da to mjesto jako dobro poznaje. Za kravom uđe vlasnik koji potom iza sebe zatvori vrata.

Janjac je valjda mislio da će ovaj prije ulaska u sestrino dvorište zastati i odgovarati na njegova pitanja, no to se nije dogodilo. Čovjek mu se ljubazno nasmiješio, ali je ušao prije, nego što mu je Janjac stigao postaviti najbitnija pitanja.

Susjedi su ostali stajati pred kućom kume Slave, glupo buljiti u netom zatvorena vrata i razmišljati o tome da je Slavko Gačić iz Zagreba stigao taksijem. To bi valjda trebalo značiti da ima novaca. Naravno, od Zagreba do Požege se ne vozi po cijeni koju otkuca taksimetar, nego se unaprijed dogovori nekakav paušal, ali nekome tko nema novaca uopće ne bi pao na pamet takav oblik prijevoza, nego bi sjeo na redovnu autobusnu liniju ili bi se dovezao vlakom.

Slavko Gačić ne djeluje bogato. Ni siromašno. Na prvi pogled nije ni posebno neobičan. Zapravo, u njegovoj pojavi nema baš ničeg neobičnog. Ne djeluje ni osobito staro iako bi se od kuminog brata to nekako moglo očekivati. Ona ima osamdeset jednu godinu pa ni on ne može biti čovjek srednjih godina.

Dapače, Janjcu se čak činilo da je kuma Slava spominjala kako joj je brat stariji od nje, ali nije bio siguran. Nikada nije pažljivo slušao ono što bi ona govorila. Nikada je nije ni saslušao. Slušao bi je najduže četiri sekunde, a onda produžio u sred njene rečenice.

No, bilo kako bilo, ovaj svakako ne djeluje kao osamdesetogodišnji starac. Ni kao sedamdesetogodišnji.

Doduše, ne djeluje ni kao čovjek srednjih godina.

Ni kao povratnik iz Australije.

Ni kao netko kome bi palo na pamet kupiti kravu.

Pa kakav je onda to Slavko Gačić?

Okrugao.

Sav je nekako kao snjegović. Glava mu je okrugla, tijelo isto tako, i šake, i stopala. Nije pretjerano debeo, nego baš okrugao. Sličnost sa snjegovićem naglašava potpuno bijela, na centimetar ošišana kosa, te isto tako kratki i bijeli brada i brkovi.

Da su mu kosa, brada i brkovi duži, odnosno dugački, vjerojatno bi bio sličan Djedu Mrazu.

Visinu mu je teško odrediti jer hoda uz kravu koja je, dakako, krupna. Osim toga su i ostali muškarci, osim Živca, visoki. Valjda je srednje visine.

Odjeven je u široki, kratki, vuneni kaput neupadljive sive boje, vrećaste hlače te udobne visoke cipele. Korak mu je čvrst, a glas blag, ali siguran.

U dvorištu je krava silno prestrašila, a onda i oblizala Rokadu. To sam već opisao.

- Ja sam brat Slavice Gačić – objasni povratnik iz Australije dječaku pomažući mu da ustane. – Tko si ti?
- Rokada – dječak i krava i dalje se gledaju. – Slava mi je krsna kuma. Moja stara joj je poslala ručak.
- Ma nemoj?! – lice Slavka Gačića ozari osmijeh. – Pa to je jako lijepo! Evo ti onda ovo da ti trud ne bude uzaludan.

Tek nakon što se provukao pokraj krave stržući leđima zid kumine kuće, Rokada otkrije da mu je vlasnik krave u ruku ugurao novčanicu od sto dolara. U slijedećem trenutku zapazi da su to australski dolari koji vrijede manje od američkih, ali ga to ne oneraspoloži previše. Za sto se dolara, ma čiji oni bili, može dosta toga kupiti.

Doduše, panika izazvana nenadanim susretom s kravom i dalje mu je u kostima. Maloprije je mislio da mu je odzvonilo i gadnog se osjećaja izazvanog tom mišlju nije lako riješiti.

- Izgledaš kao govno – obavijesti ga Šnicla čim je izašao iz kuminoga dvorišta. – Jesi li se ti to možda usrao kada si vidio kravu?
- Sudarili smo se – odvrati mu Rokada.
- Ti i krava?
- Aha. Poslije me oblizala.

Prvo Šnicla prasne u smijeh, a onda i svi ostali. Situacija nije baš bila toliko smiješna koliko su se oni smijali. Očito su bili zbunjeni.

Napetost među njima naglo je popustila s pojavom brata kume Slave.

Smije se i bosonogi Francuz koji još uvijek ima oružje, ali ono više ne djeluje tako prijeteće. Djeluje kao nekakva neslana šala. Istina, Francuzu neće biti smiješno ako nakon svega zaradi upalu zglobova, ali trenutno o tome ne razmišlja. Samo se smije.

Smije se i sam Rokada iako mu se blato i vlaga u koje je sjeo probilo kroz hlače i gaće do stražnjice, a i jakna mu mora biti prljava od struganja leđima po zidu dok je prolazio pokraj krave. Sva sreća da nije obukao novu jaknu zbog koje je Milostiva plakala da će bankrotirati.

Smije se i Čevap. Čak i Čevap!

Kada se malo pogledaju svi ti ljudi koji se smiju, zapravo je neobično da je povratnik iz Australije uspio unijeti toliku pomutnju, unatoč kravi i svemu ostalom. Nisu oni ljudi koje je lako zbuniti. Za to je potrebno više od nekakve krave iz Drškovaca, tim prije što ih je pojava brata kume Slave zatekla u teškim svađama.

Bit će da u snjegovićolikom vlasniku krave ima nečega što se ne vidi očnjim vidom.

Onako neugledan, a zračni.

Onda su se susjedi kume Slave prestali smijati. Toliko su se smijali da im je odjednom bilo zlo. Pa su utihnuli i teško uzdahnuli, kako to već obično učine ljudi nakon što uvide da su se smijali kao ljudi na brašno.

Prvi se prestao smijati Živac. Njemu je ionako zlo, od batina koje mu je udijelila zakonita supruga i od sve one odurne rakije koju je poslije toga ulio u sebe. Lagano nesigurnim korakom je krenuo kući praćen tom svojom zakonitom koja ga u zadnje vrijeme redovito mlati.

Zatim je Francuz konačno zapazio da mu bose noge od studeni mijenjaju boju, upravo se plava pretapa u ljubičastu, i da je krajnji trenutak da ih nekako zgrije pa je i on pošao kući.

Na Janjcu se jasno vidjelo da je sasvim izgubio volju naganjati po Požegi one koji su namlatili njegovog sina i da bi najradije i on kući. Pomalo neodlučno pogleda niz ulicu. Vidjevši svoj automobil pokraj ulubljene kante za smeće čiji sadržaj leži svuda uokolo, sjeti se da bi u njemu još mogao biti mačić ili dva. To mu pomogne da se odluči na odustajanje od kaznene ekspedicije.

- Čevap!
- Recite, šefe – poslušno se javi ovaj.
- Nekako sredi ono sranje tamo, očisti pilu od mačića pa je ubaci u garažu.
- U redu, šefe.
- One klipane sam potraži.
- Mogu s njim? – upita Šnicla.
- Možeš – klimne Janjac. – Pazite da ne pretjerate. Nešto je čudno u zraku večeras.

Janjac još malo ponjuši zrak. Uvjerivši se još jednom da je zbilja nešto čudno u njemu, s rukama u džepovima hlača pođe i on kući.

Rokada se sjeti da je onaj nesretni lonac skupa s poklopcem zbog kojega je i došao ostao u kuminoj sobici. Nakon nekoliko trenutaka promišljanja odluči da će po njega ići sutra. Brat i sestra sada sigurno zagrljeni plaču od ganuća. Nema on želudac za takve prizore.

Osim toga, ako po lonac ode sutra, možda mu vlasnik krave udijeli još koju novčanicu. Koliko je lud, čak bi i mogao.

Najbolje da i on ode kući.

- I tako, bojiš se krava, ha? – primijeti Šnicla koji se iznenada našao pokraj njega.
- Da, ali se ne bojim mačića – smjesta odvraća Rokada.

Na sreću, krupnome je dječaku trebalo nekoliko trenutaka da shvati što je Rokada htio reći, dovoljno da ovaj odmakne. Tek kada mu je do mozga doprlo da je vic ispaljen na račun njegovog starog, potrči za šaljivđijom, ali je ovaj bio na oprezu pa smjesta zatabana niz ulicu.

Krupni dječak već nakon nekoliko koraka shvati da nikako ne može sustići mršavog pa odustane. Prije odustajanja još samo malo zatopće nogama, pljune za njim, a onda se okrene prema Čevapu. Ovaj se, dakako, ne boji mačića. Pažljivo pretražuje šefov auto u slučaju da je negdje ostalo još koje malo klupko dlake.

Šnicla se sjeti da će njih dvojica uskoro proći Požegom u potrazi za Samirom i drugom dvojicom kukavičkih napadača pa mu lice ozari jedan od rijetkih osmijeha.

Tko se zadnji smije, najslabije se smije.

Što meni sve to treba? pitao se Rokada žureći prema zgradi u kojoj stanuje. Istina, bilo je zabavno vidjeti cirkus koji su izazvala tri mačića. S druge pak strane, je li to vrijedno ovoga što mu se poslije događa: da mora strahovati od sirove snage mesarevog sina? Što mu treba natezanje s njim i sličnim majmunima?

Svaka zabava ima svoju cijenu. Samo, bježanje pred nekakvim Šniclom zbilja je ispod svakog nivoa.

I tko zna što će se u Šniclinoj glavi događati tijekom večeri, noći i sutrašnjeg jutra? Velika je to šupljina, ta njegova glava, vjetrovita i akustična, misao se tu teško zadrži, a opet, može mu stari pomoći da poveže Rokadinu nazočnost u blizini automobila s pojavom mačića. Može on starom Janjcu reći da je vidio Rokadu u blizini auta, a stari na to: Aha!!!

Pa ga Šnicla sutra ubije u školi. Sačeka ga u zasjedi i – bum!!! Šakom u glavu. Ili ga pred svima razbije. Morat će biti na oprezu.

Život je usran kako god okreneš.

- Rokada, bog!

Rokada se prestrašeno trgne pa pogleda onoga koji mu je prepriječio put, spreman na trenutni bijeg. Ugledavši Fritzov široki osmijeh koji pod svjetlošću ulične lampe uz sve one njegove zube djeluje pomalo jezivo, Rokada osjeti kako mu se mišići nogu napinju, a neki mu vrag šapće na uho: bježi, Rokada, dok još možeš.

Fritz nije nekakav štemer, pristojan je i ozbiljan mladić, ali je stariji od Rokade četiri godine, generacija je njegove sestre Anđeline Balerine, mogao bi ga lako istamburati. A ako to učini, neće se moći reći da ga je istamburao samo tako, iz čista mira. Sreo ga na cesti pa ga istamburao. Ne. Dao je njemu Rokada sasvim pristojan razlog za crno nasilje.

Prošle je subote od Fritza uspio napraviti popriličnog magarca.

U Požegi je gostovao mađioničar. I hipnotizer. Nekakav debeli lupež mafijaškoga lica predstavljao se kao mađioničar i hipnotizer. Nastupao je u kazališnoj dvorani. Kakav je lupež, čak je doveo i svog kidača karata, da ga domaći lupeži ne bi prevarili. Poslije je ispalo da je predstava sat i deset minuta čiste katastrofe, ali to se nije moglo znati unaprijed.

Rokada je bio umjereno znatiželjan. Čuo je da se ti hipnotizeri znaju opako našaliti s dobrovoljcima iz publike. I sam se voli opako našaliti sa svojim bližnjima kada god mu se za tim pruži prilika pa je baš htio vidjeti kako to izvodi kolega profesionalac.

No, nezgodno je bilo to što je cijena ulaznice bila pedeset kuna. Pedeset kuna za ulaznicu je puno, pogotovo onome koji u džepu tih nesretnih kuna ima samo petnaest. A da je u subotu na večer i imao tako krupnu novčanicu, ili pet onih od deset kuna, svejedno, ne bi mu pomoglo jer su ulaznice bile rasprodane.

Ipak se petnaestak minuta prije početka predstave pojavio u predvorju kazališta. Dok je zamišljeno promatrao hipnotizerovog kidača karata, krupnog, mrzovoljnog muškaraca koji nije djelovao kao netko koga bi se dalo samo tako preveslati, prišao mu je Fritz i Rokadi se obradovao kao da je ugledao nekog svog najrođenijeg. A inače je na glasu kao šutljiv, zamišljen mladić odsutnog pogleda. Njih su se dvojica poznavali tek vrlo površno pa je Rokadu tim više iznenadilo Fritzovo oduševljenje.

Zapravo, Rokada ni ne zna gdje su se njih dvojica upoznali. Fritz ga iz nekog razloga već neko vrijeme u prolazu vrlo ljubazno pozdravlja. Kada ga je stariji dječak

počeo pozdravljati, Rokada i nije znao tko je to pa je pitao sestru. Ova mu je rekla da je to Fritz. I pri tome okrenula očima jasno dajući do znanja kako njeno mišljenje o Fritzu nije nimalo povoljno.

Normalno. Anđelina Balerina nema osobito povoljno ni o jednom pristojnom mladiću. Njoj se sviđaju žestoki momci. A žestoki momci su za Rokadinu maloumnu sestru oni koji na duši imaju barem oružanu pljačku i, po mogućnost, teško premlaćivanje vlastite majke.

Na svu sreću, nijedan od tih veseljaka koji privlače njenu pozornost do sada nije posvetio svoju pozornost njoj i usput joj omogućio da upadne u doista loše društvo. Ne bi bilo loše Anđelinu malo rashladiti u nekom zatvoru, ali bi Rokadi srce puklo kada bi obiteljski novac prije toga trošili na odvjetnike.

Doduše, kakvi su Milostiva i Sicilijanac, ne bi bilo čudo da u tom slučaju kćer prepuste advokatu po službenoj dužnosti.

Istina, imaju među kućnim prijateljima jednu odvjetnicu, ženu srca kamenog, od milja zvanu Zmija Ka, samo na to je opako stvorenje najbolje ne oslanjati se kada je frka i panika. Gadura je pa bi mogla iskoristiti priliku da se malo našali na račun obitelji Jurić.

No, sve je to tako, tek pusto promišljanje, što bi bilo kada bi bilo. Na kraju Anđelina Balerina zacijelo ipak neće zaglaviti na robiji, nije Rokada te sreće. Stvaran je bio jedino Fritz koji je u subotu, petnaestak minuta prije početka mađioničareve predstave stajao pred njim i široko se osmjehivao.

Nakon toga su Rokada i Fritz malo popričali. Iz nekoga se razloga sve što je Rokada izgovorio, Fritzu činilo strašno pametnim. Rokada do tada nije ni slutio kakav je to glupan. No, kada se već sam ponudio, trebalo je to iskoristiti.

Kada je došlo vrijeme da se uđe u dvoranu, stvorila se gužva. Rokada je krenuo ispred Fritza. Stigavši do kidača karata, palcem je pokazao ljubaznog mladića iza sebe i rekao da su karte kod starijeg brata. Ovaj je povjerovao. A kada je Fritz rekao da ima samo jednu kartu, kidač mu ju je pokidao, objasnio mu da je to bilo za njegovog brata, a onda ga isprašio van.

I tako Fritz nije vidio predstavu iako je pošteno kupio ulaznicu. Istina, nije mnogo propustio, ali on to tada nije mogao znati, a možda ne zna ni sada.

- Predstava nije bila bog-zna-što – oprezno primijeti Rokada i dalje spreman na bijeg.
- Znam – Fritz se ne prestaje široko osmjehivati. – Rekli su mi.

- Mhm... – Rokada ne zna što bi sada trebao reći. Ispričati se? To baš nije njegov stil.
- Hoćeš li čokoladicu?
- Ha?
- Čokoladicu. Vidi: imam dvije – Fritz iz džepa izvadi dva šarena omota. – Jedna je za tebe, a druga za Anđelinu. Uzmi.

Zbunjeni Rokada uzme čokoladice. Fritz ništa. Klimne u znak zahvalnosti, a i pozdrava. Fritz ništa. Prođe pokraj starijeg dječaka. Fritz ništa. Zabrza niz ulicu. Fritz ništa.

Nakon što je odmakao nekoliko koraka, Rokada se osvrne pa još jednom pogleda Fritza. Ovaj i dalje stoji na istom mjesto dok mu je na licu još uvijek ugraviran kretenski osmijeh. Ni sam ne znajući zašto, Rokada mu mahne. Fritz spremno odmahne.

Ima nas zbilja svakakvih, zaključi Rokada hodajući dalje.

Tek dok se penjao stubištem zgrade u kojoj živi, Rokadi konačno sine zašto se Fritz prema njemu onako budalasto ponaša: jadnik mora biti zaljubljen u njegovu sestru pa pokušava kupiti njegovo savezništvo.

Jadnik, jadnik, jadnik.

Rokadi nikada neće biti jasno kako se u njegovu sestru itko može zaljubiti. Pa bedevija nosi cipele broj četrdeset dva. Isto kao Sicilijanac, a tri broja veće od Milostive. Guzica joj je neproporcionalno velika u odnosu na glavu. Odijeva se kao zadnja glupača. Prdi. Sluša tešku kuruzu. Juri za dečkima koji je ne primjećuju, sve samim golim kretenima.

U nju se pak prilično redovito zaljubljuju tipovi poput Fritza, dečki na mjestu, a ona o njima razmišlja koliko i o pingvinima na Antartiku. Ako baš nekog od njih ugleda, obavezno okrene očima. Kao: kakav kreten!

I zbog takve jedne Fritz pravi budalu od sebe?! Daje čokoladice onima koji su mu omogućili da ga izbace s predstave za koju je kupio kartu.

Taj Fritz zapravo uopće nije loš čovjek. Eto, njemu je oprostio to s ulaznicom. Nije ni ružan. I pametan je, dobro odgojen, kulturni, načitan. Po svemu pripada elitnom krugu jadnika koji se zaljubljuju u njegovu nemoguću sestru. Zašto se onda želi uništiti?

No, to je Fritzov problem. Ulaznica za lošeg mađioničara i čokoladica nisu dovoljni da bi Rokada rješavao nečije probleme. Ima dovoljno muke i s vlastitima.

I ne voli čokoladu. Voli grickalice, pogotovo čips i kikiriki, a slatko baš ne. Takav je.

A čak i da iz nekog teško objašnjivog poriva i odluči pomoći Fritzu u osvajanju Anđeline, ne zna što bi mogao napraviti. Nemoćan je. To što on misli o svojoj sestri, nije ništa prema tome što ona misli o njemu. On se njoj gadi. Uopće ne treba napominjati da Anđelina njegov savjet ni pijana ne bi poslušala.

Uz to bi najviše Fritzu pomogao tako da ga onemogući da dođe do Anđeline. Ipak, ušavši u stan, samog sebe zaprepasti odlukom da Anđelini Balerini isporuči Fritzov dar.

Ukućane zatekne sve na broju, ali na njegov dolazak nitko ne obrati pozornost. Glasno ga pozdravi samo Ružica, spremačica koja dođe dvaput ili triput mjesečno da pospremi stan.

Kada ona dođe, Sicilijanac obično zбриše u šahovski klub u kojem i inače provodi većinu popodneva. Večeras je iznimno ostao. Možda zato što ga još uvijek boli koljeno koje je nažuljao pokušavajući prebiti suncobran koji su mu dali Živkovići. I dalje je zadubljen u nekakvu partiju, vjerojatno onu istu od povratka iz kućne posjete. Capablanca. Puši lulu i ne samo da nema pojma da se Rokada vratio, nego ne zna ni da je izlazio. Cijelo vrijeme nije podizao pogled sa šahovskih figura.

Milostiva lupa po klavira, jednom rukom. Među prstima druge ruke dimi joj se cigareta. Kao: nešto sklada. Vraga sklada! Po klaviru lupa samo kada im netko dođe, da ostavi dojam. Čak i Ružici farba. Da Ružica poslije može pričati okolo kako je Milostiva baš dok je ona bila tamo imala inspiraciju.

Ili: da ne priča okolo kako Milostiva večer provodi ležeći pred televizorom i gledajući neke imbecilne serije što zapravo često čini.

Milostiva je u životu s kakvim-takvim uspjehom skladala samo jednu skladbu: himnu škole u kojoj radi kao nastavnica glazbenog. To je izvedeno, djeca himnu pjevaju na dan škole. Ta himna čak i nije loša. Mnogima se sviđa.

No, to je sve.

Ostali joj pjesmuljci nisu prošli. Slala ih je na ove i one natječaje, ali od toga na kraju nije ništa ispalo. To je ne sprečava da se okolo predstavlja kao skladateljica koja privremeno radi kao nastavnica u školi.

A dok to govori, moli Boga da to «privremeno» doista tako i ne bude. Milostiva zbog lijenosti još nije diplomirala, ima za položiti nekakvih desetak ispita što joj se vuče još od Anđelininog rođenja i postoji sasvim realna mogućnost da je iz one škole

na brzinu ispraše, pogotovo ako dođe do smjene ravnatelja. Zbog svoje lijenosti stalno živi u strahu.

Sicilijanac kao liječnik, specijalist, ginekolog, šef odjela sasvim pristojno zarađuje, mogli bi nekako i bez Milostivine plaće, ali je njegov stav da i ona mora raditi, da se ne usmrdi od lijenosti. Već joj je nekoliko puta pred djecom rekao da će je, ako je ispraše iz škole kao nastavnicu, zaposliti tamo kao čistačicu.

Normalnim ljudima to i ne zvuči kao osobito opaka prijetnja, ali Milostiva je uvjerena da je bolje ležati u bolnici s obje noge u gipsu, i još k tome sa žuticom, nego biti čistačica.

Težak je život umjetnika, zna reći Sicilijanac, a iz tona kojim to izgovara sasvim je nedvojbeno što on misli o tome kakva je umjetnica njegova žena.

A kada i Milostiva poludi, zna reći njemu da kakva je-takva je, još je uvijek ona veća umjetnica, nego on šahist.

Zlobno, ali, ruku na srce, ne sasvim netočno. Sicilijanac je do sada pogubio sve važnije partije šaha koje je igrao. U teoriji je prilično jak, ali kada se nađe pred živim protivnikom, u pravilu gubi. Obično se dobro drži do sredine partije, a onda mu se dogodi neki teški previd od kojega se ne uspije oporaviti. Podmetne topa da mu pojedu bez veze ili takvo što. Pa izgubi. I to ga ždere.

Rokada je sestru zatekao u kupaonici. Kada je Ružica usisavala njenu sobu, Balerina se sa svoga kreveta premjestila na zahodsku dasku i tamo ostala. Telefonira. Odnosno, pokušava telefonirati. Žestoki momak za nju, a maloljetni delikvent za sve ostale kojega trenutno zove, uporno joj se ne javlja.

To je ljuti. Onako krakata zgrbila se na zahodskoj školjci, jednom rukom pritišće tipke, a na kažiprst druge ruke namata uvojak kose. Velika su joj stopala bosa, ne sasvim čista, a crni lak na nožnim noktima već poprilično ispucao. Stopala drži u obliku slova v, vrhom prema naprijed.

- Znaš li koga sam sreo? – upita je Rokada naslonivši se na dovratnik.
- U kupaonici sam!!! – izdere se na njega sestra.
- Telefoniraš...
- Ne tiče te se što ja radim!
- Sreo sam jednog frajera.
- Kojeg? – zrnce zanimanja pojavi se u Anđelininom pogledu.
- Fritza.

- Fritza?! – prezirno otpuhne Anđelina. – On uopće nije frajer. Jadan je skoro kao ti.
- Poslao ti je čokoladicu.
- Ali si je ti usput požderao.
- Nisam – zatrese glavom Rokada pa izvadi čokoladice iz džepa. – Ja ne volim čokoladice. Jednu je dao meni, drugu tebi. Evo ti obje. Požderi ih da ti guzica bude još deblja.

Rokada čokoladice baci sestri u krilo. Ova se prestane igrati telefonom i kosom, uzme čokoladice u ruke, oprezno ih promotri, ponjuši, popipa, pokuša pronaći mjesto gdje je omot probijen. Ne uočivši ništa sumnjivo, s jedne čokoladice skine omot pa i nju podvrgne temeljitoj analizi.

Istini za volju, ova njena pomalo komična predostrožnost nije sasvim besmislena. Od brata je već doživjela bezbroj podvala.

Dok je gleda, Rokadi je krivo što i ovoga puta nije nešto smislio. Balerina je naučila biti oprezna, ali luda je za slatkišima pa bi nekakav vješto skriveni ljuti feferon ili nešto još odvratnije zacijelo prošli.

Konačno se uvjerivši da je sve čisto, Balerina slasno zagriže. Pola čokoladice u trenu nestane u njenim velikim ustima.

- Što da kažem Fritzu? – upita Rokada i dalje je gledajući. – Da ti se čokoladice sviđaju?
- Reci mu što hoćeš. Baš me briga – odgovori Balerina kroz puna usta čokolade.

Rokada slegne ramenima pa ostavi sestru da uživa kao prasica. U dnevnom boravku Sicilijanac i dalje bulji u postavljene šahovske figure obavijen oblakom dima, Milostiva lupa po klaviru, a Ružica upravo pere prozore.

Rokada se zagleda u oca. Za razliku od majke, on ne glumi da je zadubljen u ono što radi. On je doista potpuno isključen iz vanjskog svijeta. U njegovom umu trenutno ima mjesta samo za bezbrojne i možda beskonačne šahovske kombinacije. Rokada ne zna što bi se trebalo dogoditi da otac odvрати pogled od šahovske table.

Nikada se nije potrudio shvatiti što je to analiza partije. I za kog vraga se partije koje su već odigrane uopće analiziraju. Sicilijanac bulji, i bulji, i vrlo, vrlo rijetko neku figuru pomakne.

Tko zna o čemu uopće razmišlja dok tako bulji? Nemoguće je provjeriti.

Ipak, to ga nedvojbeno ispunja.

Kada je u ovom položaju, Sicilijanac čak i izgleda drugačije. Inače mu je lice pomalo neskladno, velike, vodnjikave oči izbuljene, i čelo djeluje preveliko, kosa vječno nepočešljana, stas i pokreti su mu kao u naglo izraslog dječaka. Sada djeluje vitko, oči mu nisu vodnjikave, nego nježno zelene, čelo mu je visoko, a ne preveliko, razbarušena kosa sugerira šarmantnu nebrigu o vlastitom izgledu.

A tu je i lula. Ta lula kao da ima smisla jedino iznad postavljene šahovske table. U svim drugim prilikama djeluje suvišno, čak ponekad i smiješno.

Dok gleda oca, Rokadi je u kadru i Ružica. Njena leđa. Rokada stoji tako da se otac zadubljen u šahovsku partiju našao između dječaka i prozora koje marljivo pere Ružica. Krupna se i kratkovidna žena pentra po prozorskim daskama poput debele divokoze i energičnim pokretima zgužvanim novinama trlja prozorska stakla. Stenje od napora, a salo joj se ispod znojne haljine trese.

Neskladno lupanje po klaviru, šah i pranje prozora.

A sestra u kupaonici proždire čokoladice.

Da sve bude još čudnije, Ružica to ne radi zbog novca kojim će prehraniti sebe i svog autističnog sina, nego iz zahvalnosti. Odrađuje neki svoj imaginarni dug gospodinu doktoru. Kada završi, Milostiva će je pitati koliko košta, a ona će reći da joj ne trebaju ništa platiti jer joj je gospodin doktor toliko dobra učinio.

A gospodin doktor, za rijetke prijatelje Sicilijanac, samo je razgovarao s kolegom kirurgom da Ružicinog sina operira preko reda. Istina, operirati je trebalo nešto na srcu, nešto prilično složeno i istina je da je nakon onog razgovora Sicilijanac ostao dužan uslugu kolegi kirurgu, ali je isto tako istina da Ružica živi sama s autističnim sinom već dvadeset godina i da je siromašna kao crkveni miš.

I istina je da je operacija pomaknuta samo za tjedan dana unaprijed. Neće njenog sina operirati za devet tjedana, nego za osam. Big deal. U usporedbi sa starošću svemira, tih tjedan dana ne predstavlja bog-zna-što. Zrnce pijeska u pustinji. I manje.

Od svih navedenih istina, Milostivu zanimaju samo prve dvije pa će spremno pristati da Ružici ne plati ništa.

Milostiva konačno zamijeti nazočnost sina. Nije da je zanima kao ljudsko biće, ali je postala svjesna njegove fizičke nazočnosti. Zapazila ga je perifernim vidom. Nije ga ni pogledala kako treba.

- Jesi li donio lonac? – upita Milostiva gaseći opušak u pretrpanoj pepeljari.

- Nisam – odvrati Rokada ne skidajući pogled s oca.
- Nisi?! – tek sada sin doista, privuče njenu pozornost. Čak ga i pogleda.
– Gle! Sav si blatan! Što si sad opet izveo?
- Ništa posebno. Poskliznuo sam se i pao.
- Poskliznuo se, ha? Nespretan si kao i tvoj otac!

Prozvani otac ne reagira. Puši i bulji u šahovsku tablu.

- Pošaljem te samo po jednu-jedinu stvar – nastavlja Milostiva. – Tebe nema sat vremena, a onda se vraćaš praznih ruku.
- Nešto se ipak dogodilo – mirno odvrća Rokada.
- Što se dogodilo? Zablatio si hlače koje će netko morati oprati?
- Vratio se kumin brat. Brat kume Slave.

Skoro je ubio jednu Ružicu. Sirota se žena tako naglo okrenula da je izgubila ravnotežu i skoro ispala kroz prozor petog kata. U posljednji se trenutak uspjela uhvatiti za prozorsko krilo.

Sicilijanac i dalje bulji u šahovsku tablu. Niti je ičim pokazao da je čuo što je Rokada rekao, niti da je primijetio Ružicino posrtanje.

Milostivi se živo fućka za kumu Slavu i nekakvog njenog brata, ali je svejedno podizanjem obrva pokazala kako ju je vijest iznenadila. A Ružici je čak savjetovala da pazi. Rekla joj je, istina, pomalo ravnodušno:

- Pazite, Ružice.
- Oprostite – stidljivo se osmjehne Ružica, valjda svjesna toga kakvu bi im neugodnost priredila da ispadne kroz njihov prozor.

Osmijehom Ružica otkrije da joj nedostaje prednji zub, jedinica gore desno. Nedostaje joj već barem pola godine. Rokada se više i ne sjeća kako je Ružica ostala bez toga zuba iako je žena to u početku svima objašnjavala. Objašnjenje bi obavezno završila obećanjem samoj sebi da će to srediti čim dođe do neke love.

Onda je prestala o tome pričati. Valjda je i sama konačno shvatila da lov za umjetni zub neće skucati nikad. Ili je otkrila kako joj nitko ne vjeruje da će to ikad srediti.

Bilo kako bilo: zuba nema. Nema ni love za zatvaranje rupe. Ružici preostaje jedino paziti kako se smije. Ponekad se zaboravi, kao sada, na primjer. Vijest o povratku brata kume Slave koju ona očito poznaje, toliko ju je zaprepastila da je sasvim smetnula s uma nedostatak zuba.

- Znači: vratio se Slavko Gačić – prošapće Ružica. – Kako izgleda?

- Dobro – slegne ramenima Rokada. – Doveo je i kravu.
- Kakvu kravu? – Milostiva još više podigne obrve.
- Šarenu. Kupio ju je od nekog čovjeka u Drškovcima.
- Pa što će mu krava?
- Nemam pojma.
- A kako ju je dovezao?
- Ne znam. Mislim da ju je doveo pješke.
- Iz Drškovaca? Onda se dobro drži – zaključa Ružica. – U njegovim je godinama pothvat hodati od Drškovaca do Slavine kuće.
- Koliko on to može imati godina? – upita Rokada.
- Slavko? Sad ću ti reći – Ružica počne računati. – Slava Gačić ima... osamdeset jednu. A meni je rekla da joj je brat tri godine stariji...
- Osamdeset četiri?! Nemoguće! – usklikne Rokada. – Onaj tip svakako nije bio u cvijetu mladosti, sav je sijed i tako to, ali ne može imati osamdeset četiri godine!
- Neki se muškarci dobro drže za svoje godine – uzdahne Milostiva, a onda pogleda muža koji ne izgleda svjestan da se iznad njegove glave vodi razgovor o krsnoj kumi njegove djece i bratu kojega je ona i njemu spomenula barem stotinjak puta. – A neki ne. Neki se raskilave već u četrdesetj. Bi li ti, sunce moje, mogao hodati od Drškovaca do kuće kume Slave?

Prozvano «sunce» ne odgovara. Puši i bulji u šah.

- Starom ne bi palo na pamet ni kravu kupovati – Rokada na neki način stane u obranu oca.
- Nije loše imati kravu – primijeti Ružica. – Krava daje mlijeko...
- Ružice, kuma živi usred grada, ni pet minuta hoda od Trga Svetog Trojstva – objasni joj Milostiva. – Susjedi će, kad se malo snađu, zbog te krave strpati u top i nju, i njenog brata, a možda i samu kravu pa će ih ispaliti prema Papuku. A litra mlijeka, usput rečeno, košta pet kuna. Tu negdje. Kumi Slavi je jedna litra dnevno u vrh glave. Trideset puta pet je... sedamdeset pet kuna...
- Sto pedeset – ispravi je Rokada.
- Dobro, sto pedeset. Sto pedeset kuna mjesečno. Zbog tih se novaca zbilja ne isplati kupovati kravu.

- Zašto bi je susjedi zbog krave trpali u top? – pobuni se Ružica, a Milostiva je prostrijeli ledenim pogledom. – Pa i oni imaju životinje. Janjac je mesar pa sigurno ponekad doveze živu svinju ili dvije.
- Ponekad. Krava nije stigla da bude tamo ponekad. Stigla je da ostane, koliko sam shvatila. Za stalno. Krave muču. I smrde. I opasne su – Rokada se sjeti onog neugodnog susreta u prolazu. Ovoga puta Milostiva govori istinu.
- Francuz ima mačke – ne da se Ružica koja iz nekog razloga ima potrebu braniti Slavicu Gačić i njenog brata.
- Francuz ima i pištolj. I voljan je iz njega pripucati ako treba – napomene Rokada. – A brat kume Slave djeluje kao miroljubiv čovjek.

Sicilijanac i dalje proučava šahovske figure.

- Kako se taj zagubljeni brat vratio iz Australije – pita Milostiva koju tema očito počinje sve više zanimati, ali baš nije sigurna priliči li se njoj kao umjetnici zanimati za tako banalne osobe.
- Avionom. Stigao je avionom do zagrebačke zračne luke, a dalje je išao taksijem.
- Taksijem?! – vrisne Ružica.
- Da. Do Drškovaca. Dalje je morao voditi kravu.
- Taksi je užasno skup – napomene Ružica.
- Nije jeftin – djelomično se složi Milostiva nastojeći tonom glasa i izrazom lica dati do znanja kako je to ipak relativno. – No, u Australiji se dobro živi. Nije baš tako nevjerojatno da se brat kume Slave tamo obogatio. Barem za naše prilike. Dugo je bio tamo...

Zatim Milostiva zašuti i lagano se zamisli. Kuma Slava ima bogatog brata. E, to je sasvim sigurno zanimljivo, zaključuje ona. Sada je samo pitanje kako bi se to dalo iskoristiti.

A njen muž i dalje mozga o šahovskim kombinacijama.

- I meni se čini da je bogat. Čim me vidio, dao mi je sto australskih dolara – pohvali se Rokada pa svima pokaže novčanicu.
- Otkud ti to? – upita ga Anđelina Balerina koja je u kupaonici nanjušila novčanicu pa se u sekundi stvorila pokraj brata.
- Dao mi je brat kume Slave.
- Ma da?! Tip dijeli novčanice od sto dolara?

- Samo onima koji ih zasluže.
- Čime si je ti zaslužio?
- Išao sam po lonac.
- Ne zvuči preteško – zaključí Anđelina Balerina ne odvajajući pogled od novčanice.
- Pogotovo ako se uzme u obzir da taj lonac na kraju nisi ni donio – doda Milostiva također gledajući novčanicu.

I Ružica gleda novčanicu. I iz nekog samo njoj znanog razloga na licu joj je osmijeh koji pokazuje da nema tu nesretnu jedinicu gore desno.

A Sicilijanac i dalje razmišlja o šahu, o partiji mrtvih velemajestora iz mrtvih vremena.

- Nedostaje vam zub – kaže Rokada gledajući Ružicu, a razmišljajući o ocu.
- Znam – osmijeh sasvim polako, sasvim polako blijedi s njenoga lica.
- Evo vam ova novčanica pa odite kod zubara.
- Šališ se? – osmijeh i dalje blijedi sasvim polako, sasvim polako.
- Ne.

Rokada pruža novčanici Ružici, a ova je neodlučno prihvaća. Na kraju je ipak sprema u muški novčanik koji je izvadila iz džepa haljine.

Pametnija je nego što izgleda ako se u našem stanu ne odvaja od novčanika, zaključuje Rokada.

Milostiva ima poluotvorena usta i razrogačene oči dok joj je glava izbačena prema naprijed u odnosu na os tijela. Umjetnica djeluje sasvim glupo, sa zadovoljstvom zamjećuje Rokada.

Anđelina Balerina izgleda kao da joj je netko upravo pljunuo u lice.

I Sicilijanac konačno podiže pogled sa šahovske table.

3. BATINE

Šnicla spokojno ušeta u razred pa sjedne na stol s kojega je Rokada upravo maknuo knjige i spremio ih u ruksak. Ostali su učenici uglavnom već krenuli prema izlazu iz učionice, ali su zastali da vide što to Šnicla smjera.

Nadaju se da će mesarov sin ubiti boga u Rokadi. Nadaju se kako će gledati udaranje Rokadinom glavom o zid. Nadaju se da će Rokada konačno platiti za sve svinjarije koje je izveo u školi, a i šire.

Rokada se pak nada da neće. Normalno.

A Šnicla ima razloga na njega podići ruku. Kao i svi ostali koje u zadnje vrijeme susreće. Očito je pretjerao s tim svojim šalama i doskočicama. Braniti bi ga bila spremna jedino čistačica Ružica koja za to ne da ima jedan razlog, nego ih ima sto, australskih. No, čistačica Ružica sada nije tu. Vjerojatno je na stolici nekakvog stomatologa u čijem će džepu ostaviti onih sto australskih dolara.

A da Ružica i jest sada ovdje – ona nije bog-zna-kakav zaštitnik. Teško da bi ona mogla zaustaviti mesarevog sina ako on, na primjer, podivlja. On se na takve ne obazire, pogotovo kada mu se spusti roleta na mozak, a u glavi odzvanja: ubij, ubij!

Rokada i Šnicla ne idu u isti razred. Rokada je u sedmom a, a Šnicla u sedmom b. Akavac i bekavac. Mesarev je sin šaljivdžiji tijekom prijedneva već dva puta pokušao prići, ali je ovaj bio na oprezu. Oba je puta nestao u vrevi učenika prije nego što mu se Šnicla uspio previše približiti.

No, sada ga je ukebao. Odzvonio je posljednji sat današnje nastave, Rokadi je pažnja malo popustila, a Šnicla se stvorio. Sjedi na njegovom stolu i bezbrižno maše debelim nogama dok Rokada sjedi na stolici ispod njega i čeka ono što mu je sudbina namijenila.

Ništa se ne događa. Sjedi Šnicla, sjedi Rokada, ostali učenici stoje i gledaju ih.

Onda se Šnicla osvrne pa pogledom odmjeri one što stoje i čekaju. Ništa nije rekao. Samo ih je odmjerio pogledom. Svi su shvatili poruku: razlaz. Pa to i učine, raziđu se u miru.

Šnicla ne samo da je najjači u svome sedmom b, nego je sasvim sigurno i najjači sedmaš, a po mnogima i najjači učenik u školi, jači od svih onih ponavljača iz osmih razreda. Užasno je jak. S njim nema šale.

A Rokada se šalio.

- Znaš li koliko onaj s kravom ima godina? – iznenada upita Šnicla.
- Znam – klimne Rokada. – Osamdeset i četiri.
- Da. Osamdeset i četiri. Kako znaš?
- Rekla mi je sinoć Ružica, čistačica koja nam povremeno dođe malo počistiti. Ona je čula kada sam pričao o kravi i svemu ostalom pa se sjetila da joj je kuma Slava rekla da je njen brat tri godine stariji od nje. A njoj je osamdeset i jedna.
- Mhm... Toga se sjetila i moja stara, a poslije je i Živkovička rekla isto. Znaš tko je Živkovička?
- Ona pijana?
- Da.

Rokada iznenađeno pogleda Šniclu. Kada su prošli put, prije pojave brata kume Slave, razgovarali Janjac i Mara Živković, velikodušno su se častili uvredama i prijetnjama. Ona njemu da će lomiti noge njegovom bratu, on njoj da će je njegov pomoćnik Čevap zabititi kao suncobran u travnjak, glavom dolje. Sada ispada da su se pomirili. Neobično. Janjac ne izgleda kao netko tko bi se mogao samo pomiriti s nekim tko ga je napao i prijetio njegovom bratu, a ni Mara Živković nije sklona zaboraviti takve stvari.

Doduše, gotovo jednako tako je neobično da sada Šnicla mirno razgovara s njim. Rokada ne pamti da je s mesarevim sinom razmijenio normalne dvije ili tri rečenice. Njihova se komunikacija do sada svodila na Rokadina podbadanja i Šniclina nedvosmislena upozorenja da bi mu mogao izbiti zube začinjena prijetećim pogledima.

I sada ga Šnicla mrko gleda, valjda on i ne zna drugačije gledati, ali i normalno razgovara. Nema ono «Je'l ti jasno?! Ha?! Je'l ti jasno?!»

Rokada zapravo nije ni znao da mesarov sin može razgovarati bez toga, i bez deračine. Do sada je mislio da je gomila mesa zrela za lobotomiju.

A vidi ga sad!

Potvrdio je ono što je jučer rekla Ružica: Slavko ima osamdeset četiri godine. Zapravo, potvrđeno je da kuma Slava priča da joj brat ima osamdeset četiri godine.

- Možda onaj s kravom nema toliko godina – napomene Rokada. – Možda se to kumi Slavi u glavi nešto smiješalo. Kuma Slava, luda glava.
- Kakva je da je, ona mi ne djeluje baš toliko luda da ne bi znala koliko joj brat ima godina – primijeti Šnicla.
- Ona nije luda – složi se Rokada. – Ali je ishlapila.
- U čemu je razlika?
- Inače normalno funkcionira, zna koji je dan, skuha si ručak kada ima od čega i tako to, ali možda ima rupu u pamćenju.
- Možda – nakon što je dobro promislio, Šnicla zaključi da to objašnjenje može prihvatiti.

Rokada je promatrao njegovo lice dok je razmišljao. Neobično je. Svi su mišići Šniclinog lica potpuno nepomični, kao zaleđeni, osim onih koji pokreću obrve. Obrve mu se neprestano miču, neprestano, u svim smjerovima, asimetrično. Oči su mu ravnodušne, a obrve iznad njih putuju.

Ima ljudi koji u određenim okolnostima podignu samo jednu obrvu. Šnicla to ne čini. Njegove obrve stalno mijenjaju razmak i kutove.

Na Šniclinom su licu još jasno vidljivi tragovi okršaja sa Samirom i onim njegovim pa to ples njegovih obrva čini još neobičnijim.

Rokada se tijekom prijepodneva baš nije ubio razmišljajući o kumi Slavi. Jučerašnja zbivanja jesu neobična, čak i zanimljiva, ali sve to skupa ipak nije Rokadin film. S kravama, onim na četiri noge, do sada u životu nije imao previše posla i ne bi imao ništa protiv toga da tako i ostane. Živo mu se fućka i za kumu Slavu, i za njenog brata, makar on bio bogat i velikodušan.

Nije loše dobiti sto dolara, ali da se ne moraš prije toga uništiti da bi ih zaslužio.

A i tih sto dolara. Uopće mu nije žao što ih je onako lako dao. Ionako bi ostao bez njih, prije ili kasnije. Dolari su takvi, dođu i odu. Kao i kune, uostalom. Možda će mu jednom biti žao, kada mu usfali novaca za nešto, ali sada mu je svejedno.

Milostiva i Anđelina Balerina ne misle tako. Prvo su ga plačnim glasovima napale da zašto je onako uludo spalio novčanicu od sto dolara, da ako je imao namjeru riješiti je se, da ju je baš i nekoj od njih dvije mogao dati, a onda su se počele svađati tko će sutradan, odnosno danas, ići po onaj lonac. Sada su odjednom obje htjele posjetiti staru, dobru kumu Slavu.

Kao da su ispale iz bajke o Pepeljugi. Ili neke druge, slične. U svim se tim bajkama pojavljuju pohlepne ženetine.

Šnici Slava nije bila kuma, ali mu je bila susjeda pa je za događanje u njenoj kući bio više zainteresiran. Rokada je mislio da je mesarev sin ravnodušniji prema zbivanjima oko sebe, ali mogao ga je razumjeti. I do njegovih je ušiju doprlo što su jutros vidjeli Šnicla i ostali susjedi kume Slave:

Dvadesetak minuta prije osam sati, baš kada djeca idu u školu, a roditelji na posao, a oni koji nemaju ni djecu, ni posao na kavu i pelinkovac, brat i sestra su skupa povelu kravu na pašu, na obalu Orljave.

Zapravo, možda baš i nije sasvim prikladan izraz to da su je povelu na pašu. Istina, krava jest išla pasti travu, no njih su dvoje iza nje hodali kao da su u šetnju izveli zlatnog retrivera. I kao da im je deset godina. Tako su se kikotaše iza ravnomjerno zaljubljanog kravljeg repa. Sve ih je veselilo. U prolazu su radosno pozdravljali svakoga na koga bi naišli, čak i mačke lutalice okupljene oko Francuzove kuće, smijali se čitajući grafite po zidovima i tako to.

Da im je usput netko pokazao mali prst, oni bi popadali od smijeha.

Usput rečeno, kada smo već kod toga «usput», nitko im ništa nije pokazao. Svi su ih čudno gledali i zaobilazili u širokom luku, kako to već čine ozbiljni ljudi kada nalete na neozbiljne.

Naravno, svi su obilazili i kravu.

Istina, kuma Slava se u hodu vidljivo oslanjala na brata, ali nije imala štap koji je inače koristila i djelovala je zdravo kao prije deset godina, kada joj je bila sedamdeset jedna.

Nimalo im nije smetalo što je trula jesen, maglovita, vlažna i hladna. Njima kao da je bilo proljeće.

Pa kad tako nešto vidi, i najravnodušniji se čovjek mora zapitati što se to događa. Jesu li možda konačno izmislili lijek protiv starenja. Ili je kravlje ludilo evoluiralo u opijum za starce.

I krava je cijelo vrijeme čudna. Neprestano se ponaša kao kućni ljubimac.

Eto, baš jutros, hoda ispred zagrljenih brata i sestre ravno prema obali Orljave kao da joj je taj put dobro poznat. Povratnik iz Australije ni na koji je način nije morao usmjeravati. Ide ona. Tamo u Drškovcima je valjda naučila da auti nisu opasni ako baš ne istrčiš pred njih, ali je svejedno zadivljujuća mirnoća s kojom je jutros prolazila

pokraj nervoznih vozača. Kada je stigla do obale, počela je pasti, dok su brat i sestra spokojno promatrali mutnu rijeku.

Neobično je sve to.

- Kako vi gledate na to što vam je u susjedstvo stigla krava? – upita Rokada.
- Krava je najmanji problem – odmahne rukom Šnicla. – To se da lako riješiti.
- A što je zapravo problem?
- Zapravo ništa – odvraći Šnicla nakon dužeg razmišljanja praćenog plesom obrva. – Zasad nema problema.
- Pa što te onda muči? – Rokada znatiželjno promatra krupnog dječaka.
- Ne znam – prizna Šnicla nakon slijedećeg plesa obrva. – Idem kući.

Rokada ustane, nabaci ruksak na rame pa uz Šniclu krene prema izlazu.

Gotovo do vanjskih vrata škole hodali su šuteći, zabavljeni svaki svojim mislima, a onda se Rokada sjeti:

- Jeste li ti i Čevap sinoć našli Samira?
- Ne – odmahne glavom Šnicla. – Sve smo obišli, raspitali se, ali ga nismo našli. Bit će da nas je nanjušio pa se zavukao u neku rupu. Nema veze. Naći ću ga kad-tad.

Dok je to govorio, izašli su iz škole. I to na izlaz prema školskom dvorištu.

Prema školskim pravilima, ulaziti i izlaziti bi se smjelo samo na glavni ulaz koji je pod nadzorom podvornika, a ulaz prema dvorištu koristi se pod velikim odmorom i na satovima tjelesnog odgoja, no toga se pravila ne pridržavaju ni petaši, a kamoli viši razredi.

Šnicli bi bilo bolje da se sada pridržavao toga pravila. Na školskom dvorištu stoji Samir sa svoja dva prijatelja. I – čeka ga.

Vidjevši Samira, Rokada osjeti kako ga je oblio hladan znoj.

- Koga ćeš ti to naći kad-tad? – upita Samir Šniclu.
- Tebe – mirno mu odvraći Šnicla.
- Mhm... Čujem da si me sinoć tražio skupa s nekim dugokosim majmunom koji nosi zulufe – primijeti Samir.
- Jesam – potvrdi Šnicla.
- Pa zašto si me tražio?

- Da te razbijem – Šnicla je i dalje sasvim iskren. Ne pokušava uljepšati istinu.

Samir klimne. Kao: To je to. Tu se više nema što dodati, ni oduzeti.

Jednostavno došao je trenutak da obave ono zbog čega su došli.

- Ti, mali – Samir uperi kažiprst u Rokadu. – Nestani.

Rokada je oduvijek bio svjestan da mu je Bog dao više pameti, nego drugima. I bio je silno ponosan na to. Zato ga sada zaprepasti samouništavajući poriv koji mu se iznenada javio u glavi da Samiru i drugoj dvojici, a i Šnicli prizna otkud je stigla ona vodena bomba.

Što mi je odjednom?! zapita se Rokada nekako obuzdavajući taj poriv. Nakon što bi to izgovorio, ova bi trojica, možda čak i uz Šniclinu pomoć, začas njegovo ne pretjerano snažno tijelo pretvorili u tatarski biftek.

I to pred svima. Kada su učenici koji su izlazili iz škole vidjeli Samira kako nekog čeka, sve im je bilo jasno. Poredali su se na ogradi koja dijeli rukometno igralište od ostatka dvorišta kao ptice na žici pa i oni počeli čekati da vide kojeg si je to sretnika Samir izabrao kao današnjeg sparing partnera.

Ima i cura. Njima se baš ne gleda tučnjava, ali su svejedno ostale. Društva radi.

Među njima je i Ljilja. Ljilja iz njegove zgrade koja je ujedno i Ljilja iz njegovog sedmog a. Znaju se oduvijek. Od rođenja.

Kada su bili klinci, Ljilja je htjela biti glavna na dvorištu, među djecom iz susjedstva. I bila bi da nije bilo Rokade. Vođa ipak može biti samo jedan. A taj je onaj najlukaviji – Rokada.

Poslije je Ljilja htjela biti glavna i u razredu. I bila bi da nije bilo Rokade.

Ovo se ljeto Ljilja nekako opako razvila. Postala je komad. Od idiota u razredu počinje dobivati sve što želi. Odjednom ima jače oružje od Rokade. Čak su je izabrali i za predsjednicu razreda. Rokadi je to bilo prvi put da je izgubio izbore.

Već je sve to dovoljno neugodno. Još bi mu samo trebalo da sada odgleda kako Samir i kompanija udaraju po njemu kao po boksačkoj vreći.

Koliko je odurna, Ljilja bi na to odnekud izvukla fotografski aparat i ovjekovječila Rokadin krvavi poraz.

Rokada zvučno otpuhne zgrožen samoubilačkom mišlju koja mu se na tren pojavila u glavi pa krene prema publici. Dok je prolazio pokraj jednog od Samirovih

prijatelja, onog krupnijeg, skine ruksak s ramena, zavitla ga pa njime opali Samirovog prijatelja u glavu.

Dobro ga je opalio. Danas je u školi imao geometriju pa u prednjem pretincu ruksaka ima kutiju šestara oštih bridova. Od siline udarca plastična kutija je pukla, ali puklo je i nešto u licu Samirovog prijatelja.

Teško je reći je li više bio zaprepašten onaj koji je dobio ruksak u facu ili Rokada vlastitim potezom.

Zaprepašteni su bili i ostali, kako sudionici, tako i promatrači.

Udareni se Samirov prijatelj nije srušio, nije ni zateturao, ali je prokrvario, iz nosa. Nakon udarca je prešao vrhovima prstiju preko gornje usnice na koju se iz nosa počela slijevati krv, zatim pogledao prste, shvatio da krvari pa vrisnuo poput curice.

- Krvarim! – plačnim glasom optuži Rokadu.

Rokada se prvo ponadao da će udarcem oboriti momka. Nije uspio. Onda se uplašio da će mu se žrtva smjesta osvetiti. Ni to se nije dogodilo. Momak je s oba dlana pokrio krvavi nos, okrenuo se i žurno napustio borilište.

Ostali su dva na dva. I izgledi su mu bili poprilično izjednačeni, onako ekipno gledajući. Rokada se nije nikada tukao, ali je upravo jednim potezom sredio trećinu protivnika, a Šnicla je već dokazao da se može nositi sa Samirom.

Onako pojedinačno gledajući, Rokadi su se u bliskoj budućnosti smiješile teške batine.

Samir je, čini se, planirao sam prebiti Šniclu. Mislio je da ga je prvi put mlađi dječak iznenadio i da su se zato ravnopravno borili. Sada je planirao on iznenaditi njega, a prijatelje je poveo kako bi bili psihološka pomoć, a i svjedoci da je jači od mesarevog sina.

Rokada mu je pomrsio planove. Samir je opet bio iznenađen.

Dalje su se događaji nastavili odvijati munjevitom. Samir i drugi prijatelj su se bacili na Rokadu, a Šnicla se bacio na njih.

Nije završilo loše, barem ne onako loše kako je Rokada strahovao nakon što je zveknuo kenjkavog.

Pogotovo nije ispalo loše za Šniclu koji je na kraju jedini ostao na nogama. On je tijekom borbe postao stroj za udaranje. Udarao je protivnike svojim mesnatim šakama nimalo se ne obazirući na udarce koje je sam primao. Predzadnji je na

nogama ostao Samir. Uslijedila je bjesomučna serija udaraca u glavu nakon koje se Samir srušio teško ječeći.

Rokada je kraj svoje prve, a ako Bog da i posljednje borbe u životu dočekao krvav, blatan, poderane jakne, ležeći na rijetkoj travi školskog dvorišta, ali ga je umjereno tješila misao da je u pobjedničkoj ekipi.

Nije ga posebno smetalo što je on prvi pao. I što nije pao zato što je bio nokautiran, nego zato da ga dalje ne tuku. Ionako se nije zanosio mišlju da bi mogao još nekog srediti. Pokazao je dobru volju i – to je to. Nakon toga je samo trebalo što prije odustati.

Nije baš upalilo kako je zamišljao. Onaj ga je drugi, gadni Samirov prijatelj opalio nekoliko puta nogom dok je ležao. Gad. No, onda je i on dobio od Šnicle. Mesarev ga je sin tako puknuo nogom u prsa da je odjeknulo preko cijeloga dvorišta. Od toga će ga udarca sigurno još mjesecima boljeti kada se nakašlje.

Udarci Rokadu nisu baš jako boljeli. Dok je trajalo, neprestano je strahovao od nekog strašnog udarca, ali ga nije dočekao. Na sreću. Bilo je nekako podnošljivo.

Valjda mu je pomoglo i to što je hladan dan pa ima dosta odjeće na sebi koja je ublažavala udarce. Lice je odmah sakrio dlanovima i tako ga koliko-toliko zaštitio.

I ništa mu nije bilo slomljeno, ni izbijeno. Neće morati u bolnicu ni na šivanje, ni na gipsanje. Uopće neće morati u bolnicu.

Osim ako nema unutrašnjih krvarenja.

I svejedno mu je što misli publika. Čak mu je svejedno i što Ljilja misli. Braniti Šniclu od Samira i njegovih prijatelja nešto je najgluplje što Rokada, a vjerojatno i Ljilja mogu zamisliti, ali njemu unatoč tome nije žao što je to izveo. Tko zna zašto. Čak se sad, nakon svega, osjeća prilično dobro.

Mesarov je sin glup kao goli beton, uz to bahat, agresivan, antipatičan i tako to, ali je onu vodenu bombu ipak bacio Rokada. Sasvim bi pretjerano bilo reći da ga je zbog toga pekla savjest. Nikada ga ni zbog jedne psine nije pekla savjest, a kamoli zbog ove u kojoj je stradao mesnati mesarov sin. No, možda ponekad treba probati kako je to snositi posljedicu za ono što si izveo. Barem jednom u životu.

Šnicla mu šutke pomogne ustati, a onda se njih dvojica vrate u školu kako bi se oprali. Publika ih isprati pogledima. Dakako, nitko ne pođe za njima. Siđu u podrumski sanitarni čvor da slučajno ne nalete na nekog nastavnika. Krupni dječak progovori tek dok su se umivali:

- Ipak nisi takvo govno kakvim sam te do sada držao.

- Ti si ta mene mislio da sam ja govno?! – Rokada zaprepašteno podigne glavu dok mu je voda pomiješana sa sukrvicom kapala s nosa i vrha brade. – Ti?!
- Da.
- Pa ti si mesarev sin!
- Pa što? – sada i Šnicla podigne glavu, a obrve mu zaigraju.
- Velik si, debeo, jak, bahat, nasilan i bogat – ispali Rokada.
- Zvuči odvratno – Šnicline obrve opet zaplešu.
- Takav si.
- Zašto si mi onda sada pomogao?
- Ne znam – prizna Rokada nakon dužeg razmišljanja.
- Jesi li ti bacio onu vodenu bombu? – mrvica znatiželje pojavi se u Šniclinom inače posve ravnodušnom pogledu.
- Kakvu vodenu bombu? – Rokada na lice nabaci izraz čuđenja. Ipak bi bilo glupo priznati psinu.
- Nisi?
- Ne znam o čemu govoriš – slegne ramenima Rokada.
- Mhm... A jesi li ubacio mačiće mom starom u auto?
- Nisam – Rokada odmahne glavom. – Ja sam mislio da su sami ušli.
- Moj stari kaže da nisu mogli sami ući – Šnicla se nastavi umivati.
- Ne znam. Ne razumijem se u mačke – i Rokada opet uroni lice pod mlaz vode. Na kraju ipak ne odoli dodati: – Pitaj Francuza. On ih kuži.
- On je lud – odvrati Šnicla. – Ne može se s njim razgovarati.
- Istina. Nisu mu sve koze na broju – složi se Rokada. – A zašto si ti za mene mislio da sam govno?
- Pokvaren si. Podmukao. Napadaš samo s leđa. Lažeš. Muljaš. Stalno se zbog nečeg smijuljiš. Kukavica si, podlac i gad.
- To je sve?
- Za sada. Ako se sjetim još nečeg, reći ću ti.
- Lijepo od tebe

Glupi Šnicla je za njega mislio da je sve to što je nabrojio. Što su tek onda mislili i još uvijek misle oni pametniji, oni kojima ne trebaju materijalni dokazi da bi shvatili kako je baš Rokada izveo neku psinu? I nepopularniji je, nego što je pretpostavljao.

Predsjednik razreda očito neće biti ni u osmom razredu. Opet će to biti Ljilja. I ne samo zato što se opako razvila, nego više zbog njegovog negativnog imiđa.

Žalosno. Zbilja žalosno.

Sam si je kriv. Do sada mu nije bilo stalo. Zapravo, nije baš ni razmišljao. A sada mu je istina odjednom prilično neugodna. Ne baš nepodnošljivo neugodna, ali prilično neugodna.

Oprali su se i sredili koliko su mogli. Na njima se, dakako, i nakon toga vidjelo da su se tukli, pogotovo na Rokadi.

Zapravo, više se vidjelo da su njega tukli.

Poseban mu je problem poderana jakna. U prvi mu se mah činilo da se malo raspario šav na rukavu, no sada, pod jasnim, neonskim svjetlom sanitarnog čvora vidi da je baš poderana i to prilično. A kupili su mu je prije dva tjedna. Milostiva je poslije toga danima kukala kako su je previše platili. Poludjet će kada vidi što je sada snašlo skupu jaknu.

No, što je – tu je. Morat će podnijeti njenu provalu bijesa.

Dječaci skupa izađu iz škole, šutke prođu pokraj publike koja se tek sada počela razilaziti pa rame uz rame krenu kući. Stigavši do mjesta gdje im se putovi razilaze, kratko se pozdrave.

Hodajući dalje sam, Rokada nije razmišljao ni o čemu. Imao je toliko tema za razmišljanje da se jednostavno nije mogao odlučiti kojoj da se posveti.

Stigne tako i do izloga s cipelama. Jednog od izloga s cipelama pokraj kojega prolazi na putu do zgrade u kojoj stanuje. Ovaj je poseban jedino utoliko što pred njim stoji jedna cura i promatra cipele. I to ne bilo koja cura, nego baš Ljilja.

Zapravo, Rokada o njoj i nije nikada razmišljao kao o curi. Ljilja je – Ljilja. Njegov jedini dostojan protivnik. Nema pojma je li zgodna ili nije. Ne zanima ga kakve oči ima. Zanima ga kakvu je ocjenu dobila iz povijesti, koliko je pjesama objavila u školskom listu, je li u nečemu bolja od njega. I sretan je kada se uvjeri da nije.

Ljilja ga nije čekala. Krenula je kući prije njega i slučajno se zadržala pred izlogom s cipelama.

No, Ljilja je bila u publici kada se on tukao. Ona je mirno stajala s prijateljicama, čista i uredna, dok su njega šutirali na rijetkoj, blatnoj travi. I to zbog debelog, glupog Šnicle. Sigurno je uživala.

Vidjela ga je kada je stigao do nje. Zagleda se u njega, a on pokušava protumačiti njen pogled.

A onda mu odjednom postane svejedno. Opet. Prije mu je bilo svejedno, onda mu je vidjevši je malo prestalo biti svejedno, a sada mu opet jest svejedno. Neka misli što hoće.

Ljilja se iznenadi vidjevši da je produžio pokraj nje. Odmah zatim ga sustigne pa krene rame uz rame s njim.

- Zanimalo te kako je to dobiti batina? – konačno progovori Ljilja.
- Valjda – slegne ramenima Rokada.
- I? Kakav je to osjećaj?
- Manje je grozno, nego što sam se bojao da će biti – iskreno odvrti dječak.
- Mhm... Reci mi iskreno: Htio si malo glumiti frajera, je li?
- Nisam.
- Vraga nisi. Znam te ja. Kladim se i da znam kako je to bilo: Gledao si neki akcioni film pa si htio vidjeti kako je to biti akcijski junak, je li? Koji si film gledao?
- Nijedan.
- Pa zašto si onda bio boksačka vreća?
- Htio sam pomoći Šnicli.
- Ti si htio pomoći Šnicli?! – nasmije se Ljilja. – Fućka se tebi za Šniclu!

Rokada odšuti. Ljilja ga znatiželjno pogleda pa opet upita:

- Zašto si ovo izveo?
- Ne znam – Rokada mirno uzvrti pogled.

Ljilja zamišljeno počne grickati donju usnu. Djeluje čak pomalo zbunjeno.

Nakon duže šutnje primijeti:

- Dobro su te namlatili.
- Jesu – spremno prizna Rokada.

Dalje su išli šuteći. Ovaj razgovor je ipak bio bitka, shvati Rokada. I ovu je bitku on dobio, a da ni sam ne zna kako. Inače, on je Ljilji priredio više psina, nego ona njemu, ali ovakve verbalne bitke obično ona dobiva. Ima brži jezik. Tim više je ova pobjeda neočekivana.

Pred vratima njenog stana, Rokada zastane pa se pažljivo zagleda u susjedu.

- Što me tako gledaš – upita ona također zastavši s rukom na kvaki.
- Znaš li da si ti zapravo vrlo zgodna cura? – nasmiješi joj se Rokada.

Nikada je prije nije vidio tako zaprepaštenu. Eto, dobio je još jednu rundu, a da se nije ni potrudio. Taj mu je kompliment izletio sam od sebe.

U zadnje vrijeme odluke donosim prilično naglo, zaključio Rokada.

E, a sad je vrijeme da se runde počnu gubiti. Prvo će ga stara rasturiti zbog jakne, a onda će na red doći grijesi za koje u ovome trenutku nije ni svjestan da ih je počinio. Uvijek tako bude. Stalno je za nešto kriv.

Doduše, tu bi nesretnu jaknu mogao strpati u ormar prije, nego što ga Milostiva vidi. Ionako u njihovoj obitelji nije običaj da se hrli u susret onome tko je upravo stigao. Da je netko stigao u stan, ostali ukućani obično otkrivaju s petnaestak minuta zadržke, kada trebaju u kupaonicu pa otkriju da je zauzeta. Onda lupaju šakom po vratima i viču ovome koji je unutra: «Jesi li baš sada morao stići, idiote prokleti?!!!»

Nije imao sreće. Baš kada je ulazio, u predsoblju se zatekla Anđelina Balerina. I odmah je zapazila poderani rukav.

- Što je? – Anđelina Balerina glavom pokaže poderani rukav, a onda njegovo izudarano lice. – Naletio si na skupinu svojih najvatrenijih obožavateljica?
- Naletio sam na jednog od onih kojima ti stalno ostavljaš poruke na telefonskoj sekretarici. Razbio me i rekao mi da ga više ne zoveš.

Odmah se pokaže da je pogriješio. Nije bio u prilici na podbadanje odgovoriti istom mjerom.

- Maaamaaaa!!! – zakodače njegova sestra. – Tvome sinu su poderali jaknu koju si platila oosaaamstooo kuna.
- Što?!!! – Milostiva se smjesta stvori u predsoblju. – Da vidim! O Boožžžeee drrraaagiii, što sam ti ja skriiiviiilaaa?!!!
- Da si sačuvao onu novčanicu od jučer, imao bi skoro za novu jaknu – podsjeti ga Anđelina Balerina. – Ali ne. Gospodin je odlučio biti velikodušan.
- Kao razbojnik! – teško dišući zapomaže Milostiva. – Moj sin izgleda kao razbojnik! Tuče se...
- Tuku ga – ispravlja je Anđelina.
- Ja sam u ovom gradu netko – Milostiva svoje prste pune prstenja s manikiranim noktima uperi u svoj crveni kimono koji ponekad nosi kao

kućnu haljinu. To što nosi kimono svjedoči o tome da očekuje neku svoju prijateljicu. – Otac ti je u ovom gradu netko...

- Sestra mi je u ovom gradu netko: najveća glupača – ne uspije se suzdržati Rokada.
- Sestra ti je dogurala do trećeg razreda gimnazije – podsjeća Milostiva na najveći, ujedno i jedini Anđelinin uspjeh u životu.
- Ti ćeš dogurati do popravnog doma – prognozira Anđelina.
- Tamo ću barem bolje upoznati frajere za kojima trčiš – ne ostaje joj dužan Rokada.
- Dosta!!!!!!! – urla Milostiva.
- Kome si to rekla? – pomalo bojažljivo pita Anđelina nakon nekoliko trenutaka prikladne tišine.
- Oboje zašutite! Sada ja govorim! Borna!
- Da, mama?
- Zašto ti je jakna poderana?
- Već si i sama otkrila – uzdahne Borna.
- Podsjeti me.
- Potukao sam se.
- Istukli su te – ponovno ispravlja Anđelina, ovoga puta ispod glasa.
- Potukao si se, ha? Potukao si se?!!!
- Da, mama. Hvala na pitanju, nisam ozbiljnije ozlijeđen.
- Nisam te to pitala!!!
- U redu. Znam: važna ti je jakna.
- Nije ni jakna u pitanju!!! U pitanju je tvoj izgled!!! Izgled i ugled!!! Ugled ove kuće!!! Ove obitelji!!! Izgledaš kao razbojnik!!! Kao mesarov sin!!!
- On trenutno izgleda bolje, nego ja – prizna Rokada.
- Ne prekidaš me!!! Stalno me prekidaš!!! Sramotiš me po gradu i još su drzak!!! Ja sam u ovom gradu netko!!! Otac ti je u ovom gradu netko!!! – sada se i Milostiva počinje ponavljati.

Odjednom se ulazna vrata otvore i u predsoblje bane taj drugi obiteljski netko, Sicilijanac. Morao je čuti ženino urlanje dok se penjao stubištem, kao što su ga čuli i svi ostali stanari zgrade, na oba ulaza. No, Sicilijanac ničim ne pokaže da ga je čuo.

I ne samo to. Ničim nije pokazao ni da je zamijetio nazočnost žene i sina u predsoblju. Prošao je pokraj njih kao da su prosjaci na ulici. U hodu sastruže cipele s

nogu, proljetno-jesenji kaput baci prema naslonjaču, ne zapazi da ga je promašio i da je kaput završio na podu, zapali lulu i prije, nego što je sjeo za stolicu na kojemu je šahovska tabla i još uvijek ona partija od jučer pa se zadubi u partiju.

Radno vrijeme mu je do tri. Od sedam do tri. Ne ostaje on nikad baš do tri, ali ne odlazi s posla ni prije dva i petnaest. A sada je pola dva.

Sicilijanac nije osobito veseo čovjek. Daleko od toga. Uvijek je mrzovoljan. Ili barem zamišljen. Zadubljen u šah. No, sada je ipak u vidljivo mračnijem raspoloženju, nego inače.

Svi ukućani, a i svi oni koji poznaju Sicilijanca, znaju da ga zanima samo šah. Ljudi mu idu na živce. Svi. Pacijentice, medicinske sestre, kolege, ravnatelj bolnice. Prema svima je osoran. U svakom im trenutku jasno daje do znanja da ih ne može živu smisliti.

Ponekad pretjeruje.

A njegova plaća svim ukućanima omogućuje dobar život.

Zahvaljujući Milostivoj imaju i kredite.

Milostivoj je trebalo skoro pola minute da se pribere. Pročistila je grlo prije nego što se obratila mužu:

- Kako to da si se danas vratio tako rano?
- Skuhaj mi jedan jaki, zeleni čaj – kratko naredi Sicilijanac i ne pogledavši je.
- Hoću, samo...

Nije uspjela dovršiti rečenicu. Netko pozvoni, a Rokada koji je još uvijek stajao pokraj ulaznih vrata smjesta otvori. U stan bane ona zbog koje je Milostiva odjenula kimono – Zmija Ka. Žena se zapravo zove Krunoslava. Knjigu o džungli zacijelo nije čitala jer joj se nadimak Ka sviđa više od imena. A Rokada ju, kada je nema, logično, zove Zmija Ka.

Milostiva mu je zabranila da njenu prijateljicu tako zove, ali je to učinila uz širok osmijeh tako da je Rokadi bilo sasvim jasno kako se ne radi o nekom neoprostivom prijestupu. Naravno, uvjet je bio da Krunoslava ne sazna za svoj nadimak. To se podrazumijevalo.

Uostalom, samom Rokadi nikada nije ni palo na pamet tako ju zvati kada je ona u blizini.

Zmija Ka nije osoba s kojom bi se samo tako dalo zavitlavati. Opasna je. Teško zaboravlja uvrede. Zapravo, ne zaboravlja ih uopće. A kada je netko uvredi, ne smiri se dok se ne osveti.

Po zanimanju je odvjetnica. Običava reći kako nikada ne gubi parnice i to je po svoj prilici točno. Milostiva se obožava družiti s takvim, uspješnim ženama. Uz njih i sama ima dojam da je uspješna. Zbog toga joj spremno oprašta to što je – zmija.

Milostiva voli misliti da imaju isti ukus u odijevanju. U prijevodu to znači da obje vole skupe stvari. Samo što Zmija Ka ima više novaca. Bolje zarađuje i nema djecu na koju bi te zarađene novce trošila.

Osim što nema djecu, Zmija Ka nema ni muža, ni ikog drugog. Nitko ne uspijeva preživjeti u njenoj blizini. Navodno je neko vrijeme imala mačku, ali ju je bacila kroz prozor kada je jadvica jednom prilikom prevrnula zdjelicu s mlijekom. Pri padu je mačka pogubila svih svojih devet života i od tada Zmija Ka živi sama.

Ima samo sportski auto, coupe, s kojim po Požegi krši sva zamisliva prometna pravila i lijepe običaje. Policajci je radije puštaju, nego da se moraju gnjaviti s njom.

Milostivoj trenutno nikako ne odgovara njen dolazak, no Zmija Ka nije osoba koja bi se mogla otpraviti s kućnog praga. Ona je ta koja određuje pravila igre. Umarširala je u stan kao dežurni narednik u vojničku spavaonicu.

- Mali lupež ima poderanu jaknu i izudarano facu – konstatira prolazeći pokraj Rokade.
- Ova ima rendgenski vid – promrmlja Rokada konačno spremajući nesretnu jaknu u ormar.
- Gle! I naš veliki šahist je ovdje! – iznenadi se Zmija Ka ušavši u dnevni boravak. – Lijepo je vidjeti obitelj na okupu. Samo, ne bi li pater familias trebao biti na radnom mjestu? Nije vrag da si dobio otkaz?
- Znaš li da si ti živi dokaz kako lijepe žene nisu obavezno i glupe? – upita Sicilijanac ne podižući pogled.
- Da? Ni sanjala nisam da bih od tebe mogla dobiti tako profinjen kompliment – ton Zmije Ka govorio je kako tim komplimentom zapravo uopće nije zadovoljna.
- Nisam ti htio dati kompliment – Sicilijanac lagano zatrese glavom i dalje ne podižući pogled. – Htio sam ti reći da si ti i ružna, i glupa.

Temperatura u sobi od pogleda koji je Zmija Ka uputila Sicilijancu padne za trideset stupnjeva. Svjedoci njihovog razgovora u trenu se zalede.

- Uživaš vrijeđati žene koje su neudane i koje nemaju nikoga tko bi te mogao namlatiti? – upita Zmija Ka tiho, a opet nepodnošljivo jasno nakon duge, dramske stanke.
- Ja sam ginekolog – Sicilijanac konačno podigne glavu, pogleda gošću, a onda se otrese na nju kao na balavicu: – I zato mi ne dolazi u kuću s tim feminističkim sranjima!!!

Nastavak borbe prekine zvono pokraj ulaznih vrata. Još netko dolazi.

Milostiva nije znala ispunja li je većim užasom to što njen muž tako primitivno vrijeđa njenu prijateljicu, bijes te njene prijateljice ili to što je Sicilijanac tako loše volje. Ne usuđuje se ni pomisliti što ga je to toliko moglo oneraspoložiti. Zato najavu novog gosta doživi kao dobrodošlu odgodu katastrofe koja neminovno slijedi pa poleti otvoriti ulazna vrata.

Pred vratima ugleda nepoznatog muškarca.

Ne izgleda ni kao prosjak, ni kao akviziter, ni kao Jehovin svjedok, a nije ni onaj starčić koji dolazi naplaćivati TV pretplatu.

U slijedećem trenutku Milostiva zapazi da muškarac u jednoj ruci drži lonac u kojem je ona jučer poslala ručak kumi Slavi. Znači: To je taj njen brat koji je jučer njenom sinu dao sto dolara.

Ne djeluje osobito bogato, pomisli Milostiva pa, ne znajući što bi drugo, posegne za svojim loncem.

- Pazite, u loncu je mlijeko – upozori je brat kume Slave.
- Hvala – začuje Milostiva svoj glas nekako drugačiji, nego inače dok je opreznije primala lonac. I pri tom nije bila sigurna je li čovjek neobičan sam po sebi ili se jednostavno pojavio u nevrijeme pa je zato ona tako zbunjena. U svakom slučaju, treba iskoristiti njegov dolazak da se Sicilijanac i Ka smire. – Vi ste brat kume Slave, je li?
- Jesam.
- Uđite.

Mlijeko! To je mlijeko morao pomusti onoj kravi, padne na pamet Milostivoj. Pred očima joj se pojavi slika čovjeka koji sada stoji pred kako muze kravu pa se zbuni još više.

Što će ona uopće s tim mlijekom? Treba li ga piti ili što? Je li to higijenski? Mlijeko koje nije iz kartonske ambalaže. Krave su odvratne, kartonska ambalaža pomaže da se to zaboravi.

Tek kada je čovjek ušao, Milostiva zapazi da u drugoj ruci drži veliku, plastičnu vrećicu s logotipom neke nepoznate firme, valjda neke australske.

- Darovi za djecu – objasni gost zapazivši da domaćica gleda vrećicu.

Ta su djeca već stajala u predsoblju i s velikim zanimanjem promatrali kako brat kume Slave otvara vrećicu. Svakom pruži po jedan vrlo nevješto, u bijeli papir zamotan dar. Rokada svoj na brzinu odmota i zaprepasti se ugledavši jaknu, vrlo sličnu onoj koju mu je danas Samir poderao. Kao da je znao! Zatim jaknu odmah i proba. Stoji mu kao salivena!

A Anđelina Balerina je dobila goblen. Goblen!!! Da stvar bude još gluplja, dobila je goblen koji tek treba napraviti. U prozirnoj je plastičnoj vrećici predložak, vuna ili konci, što to već je, igle i sav ostali pribor potreban za izradu goblena. I to prilično velikog goblena. Vještaj bi osobi trebala cijela vječnost da to izvede, a za njegovu je sestru to praktično nemoguć zadatak, sve kada bi i imala volje da se time bavi.

A za to volje ona nema nimalo. Najsloženiji posao koji je ona u stanju izvesti, ukucavanje je u mobitel broja s pre paid kartice. Sve joj je ostalo preteško.

Rokada mora priznati da je vlasnik krave ovim nadmašio i njega samoga. Ni on, rođeni brat Anđeline Balerine koji dobro poznaje sve njene brojne mane, slabosti i ograničenja, ne bi uspio smisliti štosniji poklon.

- Ali ja ne znam izrađivati goblene – plačnim glasom zavapi Anđelina. Njen je očaj tim veći kada je zapazila da je Rokada dobio jaknu.
- Naučit ćeš – neuznemireno joj odvraća vlasnik krave, a onda se okrene odvjetnici koje je također pristigla u predsoblje pa ga sada znatiželjno promatra. – Slavko Gačić.
- Krunoslava Vrančić.
- Imam i za vas nešto.
- Za mene? – sumnjičavo upita Zmija Ka. – Kako ste znali da ću biti ovdje?
- Nisam znao – nasmiješi se brat kume Slave.

Zatim sklopi šake, puhne među njih, a onda ih rasklopi. Na dlanovima mu se pojavi prekrasna, bijela ruža koju zatim pruži iznenađenoj odvjetnici.

- Vi ste tamo u Australiji bili mađioničar? – javi se jednako tako iznenađena Milostiva.

- Neko sam vrijeme nastupao u kabaretu – objasni povratnik. – Tijekom nastupa sam pjevao, plesao, pričao viceve, a ponekad i izvodio mađioničarske trikove.
- Zvuči uzbudljivo.
- Život je uzbudljiv – slegne ramenima Slavko Gačić.

I svima je odjednom bilo jasno kako on to misli sasvim ozbiljno. On doista vjeruje da je život uzbudljiv. I lijep. Mnogi to ljudi izgovaraju, iz ovog ili onog razloga, ali malo tko u to uistinu vjeruje. Neki tek pokušavaju u to uvjeriti one koji ih slušaju ili, češće, sami sebe. Slavko Gačić nema potrebe bilo koga uvjeravati. On zna da je to što izgovorio istina kao što zna i da je mlijeko koje je donio bijelo.

Žene i djeca okupljeni u predsoblju osjećaju da je on siguran u to što je izgovorio. Svi to osjećaju. Čak je i Anđelina Balerina prestala očajavati nad svojim nemoguće velikim, nemoguće kompliciranim i sasvim suvišnim goblenom pa se i ona zagledala u sijedoga gosta.

Zmija Ka ne zna što bi rekla. Stoji i bulji kao i svi ostali. A ona nikada ne ostaje bez teksta.

Bratu kume Slave krava i nije potrebna da bi zaprepastio sve nazočne, pomisli Rokada.

I nepredvidiv je. Promjenjiv. Jednom je ovakav, drugi put onakav, ovisno o ljudima koji se nađu u njegovoj blizini. U ovom mu je trenutku teško zamisliti gosta kako se smije dok sa sestrom hoda iza krave iako ga je jučer s tom kravom osobno vidio.

Neobičan čovjek.

Doduše, i okolnosti mu idu na ruku, pomažu mu da zbuni nazočne. Došao je na početku borbe između Sicilijanaca i Zmije Ka. Nakon što su oni odapeli uvodne otrovne strelice, čovjek koji u loncu donosi mlijeko, dariva djecu, izvodi mađioničarske trikove i tvrdi kako je život uzbudljiv mora izazvati čuđenje.

Rokada se dosjeti i zašto je on dobio novu jaknu: Brat kume Slave vidio je kako je on pred kravom pao u blato, a potom leđima postrugao zid dok je izlazio iz dvorišta. Istina, Rokada je tom prilikom na sebi imao staru jaknu koja se uz to i lako čisti, ali to darivatelj nije mogao znati.

Gost pogleda nazočne u predsoblju, nasmiješi im se, prođe dlanom preko vrhova kose, kao da je nedavno ošišan pa se još ne može priviknuti na bockavi dodir kose na dlanu, a onda uđe u dnevni boravak.

Sicilijanac i dalje sjedi za šahovskom pločom i puši lulu, ali gleda prema predsoblju. Pratio je što se tamo događa. Čak djeluje i umjereno znatiželjno.

- Capablanca? – brat kume Slave glavom pokaže prema ploči.
- Ha? – iznenadi se Sicilijanac.
- Ovu je partiju igrao Jose Raol Capablanca.
- Da. Kako znate?
- Slučajno – brat kume Slave sjedne s druge strane stola, kao da će sada igrati protiv Sicilijanca. – Poznao sam čovjeka koji je Capablancu smatrao najboljim igračem šaha svih vremena. Često je analizirao njihove partije.
- Vi ste ga onda morali i često gledati kako to čini da bi znali prepoznati partiju – primijeti Sicilijanac.
- Jesam. Dijelili smo istu ćeliju.
- Kakvu ćeliju?!
- Zatvorsku.

Brat kume Slave veselo pogleda Sicilijanca kao da očekuje da će ovaj nakon te izjave prasnuti u smijeh. Kao: Nema boljeg štosu, nego zaglaviti robiju. Pa se poslije čovjek može smijati dok o tome priča.

Sicilijanac, dakako, ne prasne u smijeh. Nije to njegov humor. Zapravo, on uopće nema smisla za humor. Nikada se ne smije. Sada samo zaprepašteno bulji u gosta.

Žene su u dnevni boravak stigle za bratom kume Slave, a onda stale iza stolice na kojoj sjedi Sicilijanac kako bi ga tijekom razgovora mogle gledati. Svaka stoji iza jednog Sicilijančevog ramena. Između Zmije Ka i Sicilijanca ne zapaža se sada ni trag neprijateljstva. Svađu su sasvim smetnuli s uma.

Djeca su sjela malo dalje, na trosjed. I oni su zaboravili da su se svađali.

Svađu su zaboravili kao jučer Francuz, Janjac i Živkovići, sjeti se Rokada. Ako brat kume Slave hotimično nastoji izazvati čuđenje, to mu je jedan od boljih dokaza da u tome uspijeva. Mirotvorac.

- U Australiji ste bili u zatvoru? – upita Sicilijanac nakon što je pročistio grlo i pogledao žene koje stoje iza njega, kao da pita i u njihovo ime.
- Da – kratko odvratila gost pa opet pređe dlanom preko kose.
- A... zašto?

- Nesporazum – odmahne rukom brat kume Slave kao da to nije osobito zanimljiva tema za razgovor. Zgodno je to u društvu spomenuti se, pohvaliti se time, ali bi svima bilo dosadno iznošenje pojedinosti. – U tvrtki u kojoj sam u to vrijeme radio, nestali su neki novci. Mene su optužili iako ja te novce nisam uzeo.
- Doista je tako bilo? – na Sicilijancu se jasno vidjelo kako ga ta tema jako zanima.
- Da. Hoćete li da odigramo partiju? Analizu možete nastaviti neki drugi put.
- Može. I tako... Zaglavili ste u zatvoru umjesto nekog drugog.
- Kada vi to tako izgovorite, zvuči kao tragedija – nasmiješi se brat kume Slave slažući figure na početna polja.
- Pa zar to nije tragedija?! – Sicilijanca zaprepasti njegov mir.
- Nije. Svatko u životu ima boljih i lošijih razdoblja. Lošija razdoblja treba mirno proživjeti, kao i ona prva. Uostalom, u zatvoru mi nije bilo tako loše. Upoznao sam zanimljive ljude. I naučio mnogo o šahu. Šah je uzbudljiva igra.
- Jeste li poslije saznali tko je uzeo novce zbog kojih su vas optužili – Sicilijanca razgovor toliko zaokuplja da mu nije palo na pamet složiti svoje figure, nego to prepušta sugovorniku.
- Znao sam to od početka – bezbrižno odvrati brat kume Slave.
- Pa jeste li to rekli na sudu?
- Nisam. Nadao sam se da će se čovjek sam javiti. Osim toga, ne bi mi vjerovali.
- I samo tako ste odgulili onoliko koliko su vam odrezali?!
- Morao sam. Nisam ni mnogo dobio. Osmam godina. Pustili su me već nakon pet.
- A što ste poslije?
- Ništa. Što bih?
- Jeste li se osvetili onome koji vas je poslao na robiju?
- Ne – začudi se brat kume Slave takvoj ideji. – To mi uopće nije palo na pamet. Vi bi se osvećivali da ste bili na mom mjestu?
- Pregrizao bih mu grkljan! Eto, ja sam danas imao nekakvu gužvu na poslu – dok je govorio, Sicilijančev je glas počeo podrhtavati od bijesa.

- Jedna medicinska sestra je dala krivi lijek, a onda su mene optužili da sam joj ja rekao da dade to što je dala. I ona je rekla da sam joj ja rekao da dade krivi lijek. Shvaćate? Prvo je pogriješila, a onda pogrešku svalila na mene.
- Niste joj valjda pregrizli grkljan – nasmiješi se brat kume Slave.
 - Ne, ali sam je gađao guskom.
 - Živom guskom?!
 - Ma ne. Guska je ono u što nepokretni pacijenti piške. Ova kojom sam gađao medicinsku sestru bila je puna.
 - Imate slabe živce – primijeti brat kume Slave.
 - Ne podnosim glupače – objasni Sicilijanac.
 - Ma nemojte?! – sjedokosog gosta začudi i ova izjava. – Znete, neke žene su jako pametne, neke malo manje. Meni se nikada nije činilo da bi pamet trebala odlučivati hoće li nam se neka žena ili muškarac sviđati.
 - A što bi po vama trebalo odlučivati o naklonosti prema nekom?
 - Prema svakom bi se trebali otvoriti – odgovori brat kume Slave nakon nekoliko trenutaka razmišljanja. Ili nije razmišljao, nego se lagano čudio kako to nije svakom jasno.
 - Mislite? Da ne pripadate vi nekakvoj sekti tipa Hare Krishna ili takvo što? – Sicilijanac sumnjičavo pogleda sugovornika.
 - Ne pripadam nikakvoj sekti – zatrese glavom ovaj.
 - Brat kume Slave mora biti dobar katolik – primijeti Milostiva pomalo servilno. – Sigurno često idete u crkvu.
 - Ne baš često – ozbiljno joj odgovori brat kume Slave. – Zapravo se i ne sjećam kada sam zadnji put bio u crkvi.
 - Koliko imate godina? – i Rokada se uključi u ispitivanje gosta.
 - Osamdeset četiri. Zašto?
 - Osamdeset četiri?!!! – u isti glas ponove Milostiva i Zmija Ka. – Djelujete dvadeset godina mlađe!
 - Hvala – pomalo stidljivo se nasmiješi brat kume Slave.

4.

PPPIKNIK

- Kamo idemo? – Ljilja zastane i zagleda se pred sebe.
- Šetamo – slegne ramenima Rokada zaustavivši se tri koraka nakon nje.
- Nije li ono Šniclina kuća? – Ljilja pokaže prstom.
- Da, vidiš – iznenadi se Rokada, on je do tada gledao Ljilju, a ne pred sebe kao ona. – Uopće nisam razmišljao kamo idemo. A opet, možda i nije slučajno.
- Kako to misliš? – Ljilja i dalje zaprepašteno bulji u smjeru Šnicline kuće.
- Preko puta Šnicle živi kuma Slava kojoj se prekjučer doselio brat. O njemu ti cijelo vrijeme pričam – objasni Rokada spokojno, a onda konačno zapazi u što to Ljilja tako zaprepašteno bulji.

Tamo se doista nešto čudno događa, shvati Rokada. Baš čudno da se tamo nešto čudno događa! Prekjučer je brat kume Slave stigao s kravom, jučer je tu kravu skupa sa sestrom prošetao kao zlatnog retrievera pa bi čovjek očekivao da će danas biti mir.

Ništa od toga. Show must go on!

Doduše, kada se malo bolje pogleda što je to jučer i prekjučer izvodio brat kume Slave, vidi se da to nije samo cirkus. Daleko od toga. Evo, recimo, jučer je brat kume Slave stigao i njima vratiti lonac. Vrlo značajan potez. Dakako, ne zbog lonca.

Sasvim je moguće da je Sicilijancu spasio radno mjesto, barem za neko vrijeme. Milostiva je jučer popodne i danas dosta telefonirala, nazivala je poznate koji rade u bolnici i one svoje poznate koji imaju poznate u bolnici, Rokada je neke od tih razgovora čuo pa je i on znao što se dogodilo, a i što se još uvijek događa.

Sicilijanac je jučer doista jednoj medicinskoj sestri bacio u glavu punu gusku koja se pri tome razbila. «Evo ti guska, gusko glupa!!!» vrisnuo je Sicilijanac i bacio. Medicinska sestra pri tome nije ozbiljnije ozlijeđena, ali je obilno zalivena sadržajem posude.

Samo bezdušnim ljudima to može zvučati smiješno. Za one normalne Sicilijančev čin je čisto divljaštvo.

Bacanju guske prethodila je rasprava o tome kako je jedna pacijentica popila pogrešan lijek. Sama pogreška i nije bila tako strašna, nije bilo nekakve velike istrage, niti nekakvih neugodnih posljedica za krivca u perspektivi. A ono što je najvažnije, ni pacijentica koja je popila pogrešan lijek tom jednom pogrešnom dozom nije bila ugrožena.

Uostalom šef odijela na kojem se pogreška dogodila je sam Sicilijanac. Dakle, nije bilo razloga za paniku. Sve u svemu, jedna sasvim bezazlena pogreška.

Sicilijanac je eksplodirao kada je medicinska sestra pred njim spomenula kako joj je on rekao da dade taj pogrešni lijek. Od svega je bila važna, barem njemu, jedino ta njena laž. Ako je to bila laž. Mogao je biti i nesporazum. I nije ona njega baš optužila. Samo je to spomenula. «Pa, šefe, vi ste mi rekli da joj dam taj lijek.» A on bum!!!, gusku u glavu!

Ili nije eksplodirao zbog toga. Možda mu je u tome trenutku fitilj jednostavno dogorio. Gorio je, gorio, dok nije dogorio. Milostiva je već neko vrijeme od svojih poznatih doznavala kako Sicilijanac sve teže podnosi ljude s kojima radi, a i pacijentice. Njegova je netrpeljivost prema njima neprestano rasla.

Nakon što je bacio gusku, Sicilijanac se pokupio kući. Da ih ne gleda više. I dobro da je. U kakvom je stanju bio, da je ostao, zacijelo bi napravio još koju glupost. Nije bio problem njegov odlazak. Problem je bio povratak. I najveći je problem bio u njegovoj glavi. Sicilijanac nije imao snage slijedeće jutro opet poći među sve one njemu antipatične ljude.

Brat kume Slave pomogao mu je da nađe snagu za povratak. Zapravo, pomogao mu je da shvati da problem nije u ljudima koji ga okružuju, nego u njemu.

Tako je Sicilijanac jutros ipak otišao na posao. I ne samo to. Do kraja današnjeg radnog dana uspio je izgladiti sve najkritičnije nesporazume. Ne samo ove s pogrešnim lijekom i guskom, nego i neke koji su se vukli već mjesecima. Gdje je trebalo, Sicilijanac je priznao vlastitu krivnju.

A to da Sicilijanac priznaje svoju krivnju, u bolnici se nije pamtilo. Njegovo današnje ponašanje bilo je prvorazredna senzacija.

I što je najčudnije u cijeloj toj priči, Sicilijanac se s posla vratio dobre volje. Kao da mu je laknulo. Čovjek kojemu je lakše istrčati Bostonski maraton, nego se zbog nečega ispričati, nakon priznavanja nekoliko važnih krivnji u jednom danu, odjednom se osmjehivao od uha do uha.

Svima je u kući pao veliki kamen sa srca. Istina, nije se moglo znati koliko će Sicilijanac takvo raspoloženje držati, kada će opet po stanu galamiti da je ovaj ili onaj kolega ili medicinska sestra nezamislivo glupa ili, što je još gore, s izrazom teške depresije na licu i s lulom u zubima analizirati neku davno odigranu partiju.

No, sada je dobro i to je najvažnije.

Od odlaska brata kume Slave uopće nije sjeo za šahovsku tablu. I to je neobično.

A njih su dvojica prije toga odigrali četiri partije. Dvije je pobijedio Sicilijanac, jednu su remizirali, a jednu je dobio brat kume Slave. Gost se pokazao kao sjajan igrač, ali Sicilijanac nije imao nijedan previd. I to ga je usrećilo.

Svi su ukućani imali vremena promisliti kakav bi im život bio da je Sicilijanac nezaposlen. Prokleta su se navikli na naizgled nevažne, a opet nužne pogodnosti i udobnosti koje osigurava njegova solidna plaća pa su tim više uživali u sretnom završetku jučerašnjeg zapleta.

Rokada je inače baš bio uvjeren da je on cool po tim pitanjima, ali je iz nekog razloga i on bio sretan zato što je sve dobro ispalo. Čak euforičan. Imao je onu nevjerojatnu, ljigavu, odvratnu potrebu da zagri cijeli svijet, inače, po njegovom mišljenju, svojstvenu budalama, a ne pametnim ljudima.

Zapravo, još do prekjučer bi mu takva potreba bila odvratna. Danas je čak bila nekako podnošljiva. Kao da se u ova dva dana promijenio.

Pa kada je na stubištu svoje zgrade ugledao Ljilju kako ide na poštu platiti nekakav račun, došlo mu je da i nju zagri. Jedva se suzdržao. Ali joj je zato predložio da se idu prošetati.

Pristala je. Jest da ga je prije toga pogledala kao da je bolestan, ali je pristala.

Dok su hodali, prvo do pošte, a onda besciljno, ili naizgled besciljno, pričao joj je o svemu što se događalo od trenutka kada je naletio na kravu. U početku mu je upućivala žaoke uobičajene za njihove razgovore, no kada je vidjela da se on na njih ne obazire i da je iskren i neshvatljivo dobronamjeran, prestala je.

Čak mu se činilo da u šetnji počinje uživati kao i on.

I tako su došli do kuće kume Slave. Tamo su zatekli najblaže rečeno neobičan prizor: Kuma Slava i njen brat objeđuju na sred ceste. Dobro, ne baš na sred, nego sasvim uz pločnik tako da automobili mogu prolaziti, ali to prizor ne čini manje neobičnim. Iznijeli su stol, na njega postavili sve što im treba i jedu.

Vani je jesenje predvečerje, vlažno, hladno, maglovito, svjetla se pale, stiže uvelo lišće iz susjednih vrtova.

Prolaznici se čude.

A oni se ne obaziru na prolaznike i ostale nepovoljne okolnosti. Smiju se i nazdravljaju prije nego što otpiju vino iz čaša.

Imaju čaše kao u restoranima, one na nožicu, posebno za vino, posebno za vodu. Tanjuri su im veliki, lijepo oslikani, pribor za jelo djeluje kao da je srebrni, premda ovo zadnje može samo tako izgledati zbog osvjetljenja.

Kumu Slavu teško je prepoznati. Uvijek je bila vesela, ali nikada ovako vesela. Kao da je s dolaskom brata skinula s leđa dvadeset godina. Tijelo joj je i dalje pogrbljeno i smežurano, noge su joj nesigurne, ali iz nje pršti život.

Naravno, to da su joj noge nesigurne, ne vidi se dok sjedi.

Trenutno se vidi da ima novi kaput, vrlo elegantan, cipele, isto takve i frizuru složenu u frizerskom salonu, vrlo lijepu i primjerenu njenoj dobi.

Kuma je bila krojačica. Znala se ona lijepo odjenuti kada je išla na Požeški festival, ali nikada nije bila elegantna kao sada.

O njoj se do sada nije pričalo. Ona je bila ta koja je iz prikrajka, bez truna zlobe ili zavisti, promatrala živote drugih ljudi, onih koji su u Požegi netko. Njoj samoj se do osamdeset prve godine dogodila samo jedna zanimljiva večer, ona u kojoj joj je Oliver Mlakar uručio televizor.

A sada odjednom dospijeva u misli susjeda i prolaznika, u priče koje kruže Požegom.

Njeno ponašanje nije skandalozno. Svakako je neobično, neočekivano, otkačeno, simpatično, zabavno, ali nije neugodno. Nitko je ne osuđuje.

Ono kada je jučer ujutro s bratom izvela kravu u šetnju, onima koji su je susreli možda jest bilo neugodno vidjeti je onako ludo nasmijanu, no poslije su se ljudi navikli, nevjerojatno brzo. Do kraja dana im je to bilo simpatično.

Ne svima, dakako. Ljudi ima svakakvih. Ne reagiraju svi isto. Što god netko napravio, bit će onih kojima će se to sviđati i onih kojima neće. Tako je to. No, postoji nešto što bi se moglo nazvati raspoloženjem grada. To je stav većine. A taj je stav, pojednostavljeno rečeno, povoljan za kumu Slavu.

Zapravo, tu se radi o ponašanju njenog brata. On je taj koji predlaže ludosti. Sasvim je sigurno da njoj samoj ne bi palo na pamet iznijeti stol na ulicu sve kada bi to i fizički mogla izvesti. To mora biti njegova ideja.

I okolnosti, barem u ovome slučaju. Oni ne jedu vani samo zato što misle da je to dobar štos, nego i zato što su im MM-ovi radnici razvalili kuću. Sedam, osam njih. Od jutra bjesomučno rade kako bi kuću što prije popravili, kao da brzinom popravljanja te kuće nastoje upasti u Guinesovu knjigu rekorda.

Usput rečeno, nije samo neobično to što kuma Slava jede na ulici, nego i već to što jede. Na stolu su birana jela i kvalitetno vino. I sav taj pribor i čaše. No, to je, kao i odjeća i frizura, već vezano s nečim sasvim banalnim – s dolarima koje je njen brat zaradio u Australiji.

Uostalom, ti su dolari omogućili i obnovu kuće. I ne samo to. Četiri petine namještaja utovareno je u kamion i odvezeno, najvjerojatnije u smjeru otpada. To valjda znači da nakon što MM-ovi radnici srede kuću, stiže novi namještaj.

U pogledu kojim je kuma Slava ispratila kamion sa starim namještajem, nije se moglo zapaziti žaljenje. Uživa u objedu na ulici i fućka joj se za namještaj s kojim je bila okružena barem pola stoljeća.

Upravo se pojavio i sam MM. Prvo se kao i svi ostali zaprepastio vidjevši da brat i sestra jedu vani, a onda se s čuđenjem zagledao u djelo svojih radnika.

- Imate pppiknik? – upita MM.
- Piknik je zabava izvan grada, a ne objed na ulici – mirno mu objasni brat kume Slave žvačući teleći medaljon.
- Pppoučno. A kkkakvu to drogu sssipate u pppiće mojim rrradnicima da ovako rrrade? Za ovaj današnji ppposao, inače im tttreba tjedan dana.
- To su dobri dečki – nasmiješi se povratnik iz Australije. – Objasnio sam im da se meni i Slavi ne ide u hotel, a negdje noćas moramo spavati.
- Kao šššto vidim, ne ide vvvam ssse ni u rrrrestoran.
- Imali smo teletinu koja bi se do sutra pokvarila.
- Da? Niste ssse nadali da ćććemo početi s ppposlom na vrijeme?
- Kada smo već kod poštivanja dogovora, Živkovići bi htjeli razgovarati s vama. Ljudi nemaju tople vode dvije godine nakon što ste im uveli centralno.

Govoreći to, brat kume Slave viljuškom pokaže prema katu kuće Živkovića, prema terasi koja je tamo izgrađena. Slijedeći pogledom smjer viljuške, MM ugleda Živkoviće kako sjede na terasi umotani u deke, pijuckaju rakiju, puše i gledaju radove na susjednoj kući.

- I ovi ssse sssunčaju – primijeti MM.

- Ne sunčaju se – odvrati mu brat kume Slave. – Razmišljaju.

Živkovići doista ne djeluju kao da se zabavljaju. Pletene su naslonjače postavili sasvim jedan uz drugi, šake im se čak i dodiruju, izgleda da su danas neuobičajeno bliski, a opet, ne razgovaraju, smrknuti su, svatko je utonuo u svoje nevesele misli. Kako nisu osobe sklone razmišljanju, a sklone su svađi, neobično ih je vidjeti takve.

- O čččemu oni to rrazmišljaju? – sumnjičavo upita MM.
- Tko zna o čemu itko razmišlja – slegne ramenima brat kume Slave. – Ovi možda razmišljaju o životu. Svom, proteklom. Dođe to tako ljudima ponekad da pogledaju unazad pa vide što su do sada učinili, a što propustili.
- Mmmislite da je ttto?
- Ne znam. Možda.
- I gggledaju moje rradnike dok rrazmišljaju.
- Obnavljanje kuće, makar i tuđe, može biti inspiracija.

MM odluči vidjeti u čemu je problem s centralnim grijanjem. Bolje da razgovara s njima sada dok razmišljaju, nego da ih drugi put zatekne rastrčane i agresivne. Uzdahne pa krene u njihovo dvorištu. Nije mu se dalo ulaziti u kuću, nego Živkoviće zazove odozdol.

- Kaže mi vvvaš sssusjed da nemate tttope vvvide.
- Istina je – šupljim glasom potvrdi Mara Živković i ne pogledavši građevinskog poduzetnika.
- Mmmožda su se zzzaštopale cijevi.
- Možda.
- Sssutra ću ppposlati dečke.
- Dobro.

Građevinski poduzetnik počinje se osjećati prilično glupo. Suvišno. Pogleda lijevo, zatim desno, ne uspije se dosjetiti što bi se tu još moglo dodati pa se vrati do brata i sestre.

- Pppostali su bbbahati – požali se građevinski poduzetnik.
- Ma nisu – nasmiješi se brat kume Slave. – Samo razmišljaju.
- Rrazmišljaju, rrazmišljaju – raširi ruke MM. – Kkkao da je to nnneki ppposao.
- Zapravo i je, na neki način.

- Ovdje sssu sssvi pppotpuno... – počne MM, ali se odmah zatim prekine shvativši da se žali čovjeku koji je svoju sestru na večeru izveo sasvim doslovno, na ulicu.

A opet, koliko god povratnik iz Australije bio neobičan čovjek, krupni se građevinski poduzetnik nekako dobro osjeća uz njega. Starčeva ga blizina smiruje, grije, čini ga boljim, nego što jest. Eto, tim će Živkovićima doista već sutra poslati ekipu da vidi u čemu je to problem.

Za to su vrijeme Ljilja i Rokada stigli nadomak brata i sestre. Nisu im sasvim prišli jer nisu bili sigurni koliko je pristojno smetati ljudima koji jedu, makar to činili nasred ulice, a tu je bio i MM. Djeca nisu željela smetati njihovom poslovnom razgovoru. Tako su ostali stajati u blizini. Gledali su napore MM-ovih radnika.

Ljilja je gledala i one koji jedu trudeći se da to ne bude napadno. Do tada joj je Rokada pričao o njima pa ju je baš zanimalo vidjeti kako izgledaju. I, eto, sada joj se pružila prilika.

Dok su brat i sestra jeli, petnaestak je mačaka vrebalo moguće zalogaje. Oni se na mačke nisu obazirali. Za sada ih nisu ni tjerali, ni hranili.

Odjednom iz svog dvorišta odlučnim korakom izađe Francuz. Njegov energični izlazak privuče pozornost nazočnih. Brat kume Slave ga pogleda letimično, a ostali pomalo sa zebnjom. Nikad ne znaš što sve njemu može pasti na pamet.

Stigavši na sred ceste, Francuzov korak izgubi odlučnost. Visoki starac zastane, promotri sve nazočne koji brzo odvrate poglede, promotri i mačke, a onda priđe Ljilji i Rokadi. Obrati se dječaku:

- Koliko ti, mali, imaš godina?
- Koliko vam odgovara? – izleti Rokadi.
- Nemoj se šaliti – upozori ga Francuz.
- Dvanaest, gospodine. Dvanaest i pol.
- Dvanaest i pol. Mhm... Još si premlad!
- Za što sam još premlad? – oprezno upita Rokada.
- Za bježanje od kuće – odvрати Francuz gledajući mačke. – Zapravo, nisi premlad da bježiš. To uvijek možeš. Ali premlad si da doista pobjegneš.
- Doista? Do sada nisam razmišljao o bježanju – prizna Rokada.
- I bolje ti je! Ovo ti je cura? – Francuz glavom pokaže Ljilju.
- Ne. Susjeda.

- Drž se ti samo cura, mali. A ne da završiš kao ja. Vidi me! Hranim proklete mačke.

Rekavši to, Francuz priđe jednoj od onih mačaka zbog kojih je do prekjučer ili čak i jučer bio spreman ubiti čovjeka pa je svom snagom napuca nogom. Nesretna životinja bolno mijauknuvši poput lopte preleti nekoliko metara.

Svoj let umalo završi u Janjčevom vjetrobranskom staklu. Ipak promaši automobil koji je upravo pristigao, padne na cestu, zagrebe i nestane.

Na Janjcu se jasno vidjelo da ga je pojava leteće mačke poprilično uzrujala, kao i pogled na smrknutog Francuza. Nakon što je automobil nemarno parkirao pred svojom kućom, htjede utrčati u sigurnost dvorišta, no onda zapazi da je tu i njegov brat MM. Oluči ga barem pozdraviti. Prilazeći mu, zine zapazivši da to njegovi susjedi objeduju na sred ceste.

Prizor je podjednako zaprepastio i njegovog sina koji je također bio u automobilu. Ne skidajući pogled s brata i sestre, Šnicla priđe Rokadi i Ljilji.

Vidjevši što je snašlo jednu od njih, mačke su se povukle dvadesetak koraka. Prvo su potrčale u raznim smjerovima, a onda su naglo usporile. Očito još nisu sasvim izgubile nadu da bi ljudi koji jedu ostatke hrane mogli pobacati oko sebe.

Francuz pokuša šutnuti još jednu mačku, no ona mu pobjegne. S rukama u džepovima, opet pogleda brata i sestru. Inače uvijek hladan i samouvjeren muškarac sada kao da djeluje nesretno. Kao da ga boli to što njegovi susjedi rade.

- Dobar tek – promrmlja Francuz u njihovom smjeru.
- Hvala. Hoćete li nam se pridružiti? – mirno mu predloži brat kume Slave.
- Drugi put – odvrati Francuz odlazeći niz ulicu s rukama u džepovima. Korača vrlo oštro, kao da nekamo žuri.
- U našu ste kuću uvijek dobro došli – dovikne za njim povratnik iz Australije.

Krupni Janjac isprati nepovjerljivim pogledom visokog, vitkog Francuza. Tek kada je ovaj odmakao, Janjac se obrati bratu, za svaki slučaj tiho:

- Kako je ona mačka uzletjela?
- Fffrancuz ju je opalio nnnogom – objasni mu ovaj.
- Pa zašto?
- A zzzašto... Lllud je kkkao i sssvi ostali ovdje. U tttvojoj je ulici lludilo izgleda zzzarazno.

- Može biti – složi se Janjac. – Usput, tko je još lud?
- Sssvi – MM znakovito pogleda one što objeduju, a onda glavom pokaže Živkoviće. – Vvvidi one ttamo. Rrrazmišljaju o sssmislu žžživota.
- Barem se ne tuku – slegne ramenima Janjac.
- A mmmoji radnici pppokušavaju ppprebaciti normu za ttisuću ppposto.
- Ni to nije normalno?
- Nnnije. Inače zzzabzšavaju. I fffušaju.

Desetak metara dalje, njegov sin kao da se prilično brzo privikao na neobično ponašanje susjeda. Zatim je njegovu pozornost privuklo ponašanje njegovog oca.

- Starom ovo teško pada – požali se Šnicla.
- Što to? – upita Rokada.
- Pa ovo sve skupa. To kako je ovaj došao s kravom i sve ostalo. Vidi ga: Jede na ulici – Šnicla glavom pokaže susjede, a obrve mu po običaju zaplešu dajući na trenutak njegovom licu izraz gađenja.
- Meni je starčić simpatičan – primijeti Ljilja usput provjerivši može li spomenuti starčić čuti njihov razgovor. Ne može ako govore tiho. Dovoljno su udaljeni.
- I meni bi bio da ne živi preko puta mene – uzdahne Šnicla.

Ljilja i Rokada iznenađeno pogledaju krupnog dječaka. On nije netko tko bi se žalio. Iz dva razloga:

Prvi je njegova šutljivost. Šnicla ne izgovara ništa što baš nije neophodno. Riječi troši kao da su novčanice od dvadeset kuna. A žaljenje na susjeda prema nekim uobičajenim pravilima ponašanja ne bi trebalo biti nešto što se ne može prešutjeti, tim prije što taj susjed očito nije zlonamjeran.

Drugi je razlog Šniclina senzibilnost. Odnosno, to što te senzibilnosti nema. A nekoga koji nije senzibilan, teško je povrijediti u jednom duhovnom smislu. Ili, preciznije, Šnicla izgleda kao osoba kojoj bi zasmetati mogao jedino udarac pivskom bocom u glavu, a i to ne previše.

No, kada se već odlučio na jedan tako nevjerojatan korak, izbor publike nije sasvim nelogičan. Čak nije toliko važno to što je Rokada skupa s njim jučer sudjelovao u tučnjavi, koliko to što je prekjučer bio nazočan kada se pojavio brat kume Slave. Samo onaj koji je vidio dobro držećeg starca kako stiže vodeći kravu, može donekle shvatiti što ga muči.

Pogotovo ako ga je ta krava poslije i oblizala.

Ljilja nije važna. Šniclu cure baš nimalo ne zanimaju. Što se njega tiče, sasvim mu je svejedno je li Rokada u društvu neke cure, ili ima kanarinca na ramenu, ili malog prašćića u naručju.

Barem je tako bilo donedavno. Maloprije je Šnicla čak odgovorio na jednu Ljiljinu primjedbu, što je također neobično.

- Što te, zapravo, kod vlasnika krave točno smeta? – upita Rokada.
- Pa vidiš ga – Šnicla opet glavom pokaže novog susjeda.
- Vidim – slegne ramenima Rokada pa se također zagleda u brata kume Slave. – Jede.
- Jede na sred ceste. Za mene je netko tko jede na sred ceste zreo za ludnicu. Za tebe nije?
- Ovisi o okolnostima. Kuću mu obnavljaju...
- To je po tebi opravdanje?! Znači, svi kojima se kuća obnavlja, trebali bi jesti na sred ceste. Zašto ne ide u restoran? Love ionako ima da ne zna što bi s njom.

Šnicla u ljutnji podiže glas tako da ga onaj o kome govori već može i čuti. No, vlasnik krave mirno jede ne obazirući se na riječi koje ga se tiču. Možda ga i nije čuo, a možda se samo pravi da nije.

- Čut će te – tiho ga upozori Rokada.
- Pa nek me čuje! – odvrati Šnicla, ali tiše.
- Šnicla, on tebe ne dira – objasni Rokada.
- Kako ne!? – vječito ravnodušni mesarev sin sve manje liči na sebe. – Otkad se on pojavio, više ništa nije isto. Pogledaj one tamo.
- Što s njima? – Rokada pogleda Živkoviće koje mu je Šnicla pokazao.
- Izgledaju kao da si im mozak amputirao. Sjede vani na ovoj zimi, pokrili se dekićom, piju rakiju, puše, šute i gledaju građevinske radove kao da je to kazališna predstava.
- Nisam znao da su ti oni nešto posebno važni u životu.
- Nisu mi bili važni dok su se ponašali normalno, dok su se tukli i pijani valjali okolo. Tada ih nisam ni primjećivao.
- Mhm... - klimne glavom Rokada.
- Ma zapravo, imaš pravo – uzdahne Šnicla koji je očito ono *mhm* pravilno protumačio. – Nisu važni oni. Nije važan ni Francuz koji je sada počeo našutavati sve te mačketine koje su se zbog njega okupile u

našem susjedstvu. Nisu važni čak ni ovi što jedu na ulici. Nije važan ni Čevap!

- Što je s Čevapom?
- Jutros je mom starom uručio otkaz.
- Da?! Pa zašto?!
- Rekao mu je da želi biti profesionalni glazbenik.
- Čevap?!!!
- Aha – klimne Šnicla. – On ti već netko vrijeme pjeva u nekom bandu, ali to nitko nije uzimao ozbiljno. I vidiš sad... Profesionalni glazbenik! Poludio je i on.
- A kakvu vrst glazbe sviraju?
- A tko to zna! – Šnicla raširi ruke. – Nešto nenormalno.
- Dobro, rekao si da nije važan ni Čevap... Tko onda jest važan? – Rokada se pokušava prisjetiti koga je to od likova koji su na neki način bili vezani uz sav ovaj cirkus Šnicla propustio spomenuti.
- Moj stari.
- A da – sjeti se Rokada. – Rekao si na početku.
- Kao da se boji.
- Čega?
- Ne znam. Svega. A moj se stari inače nikada nikog i ničeg nije bojao. Stalno je govorio da sve može. A vidi ga sad. Nekako je stalno zabrinut. Prije se znalo tko je tko i tko se kako ponaša. Nezamislivo je bilo da netko jede na sred ulice. Ovaj starčić je došao ovdje uvoditi nova pravila. Malo po malo. Prvo je došao s tom kravom. S kravom je došao sestri koja živi u sred grada! Kravu je doveo u sred grada! Pa reci mi, Rokada, di toga ima? Ti si pametan dečko, svi kažu da si pametan pa ćeš možda znati. Di toga ima?
- Čovjek je otišao prije pola stoljeća – počne Rokada.
- Više – ispravi ga Šnicla. – Otišao je četrdeset pete, odmah poslije Drugog svjetskog rata.
- Dobro, otišao je davno. Tada je njegova kuća bila na periferiji.
- Sada je usred grada – tvrdoglavo ustvrdi Šnicla.
- Gospodin Gačić je kravu kupio prije, nego što je stigao u Požegu – slegne ramenima Rokada. – Nije mogao znati...

- Ma šta nije znao! Stigao je do obilaznice, vidio je da iz grada i u grad šibaju ovakvi i onakvi automobili, Mercedesi i BMW-i, vidio je plakate, natpise, nove kuće... Što je mislio? Da će sve zateći onako kako je ostavio? Pa nije valjda toliko glup. Uza sve to se valjda i dopisivao sa sestrom. Mogao je bar otprilike znati što ga čeka. I što će mu ta vražja krava? Litra mlijeka košta pet kuna! I manje. Što će mu krava?
- Možda je njegova sestra oduvijek željela kravu.
- Daj Rokada, budi pametan. Nitko nije toliko glup da želi kravu, pogotovo ako živi usred grada. Ne, nešto je drugo u pitanju, a ja znam i što. Hoćeš li da ti kažem?
- Reci.
- Htio nam je pokazati kakvi smo mi volovi. Shvaćaš? Htio je reći: «Evo vam krava, volovi». Razumiješ ti mene? Ha? – Šnicli se u uzbuđenju pomalo vraća onaj njegov kaplarski, vratnožilni, urlatorski ton.
- Ma nije – Rokada pogleda brata kume Slave koji i dalje mirno jede.
- Je! Tako je to! Razumiješ ti mene?! Ha?! Tako je to!– uporan je Šnicla.
- Pa dobro, ako vas to toliko smeta, zašto mu to niste rekli? Čini mi se da mi je netko spomenuo da se u gradu i ne smiju držati takve seoske životinje bez suglasnosti susjeda.
- Rekli smo mu. Rekao mu je moj stari – uzdahne Šnicla prestajući urlati, kao da se na spomen ove teme naglo ispuhao. – Otišao mu je i rekao da ne može samo tako držati tu kravu.
- I?
- I ništa. Australac je bio strašno ljubazan. Rekao je: Nema problema. Riješit ću se krave.
- To je rekao?! – zaprepasti se Rokada. – E, sada mi zbilja nije jasno u čemu je problem!
- Nakon što je Australac to rekao, mom se starom mozak iznenada isključio. Pa mu je rekao: Ma neee treeebate. Neeema veeezeee za kravu. Nisam ja došao zato što meni vaša krava smeta, nego zato što sam htio napraviti budalu od sebe.
- Da?! – još se više zaprepasti Rokada.
- Dobro, nije to baš rekao tim riječima, ali smisao je taj. Moj stari se išao tamo žaliti da mu smeta krava, a onda je čovjeka molio da se te krave

ne riješi, nego da je ostavi. Kažem vam: Tko god se nađe u Australčevoj blizini, poblesavi.

- Moj stari nije poblesavio – primijeti Rokada. – Baš obratno. Jučer je bio blesav, gađao je jednu medicinsku sestru guskom punom pišaline, a danas joj se ispričao. Po meni je ovo današnje njegovo ponašanje normalnije.
- O tome bi se dalo raspravljati – Šnicline obrve zapešu. – A kakve to veze ima s Australcem?
- Jučer nas je posjetio. Nakon njegovog posjeta moj se stari smirio.
- Aha. Znači, susret s Australcem je na tvog starog djelovao kao tableta za smirenje – zaključio Šnicla.
- Otprilike. S dugotrajnim učinkom.
- Pa to se i mom starom dogodilo. To me i muči. Tablete za smirenje ne treba piti. Štetne su.

Rokada se zagleda u Janjca koji stoji pokraj brata, u blizini stola za kojim njegovi susjedi jedu. Možda se Rokadi samo čini zbog Šniclinih žalopjki, a možda i zbilja Janjac ima drugačiji izraz lica nego inače, drugačiji pogled.

Inače Janjac ima pogled *nađeš-li-se-ispred-mene-pregazit-ću-te*. Sada ima pogled *nađeš-li-se-ispred-mene-zaobići-ću-te*. Djeluje gotovo ljudski. Malo drogirano, ali ljudski.

I njegov brat isto tako. Inače su njih dvojica zajedno pola tone hodajuće mrzovolje, a sada stoje jedan pokraj drugog poput konobara, kao da čekaju da ih brat kume Slave pošalje po još kruha, vina ili tako što. Stoje i šute.

Rokadi iznenada padne na pamet koliko je užasno biti onakav kakva su braća bila prije pojave brata kume Slave i kakvu su zapravo sreću imali što se on pojavio.

Pa i njegov je stari bio užasan.

I on sam. Sada zna koliko je ljepše šetati s Ljiljom, umjesto da smišlja kakvu će joj gadost priuštiti ili da ubacuje mačiče kroz odškrinute prozore nečijih automobila.

Pogleda Šniclu koji nema pojma da se dogodilo nešto dobro. Može li mu on to objasniti? Teško.

No, vjerojatno će s vremenom i sam shvatiti. Pa i on se mijenja. Prekjučer je urlao kao maloumni kaplar, a danas već na sred ulice njemu i Ljilji govori i to čak prilično suvislo o onome što ga muči. Nije to mali napredak u njegovoj teškoj glavi.

Onda, nekako kao u snu, u njihovom se vidokrugu pojavi zelena Škoda Fabia. I prije nego što su se njeni obrisi izoštrili iz sve gušćeg mraka i magle koja vije ulicom, Rokada je znao da je to njihov auto. Znao je to po zvuku. Njihov auto pomalo zviždi dok ide. Zviždi kroz rupu u auspuhu. Sicilijanac su ljudi koji se u to razumiju još prošli tjedan upozorili da mu je auspuh probušen i da bi to što prije trebalo srediti, no on to do danas nije učinio. Ne da mu se gnjaviti.

- Tvom je starom otišao auspuh – primijeti Šnicla.
- Znam – uzdahne Rokada.

Sicilijanac svoju Fabiju parkira sasvim bez veze, tako da smeta i automobilima, i pješacima koji prolaze ulicom, i još k tome s tri kotača na kolniku, a s jednim na pločniku. I još nakon gašenja motora ostanu upaljena svjetla. Kao da snima film namijenjen auto školama o tome kako ne treba parkirati.

Ne obazirući se na sve te sitnice, Sicilijanac bodro izađe iz automobila, a odmah zatim to isto učini i suvozačica, njegova zakonita supruga Milostiva. Udijeli jedan mali osmijeh svim nazočnima, kao da je filmska ili estradna zvijezda koja se kroz gomilu novinara treba probiti u svečanu salu pa se s plastičnom posudom u rukama zaputi prema stolu.

Kako je prvi izašao iz auta, a nije pričekao svoju zakonitu da mu se pridruži, Sicilijanac je prvi stigao i do stola. Nagnuo se prema kumi Slavi i njenom bratu ne pokazavši čuđenje nad njihovim izborom mjesta za objed. Ponaša se kao da su u najnormalnijem restoranu. Janjca i njegovog brata u prolazu je pozdravio nemarnim pokretom glave, kao da su doista konobari.

Braća su se rječito pogledali. Pogledi su im rekli: Evo još jednog kojemu se pogoršalo.

- Dobar tek, ljudi!
- Hvala.
- Donijeli smo vam malo kolača – Sicilijanac pokaže prstom ženu koja je pristizala s kolačima kao da ona nije njegova zakonita supruga, nego hostesa zadužena za kolače. Zapazivši da se izraz lica Milostive lagano skiselio, Sicilijanac doda: – Moja ih je žena sama ispekla.

Ovaj je dodatak pak zazvučao senzacionalistički, kao da Milostiva ima osam godina pa je to što je sama ispekla kolače čudo neviđeno, čin vrijedan svakog divljenja.

Ne, Sicilijanac se baš ne zna ponašati među ljudima, no treba mu priznati da se trudi.

- Lijepo od vas – nasmiješi se brat kume Slave.
- To je sitnica – odmahne rukom Sicilijanac. – Mali znak pažnje. Uostalom, i kolači su malo pregnjecavi, ako mene pitate. No, to, mislim, nije osobito važno. Htjeli smo vam se zahvaliti za ono jučer. Pomogli ste nam. Osobito ste meni pomogli. Sada mi je tek jasno da sam godinama išao u krivom smjeru – Sicilijanac govori kao da je na grupnoj terapiji liječenih alkoholičara ili u nekom američkom talk showu, Oprah showu, na primjer. – Jučer sam se našao pred zidom. Nisam znao što i kako dalje. A onda ste došli vi. Usput, jeste li zbilja bili u zatvoru, ili ste to rekli samo onako, da vaše pripovijedanje bude življe i zanimljivije?

Čuvši spominjanje zatvora, svi se iznenađeno trgnu. Čak i kuma Slava zaprepašteno pogleda brata.

U pogledu koji je Janjac uputio bratu, jasno se čitala misao: Još i to!

Njegov je sin uzdahnuo i okrenuo očima.

Živkovići su bili predaleko da bi čuli što je Sicilijanac rekao, na sreću.

Ljilja je samo podigla obrve, doduše prilično visoko, gotovo do plavih šiški i pogledala Rokadu. Prekrasna je, pomisli ovaj na tren zaboravivši cirkus u koji je upao.

Povratnik iz Australije osmijehom i pogledom umiri sestru, a onda napravi neodređen pokret rukama u kojima drži viljušku i nož.

- To nije važno.
- Pa i nije – složi se Sicilijanac. – A gdje vam je ona famozna krava?
- Jutros sam je odveo jednom prijatelju u Mihaljevce na čuvanje. Susjedi su se počeli žaliti da im smeta, a sada nam i rade na kući pa sam mislio da ju je bolje maknuti.
- Mhm... Gle! Tamo mi je sin. Idem mu se javiti.
- Samo izvolite.

Rokadi je strašno drago što ga je otac zapazio i što mu prilazi. Možda se ponaša pomalo smušeno, ali se Rokadi čini da to Sicilijancu dobro stoji. Šarmantan je. Neka samo Janjac, Šnicla i ekipa okreću očima, njemu se čini da je Sicilijanac šarmantan.

I ponaša se kao otac. Konačno. Nakon svih tih godina što je buljio u šahovsku tablu.

Nekako mu se čini da i Ljilja dijeli njegovo mišljenje. Na njoj se vidi da joj je susjed u ovom, nikad prije viđenom izdanju pomalo čudan, ali simpatično čudan.

Sicilijanac se i dalje svojski trudi biti društven. Stigavši do djece, silno je srdačan. Istina, nije baš potrefio razinu razgovora pa im se obraća kao da su nekoliko godina mlađi, nego što jesu, no ni to nije osobito važno.

Za to vrijeme Milostiva nastoji razgovarati s kumom Slavom i njenim bratom. Ona za sebe običava govoriti kako je vrlo društvena i pri tome nije sasvim u krivu, no nema puno iskustvima s ljudima kakvi su ovo dvoje koji jedu. U normalnim okolnostima takve strogo izbjegava.

Doduše, baš to što jedu na sred ulicu, pomaže Milstivoj u razgovoru. Inspirira je. Ona kao jedna umjetnica osjeća svojom svetom dužnošću u ovom po njenom mišljenju zagušljivo malome gradu podržati svaki oblik nekonvencionalnog ponašanja.

Za one koji ne znaju: nekonvencionalno ponašanje je otprilike isto što i neobično ponašanje. Ne baš sasvim isto, ali otprilike. I Milostiva se nastoji ponekad neobično ponašati. Na primjer: nabije slušalice vokmena na uši pa hoda ulicom plesnim korakom, u ritmu glazbe koju sluša. Ili ode u prodavaonicu gdje se prodaju glazbeni instrumentima pa tamo svira.

Postoji i nekonvencionalno odijevanje. To je kada se odjeneš kao zadnji idiot. I to Milostiva ponekad izvodi, kada joj dođe.

No, Milostiva sve to izvodi nekako na silu, kao da to doživljava svojom dužnošću. Nije spontana. Brat kume Slave jest spontan. Ponaša se prirodno, neusiljeno. U tome je bitna razlika.

Bilo kako bilo, oni sada razgovaraju. Brat kume Slave se smiješi dok se Milostiva glasno smije. Čak i preglasno. Neumjesno.

Janjac i MM opet se pogledavaju. Kao dva zlobnika. Trebali bi malo smršaviti ako misle izigravati zlobnike, zlobno misli Rokada gledajući ih ispod oka.

A likovi nastavljaju stizati na pozornicu. Upravo se pojavila preostala članica obitelji Jurić, Anđelina Balerina. Čini se da se i ona kao i brat joj šetala gradom i slučajno došetala baš sada i baš ovdje. I ona je, kao i brat joj, stigla u društvu pripadnika suprotnog spola. U njenom je slučaju to nitko drugi doli glavom i lagano isturenom bradom – Fritz.

Fritz se drži ukočeno, zbunjen je i lagano izgubljen, iz svakog je njegovog pokreta vidljivo da im je ovo prvi izlazak.

Jadnik, pomisli Rokada.

Među svim tim licima koja su se okupila oko kume Slave i njenoga brata, jadni je Fritz jedino za Rokadino zaključio kako je prijateljsko. Rokadino lice! Rokada mu je priuštio neugodan sraz s hipnotizerovim kidačem karata. Tko zna što mu onda inače ljudi rade kada je preko toga tako lako prešao.

Sigurno nije shvatio da pokraj Rokade stoji i njegov otac. Naime, nije baš uobičajeno da se curin otac upozna odmah na prvom sudaru.

Anđelina Balerina pođe za Fritzom prema ocu i bratu, a onda zastane tek sada zapazivši da kuma Slava i njen brat jedu na sred ulice. Neko je vrijeme buljila u njih glupo otvorenih usta, kao i svi ostali kada su ih ugledali. Ili barem većina. Zatim Anđelina Balerina učini nešto originalno – prasne u smijeh.

I Milostiva se prije toga glasno smijala, ali to nije isto. Ona se smijala onome što su Kuma Slava ili njen brat rekli dok se njena kćer smije baš njima.

Smije se ljudima u lice.

Pri tome Anđelini treba priznati da se zna smijati. Smije se tako da joj pluća pucaju od smijeha. Ne da ulica odzvanja njenim smijehom, nego cijela Zlatna Dolina utonula u Jesenju večer. Bog Anđelinu nije obdario brojnim talentima, ali ju je svakako obdario talentom da se može gromoglasno smijati.

A Gačićevima to kao da nimalo ne smeta. Dapače. Ni na kraj pameti im nije uvrijediti se za što bi po nekim uobičajenim pravilima ponašanja imali razloga. Drago im je da se djevojka smije. Smijeh je zdrav. I oni se smiju gledajući nju. Ne tako glasno kao ona, nitko se ne može tako glasno smijati, ali podjednako veselo.

- Što je? Bilo vam je vruće u kući pa ste odlučili jesti na svježem zraku? – pita Anđelina Balerina kroz smijeh pa se još jače počinje smijati.
- Nismo imali posudu za vino pa ga ovako održavamo hladnim – objasni brat kume Slave također se smijući.

Nakon toga, smijati se počinju i ostali. Vide da to onima koji jedu ne smeta pa se smiju. Čak se i ne smiju toliko njima koliko Anđelini, a i sebi samima. Napetost odjednom popušta.

Smiju se kao prekjučer kada je Rokada rekao da ga je krava oblizala, samo puno jače.

- Život ti je uzbudljivi, nego što sam mislila – šapće kroz smijeh Ljilja Rokadi na uho ugodno ga golicajući svojim dahom.
- Pa je – priznaje Rokada, kroz smijeh.
- Sviđa mi se ovaj momak – smijući se govori Sicilijanac za Fritza koji se isto tako smije. – Ima smisla za humor.
- Da nema, meni bi sada falila dva zuba – komentira Rokada onako za sebe.
- Trebala sam ponijeti violinu pa zasvirati – smije se Milostiva.
- Nemoj se šaliti – upozorava je Anđelina Balerina.
- Čččemu se Žžživkovići sssmiju? – pita MM kroz smijeh gledajući prema terasi povratnike iz Njemačke.
- Tebi – spremno mu odgovara Janjac pa se njih dvojica još jače smiju.
- Ne pamtim kada se zadnji put moj stari ovako smijao – priznaje Šnicla smijući se.
- Ja pamtim! Prekjučer! Nakon što me oblizala krava – sjeti se Rokada. I njih se dvojica nakon toga još jače smiju, a i Ljilja iako ona tada nije bila tu.

Smijeh prekida povratak Francuza. Hoda jednako žustro kao i kada je odlazio. Čovjek je malo promarširao gradom. Pokušao se smiriti. Neuspješno. Vratio se jednako nervozan kakav je bio kada je otišao.

Smijeh utihne. Da ne bi Francuz pomislio da se njemu smiju. Pa da ne odjuri po sablju i revolver. Lud je. Bolje je ne izazivati ga.

Svi su mislili da će Francuz sada umarširati u svoje dvorište, no to se ne dogodi. Francuz produži pokraj vrata svoga dvorišta pa odlučnim korakom priđe nikom drugom, nego jadnom Fritzu.

- Koliko ti imaš godina? – zapita Francuz glasom kojim se vode saslušanja prijekog suda.
- Uskoro ću navršiti sedamnaest, gospodine.
- Jesi li do sada bježao od kuće?
- Nisam, gospodine.
- Ni nemoj.
- U redu.

5. SLAVA

Ljudi su mislili da će kuma Slava još dugo živjeti, proslaviti devedeseti rođendan, možda i stoti. Bratov povratak kao da je odnio sve bolesti i tegobe koje su je do tada mučile. Odjednom je postala živahna i vesela kao curica. Istina, naslanjala se na brata dok je hodala gradom, no iz nje je izbijala životna snaga upravo nevjerojatna za njenu dob.

Gdje god se pojavila, bila je u središtu pozornosti. I svugdje je svim ljudima izmamljivala osmijehe. O njoj i njenom bratu po Požegi se nije prestajalo pričati.

Čak je i u crkvenom zboru opet zapjevala. Godinama nije bila u crkvi jer nije mogla dalje od dućana, a onda se jedne nedjelje uz bratovu pomoć popela na kor i zapjevala.

Pjevala je poput slavuja. Ne pamti se da je ikada itko u župnoj crkvi tako zapjevao. Biskupu koji je te nedjelje držao propovijed trebale su dvije minute da nakon njenog pjevanja dođe sebi.

To je bilo samo te jedne nedjelje. Kuma Slava je i prije počela dolaziti u crkvu, ali nije se penjala na kor među članice crkvenog zbora u kojem je provela cijeli svoj život.

Njen brat se u crkvi baš i nije snalazio. Vidjelo se po njegovom ponašanju da ne poznaje obred. No, njegovo je nesnalaženje, kao i sve ostalo što je činio, bilo simpatično.

A onda je kuma Slava iznenada umrla. Božić je doživjela, Silvestrovo nije.

Njenoj smrti nisu prethodile nekakve zdravstvene komplikacije. Jednostavno se ugasila. Ujutro je s bratom otišla u kafić Doma umirovljenika na kavu, poslije su još malo prošetali po gradu, pogledali izloge, vratili se kući, zajedno pripremili ručak, pojeli ga. Nakon ručka je kuma Slava malo prilegla, zadrijemala i – nije se više probudila.

Sahranjena je vrlo brzo, dva dana nakon smrti, prije Silvestrova.

Sprovod nije bio velik. Bilo je blagdansko doba, vijest o njenoj smrti nekako je svima promaknula, nitko tih dana nije čitao osmrtnice, neki su i otputovali za

blagdane. Tako je većina onih koji su je osobno poznavali i koji bi vjerojatno došli na sprovod za njenu smrt saznala nakon što se blagdansko ludovanje stišalo, nekoliko dana nakon što je sahranjena. Velika većina. Zapravo, i ne zna se točno tko joj je uopće bio na sprovodu.

Jurićevi su blagdane proveli u Šibeniku gdje Milostiva ima brata i roditelje. Za kuminu su smrt saznali tek po povratku. Kao i svi ostali, zaprepastili su se čuvši da je živahna starica tako naglo preminula.

No, druga vijest vezana uz kuminu smrt zaprepastila ih je još više: Kuma im je oporučno ostavila sve što je imala.

Tu im je vijest saopćila Zmija Ka kojoj je kuma prije smrti predala oporuku u zapečaćenoj omotnici.

Zmija Ka bila je sadržajem oporuke iznenađena jednako kao i Jurićevi. I njoj je kao i svima ostalima jedino logično bilo da Slavin nasljednik bude njen brat.

A taj je brat nakon sprovoda jednostavno nestao. Ispario čovjek. Kako se iznenada pojavio, jednako je iznenada i napustio rodni grad.

Jurićevi su nakon obavijesti da su jedini nasljednici kume Slave željeli s njim razgovarati, no nisu ga uspjeli nigdje naći. Sicilijanac je obišao njegove posljednje susjede, Živkoviće, Janjca, čak i Francuza. Nisu mu mogli pomoći. I oni su bili znatiželjni, zanimalo ih je što se događa, gdje je otišao i zašto tako naglo. Za bijeg nikakvog razloga nije imao. Niti je kome bio što dužan, niti se kome zamjerio. Dapače. U kratko vrijeme koliko je živio tamo svi su se na njega navikli i prihvatili ga kao takvog. Već nekoliko dana nakon dolaska, novi je susjed uspio slomiti početni otpor najmrzovoljnijih susjeda.

Sicilijanac je nakon toga otišao u upravu groblja, posjetio je agenciju za posljednji ispraćaj, klesara koji je izradio grobnicu i nadgrobni spomenik. Razgovarao je i s grobarima koji su bili zaduženi za ukop kume Slave. Sve mu to nije pomoglo da otkrije kamo je Slavko Gačić otišao. Čovjek je sve platio gotovinom, nitko se ne sjeća da je igdje spomenuo svoje planove. Nitko se ne sjeća ni da je pokazao ikakav osobni dokument, premda to tada još nije zvučalo čudno.

Čudno je tada jedino moglo biti to kako je sve uspio na vrijeme obaviti. Danas nije lako kupiti grobljansko mjesto. Njemu se posrećilo da se jedno mjesto oslobodilo baš u pravom trenutku. Onda je odmah angažirao klesara. Bio je to veliki posao, Slavko Gačić je naručio lijepu grobnicu. Klesar je posao završio točno na dan smrti sestre naručioca. Kao da je ovaj znao kada će mu sestra umrijeti.

No, i to može biti puka slučajnost.

Na kraju su Jurićevi shvatili da je čovjek namjerno i prilično stručno zametnuo tragove pa su ga prestali tražiti. Ako ne želi da ga nađu, neka mu bude.

Rokada je čak uspio smisliti priču koja bi opravdavala takvo ponašanje: Slavko Gačić međunarodni je prevarant za kojim je izdana tjeratica, međunarodna, dakako. Zato bježi. Ne može prodavati kuću ili činiti takvo što jer bi ga u tom slučaju ukebali. Zato je sve što bi trebalo prodati velikodušno prepustio prvima koji su mu pali na pamet – Jurićevima.

Vidiš kako se može lijepo isplatiti ako se nekoj starici odnese ručak, makar ga se nosilo samo zato da se hrana baš ne baci, znao je misliti, a i govoriti Rokada.

Slavko Gačić je šarmantan gospodin, ljubazan susjed, savršen brat, ali veliki prevaranti obično i jesu takvi, objasnio je Rokada svoju teoriju. Na sreću, nitko ga nije pitao kako bi on to mogao znati kakvi su veliki, međunarodni prevaranti kada nije nijednog upoznao. Da ga je to netko pitao, ne bi znao odgovoriti.

A nitko ga to nije pitao i zato što ga nitko nije baš pažljivo slušao. Svi bi samo klimali i pri tome mislili svoje.

Kako bi dokazao tu svoju teoriju, Rokada se bacio u bjesomučnu potragu po Internetu za stranicama s međunarodnim tjeraticama. Čak je i našao stranice s tjeraticama, među njima nije našao lice Slavka Gačića, ali to po njegovom mišljenju nije pobijalo teoriju o starčevu životu izvan zakona. Pa čovjek je i sam priznao da je bio u zatvoru.

Toliko je bio u zatvoru da i dan danas uspijeva prepoznati partije mrtvih majstora. Sicilijanac ne bi uspio baciti pogled na postavljenu partiju i odmah prepoznati tko je tu partiju igrao. A toliko visi nad tim šahom.

Zapravo, visio je. To je sad prošlost. U zadnje vrijeme se okrenuo i manje misaonim aktivnostima. Čak ponekad razgovara i sa ženom, i sa djecom. A zato je najzaslužniji brat pokojne kume Slave. Bez obzira kakvo kazneno djelo imao na duši, mora biti dobar čovjek.

Pa i Anđelinu Balerinu je nekako ugurao u ljudske okvire. Ili bi se čak moglo reći ženske okvire. Eno je, svaki dan po pola sata, a i duže nabada onaj goblen. I još nije nogirala Fritza. Zadovoljava se da mu pije krv. Ali skupa su. Kakva je ona, i to je nešto.

Pa i on je prohodao s Ljiljom. I to je super.

Kada malo promisli, ovo zadnje je i najvažnije.

Da, tom Slavku Gačiću svaka čast. Došao je, silno uljepšao sestrine posljednje dane, usput u njenom susjedstvu, a i šire napravio reda koliko je mogao, a onda se opet vratio svojim nomadskim stazama. Frajer je prva liga.

Na sreću, ostavio im je samo kuću i sve što je u njoj. Kravu nije. Istina, krava bi se mogla prodati, ali tko bi se s tim gnjavio! I što će ti novci ako te krava nabode na rogove?

Zapravo, zanimljivo je to s kravom. Šnicla je rekao kako ju je Slavko Gačić kupio da im svima pokaže kakvi su volovi. To je pretjerano, Slavko Gačić nije zloban čovjek, no nije nemoguće da ih je tom kravom doista htio samo zbuniti. Zašto? Bog zna.

Tu je kravu odveo u Mihaljevce treći dan po dolasku, onaj dan kada su MM-ovi radnici počeli obnavljati kuću, a onda ju je tamo ostavio. Nitko je poslije nije ni vidio. Znači: imao ju je samo dva dana. Ni u oporuci se ona ne navodi među imovinom kume Slave.

Krava je isparila kao i njen vlasnik.

Doduše, da ju je netko baš išao tražiti, zacijelo bi je našao kako mirno preživa u nekoj štali u Mihaljevcima.

Tako je i slično Rokada mozgao do pojave pisma. Pismo je pokazalo da su sve njegove pretpostavke i teorije pogrešne. I ne samo njegove. Ništa nije bilo onako kako se činilo da jest, ni onako kako bi bilo tko normalan mogao zamisliti da jest.

Pismo!

Pismo je pronašla Anđelina Balerina na za pismo sasvim uobičajenom mjestu: poštanskom pretincu pokojne kume Slave. U prvi mah pojma nije imala kakva se bomba krije u omotnici. Šetala se s Fritzom, usput svratila do kuće kume Slave, pokupila poštu, strpala je u ruksak pa se nastavila šetati. Poslije je poštu nemarno bacila na stol u blagovaonici za kojim je baš u tome trenutku sjedio Sicilijanac.

Nije poštu tamo bacila zbog Sicilijanca. Svi ukućani to i inače čine. Stol u blagovaonici je velik, koliko god se njih četvero tijekom objeda raširili, i koliko god lonaca na njega rasporedili, barem trećina stola ostaje slobodna. I na tu trećinu stola odlažu poštu i slične suvišne omotnice i papire.

Sicilijanac je čekao večeru. Tako. Slučajno. Dogodilo im se te večeri da mogu zajedno objedovati. A on je za stol stigao prvi.

Čekajući ostale ukućane da mu se pridruže, Sicilijanac ne znajući što bi drugo preleti pogledom omotnice. Iznenadi se vidjevši među računima za režije i jedno pismo naslovljeno na pokojnu Slavu.

Malo se dvoumio oko toga što mu je činiti, a onda zaključio kako nema ničeg lošeg u otvaranju pisma. Dapače. Mora to učiniti. Možda onome koji piše treba javiti da je Slava preminula.

Da je njen brat u blizini, njemu bi mogao predati pismo, ali kako njega nema, sam ga mora otvoriti i vidjeti o čemu se radi.

Otvori omotnicu, a iz nje ispadne ispisani list papira i nekoliko amaterskih fotografija.

Prvo letimično pogleda fotografije. Na njima je mali, smežurani, kratkovidni starčić, jedva živ. Na nekim fotografijama je sam, a na nekima s nekom staricom sličnih fizičkih osobina.

Zatim počne čitati pismo.

Ostali su dotle pristigli za stol. Sjeli su i počeli sipati u tanjure juhu od šparoga koju je Milostiva znala prilično dobro pripremiti, ako bi slijedila upute s vrećice. Ono: U litru kipuće vode ulijte sadržaj vrećice pa u polupokrivenoj posudi na laganoj vatri kuhajte deset minuta uz povremeno miješanje. Dobro, na miješanje bi najčešće zaboravila, ali svejedno bi obično dobro ispalo.

Onda ostali počnu jesti tu juhu. Rokada je u iznenadnom napadu ljubaznosti čak i pohvali.

- Dobra ti je juha, mama.
- Zavitlavaš me?
- Ne.

Sicilijanac čita.

Ostali napola pojedu sadržaje tanjura.

Ovaj čita.

Konačno se ostali zagledaju u njega i zapaze da je blijed kao krpa.

- Što je to? – pomalo usplahireno upita Milostiva vidjevši koliko je Sicilijanca pismo uzdrimalo. – Neka te pacijentica tuži sudu?
- Ne.
- Nego? Nisi platio ratu kredita.
- Ni to.

- Otkrili su te iz onog hotela u Londonu iz kojega smo zbrisali, a da nismo platili račun? Jesu li pokrenuli postupak? Mogu li nam što? Preko svoga konzulata? Imaju li kakvog advokata? Što sad smjeraju? Hoće li nas osramotiti?
- Ovo je pismo za pokojnu kumu Slavu.
- Aha – lakne Milostivoj. – Pa da! Nisam ni vidjela. To je bilo među poštom koju je Anđelina donijela iz njenog sandučića, je li? Već sam mislila da je neka katastrofa. A tko joj piše?
- Divlja šurjakinja.
- Divlja šurjakinja?! To je nekakav vic ili što?
- Skoro.
- Tko je divlja šurjakinja? – Milostivu već počinju lagano nervirati kratki odgovori. Iz muža mora čupati svaku riječ.
- Žena koja je s bratom kume Slave živjela u divljem braku – objasni Sicilijanac. – Da je živjela u zakonitom braku, bila bi samo šurjakinja. Ovako je divlja šurjakinja.
- Teško te pratimo – upozori Anđelina Balerina.
- Ti teško pratiš i one što viču «Krumpira!!!» – spusti joj Rokada.
- Znam!!! – vrisne Milostva oko pola minute nakon što je Sicilijanac objasnio tko je divlja šurjakinja. – Sve sam shvatila!!! Slavko je stigao ovamo bježeći pred divljom šurjakinjom. A odlutao je dalje zato što mu je divlja šurjakinja ušla u trag. Jesam li u pravu?
- Ni blizu – Sicilijanac smjesta ugasi njeno oduševljenje. – Ta divlja šurjakinja nije neka doista divlja ženska. Uostalom, tu je na slici.

Ukućani se zagledaju u smežuranu staricu na slici. Ne izgleda baš kao ženska za koju bi se brat pokojne kume Slave zapalio. Doduše, dosta toga ovisi i o tome kada je došlo do tog zapaljenja. Možda je prije šezdesetak godina bila zgodna.

Usput rečeno, samo je Sicilijancu moglo pasti na pamet ovu bakicu nazvati divljom šurjakinjom.

- Tko je starčić pokraj nje? – upita Rokada.
- Slavko Gačić – odvrati Sicilijanac gledajući ga u oči.
- Šališ se?! Pa ovaj nije ni sličan Slavku Gačiću.

- Pogrešan zaključak – Sicilijanac zavrti glavom. – Ovo doista jest brat pokojne kume Slave. A onaj što je jesenas stigao vodeći kravu, nije ni sličan Slavku Gačiću.
- Bojim se da te sada više ni ja ne pratim – prizna Rokada odloživši žlicu.
- Što piše u pismu? – upita Milostiva koja je također izgubila apetit.
- Pismo je stiglo iz Australije. Poslala ga je divlja šurjakinja koja se zove Bara Lovrenčić. Stara je naše gore list. Piše da je Slavko Gačić umro – uzdahne Sicilijanac pa doda: – Umro je pravi Slavko Gačić.
- Kada je umro?
- Otprilike u vrijeme kada se ovdje pojavio lažni Slavko Gačić ili malo prije toga.
- Znači: već se poprilično ohladio – zaključí Rokada. – Ili je staroj dugo trebalo da sastavi pismo, ili je pismo dugo putovalo.
- Ovo je treće pismo. Prva su se dva vratila zbog pogrešne adrese. Brat i sestra nisu bili ni u kakvom kontaktu već desetljećima pa divlja šurjakinja nije točno znala kako da dođe do kume Slave. A kad je Slavko Gačić umro, mislila je da je red da obavijesti njegovu sestru, našu pokojnu kumu Slavu.
- Ona je već dugo najavljivala bratov povratak – primijeti Milostiva.
- Lagala je – odreže Sicilijanac. – Pravom Slavku Gačiću povratak nije bio ni na kraj pameti. Niti mu je bilo stalo do sestre. Zanemario ju je kao i druge žene koje su prolazile kroz njegov život, zakonite i nezakonite. Moglo bi se reći da je kao osoba bio sušta suprotnost svojoj sestri.
- A tko je bio tip koji se ovdje predstavio kao Slavko Gačić?
- E, to je dobro pitanje – Sicilijanac odbaci pismo pa podigne kažiprst desne ruke. – To je dobro pitanje. Samo, ja ne znam odgovor na njega. Ni ne slutim ga.
- Znala sam da onaj tip ne može imati preko osamdeset godina! – vrisne Anđelina Balerina koja još jedina nije izgubila apetit.
- Imao je australske dolare – primijeti Milostiva.
- To ne dokazuje bog-zna-što – odmah je poklopi Rokada. – Mogao ih je nabaviti u bilo kojoj mjenjačnici.
- Da, to je istina – složi se Milostiva nakon kraćeg razmišljanja, a onda krene dalje: – A to što ga je kuma Slava prepoznala?

- Bila je stara kada je on stigao – Sicilijanac raširi ruke s dlanovima okrenutim prema gore. – Već se pomalo i gubila. Nije baš ni dobro vidjela. Ona mu nije predstavljala osobit problem kada je odlučio postati Slavko Gačić. Da je bio i Kinez star trideset godina i visok dva metra, vjerojatno bi povjerovala tvrdnji da joj je brat. Po meni je pitanje zašto je on to učinio. Što je imao od toga? Zašto je htio biti Slavko Gačić?
- Obogatio se svakako nije – napomene Rokada.
- Nije – odmah se složi Sicilijanac. – Dapače. Ovdje je zdrobio brdo love. Obnovio je tu kuću koju je skupa s novim namještajem prepustio nama, a i ona je krava morala nekog vruga koštati. I svi oni darovi koje je kupovao svakome na koga bi naišao...
- Više mi se ne čini da se ovdje mogao skrivati od ruke zakona – Rokada odluči odbaciti vlastitu teoriju.
- Ni meni se to ne čini vjerojatnim – opet se složi Sicilijanac. – Da mu je to bio cilj, ne bi toliko privlačio pažnju, a pogotovo ne bi spominjao da je bio u zatvoru.
- Što je onda u pitanju? – nervozno upita Milostiva.
- Ne znam.

Milostiva, Sicilijanac i Rokada zamišljeno gledaju pred sebe, dok Anđelina Balerina i dalje marljivo jede juhu od šparoga. I to onu iz vrećice. Čudo jedno koliko ta može pojesti. Da je pred njom pet litara juhe, i to bi sve pojela. A još je veće čudo kako nije neumjereno debela. Guzica joj jest imponantna, ali nema trbuha.

Anđelina Balerina konačno ulije u sebe ostatak juhe, obliže žlicu, podigne žlicu u zrak pa s umnim izrazom lica iznese svoju pretpostavku:

- Možda je bio Anđeo.
- Tko?! – zaprepasti se Milostiva.
- Taj koji se predstavljao kao brat kume Slave i koji je meni uvalio goblen – neuznemireno objasni Anđelina.
- Ma, dijete drago, što ti pada na pamet?! Baš bi neki Anđeo došao u ovu našu zabit!
- Došao je zbog kume Slave. Koliko god glupa bila, ona vjerojatno za cijelog svog života nikome nikakvo zlo nije učinila. I nikada nije imala ništa, a bila je zadovoljna s tim što ima. Odnosno nema.
- Tip nije običavao ići u crkvu – primijeti Rokada.

- Od Anđela se i ne očekuje da ide u crkvu – slegne ramenima Anđelina.
– Oni iz crkve u konačnici dolaze k njima. Tako barem kažu.
- Pa ovo je nevjerojatno! – usklikne Milostiva.
- Je – složi se Sicilijanac. – Ali se dogodilo.
- Ne, ne – Milostiva odlučno zavrti glavom gledajući muža u oči. – To se nije dogodilo.

Sicilijanac slegne ramenima pa ustane i počne skupljati tanjure sa stola. Prije nego što je itko shvatio što se događa, on je prebrisao stol, a onda počeo prati posuđe. Tako. Samoinicijativno. Bez da su ga okolnosti na to natjerale.

Milostiva je ostala sjediti i gledati još jedno čudo neviđeno.

Anđelina je ustala, donijela si goblen koji je dobila od čovjeka koji se predstavljao kao brat kume Slave pa s dirljivom strpljivošću nastavila posao na njemu.

Zazvoni telefon.

Rokada prvi pođe prema njemu. Razveseli se čuvši da poziv dolazi iz zgrade.
Zove Ljilja!

- Za mene? – upita Anđelina nabadajući iglom goblen. – Zove moj Fritz?
- Ne, za mene je! – odvrati joj Rokada, a onda se javi: – Ej, Bela...
- Ja sam, Ljilja – zbuni se na tren njegova susjeda.
- Ma znam. Bela je Lijepa, na talijanskom. Slučajno sam to danas negdje pročitao i zaključio da ti nadimak pristaje.
- Aha! Pa... baš lijepo – zasmijulji se Ljilja.
- Imaš neki razlog da me baš sada zoveš ili...?
- Ne, nemam neki poseban razlog. Tako. Baš sam te sada htjela čuti.
Došlo mi. Prišapnuo mi je jedan Anđeo da te nazovem.

KRAJ